

Vopnafjarðarhreppur

Heimildaskráning fornleifa

vegna fyrirhugaðra vegaframkvæmda

Bæjarhús á Bustarfelli

Bryndís Zoëga
Guðný Zoëga
nóvember 2004

2004/37

Efnisyfirlit

Inngangur	2
Tilgangur fornleifaskráninga.....	2
Svæðisskráning og aðferðir.....	3
Aðferð við skráningu	3
Jarðanúmer	3
Tegund, hlutverk og heiti	4
Staðhættir og lýsing	4
Saga jarðanna og fornleifar	4
Helstu minjaflokkar.....	4
Minjar í túni	4
Minjar í eða við tún.....	5
Minjar utan túns	5
Við sjó/vötn.....	7
Saga jarðanna og svæðisskráning	8
Arnarvatn	8
Brunahvammur (Brúnahvammur).....	11
Bustarfell.....	18
Búastaðir	32
Einarsstaðir	40
Foss	46
Hauksstaðir (Haukstaðir)	54
Hof	62
Ljótsstaðir	86
Norður-Skálanes	96
Teigur.....	104
Torfastaðir.....	116
Vakursstaðir	118
Þorbrandsstaðir	127
Samantekt	139
Niðurlag	140
Heimildaskrá	141

Inngangur

Vegna fyrirhugaðra vegaframkvæmda í Vopnafirði, tengingu Vopnafjarðar- og Hringvegar, var gerð svæðisskráning á þeim jörðum sem mögulegar veglínur liggja um. Þrír valkostir eru til athugunar; Hofsárdalsleið, Vesturárdalsleið og Vesturárdalsleið um Hofsháls. Alls voru skráðar upp úr heimildum fjórtán jarðir. Nauðsynlegt er að fornleifaskráning fari fram í tengslum við mat á umhverfisáhrifum og var fornleifadeild Byggðasafns Skagfirðinga falin framkvæmd verksins. Þess ber að geta að hér er aðeins um svæðisskráningu að ræða, þ.e. forskráningu fornleifa upp úr skriflegum heimildum. Vettvangsskráning mun fara fram síðar, þegar endanleg veglína hefur verið valin. Svæðisskráningu vann Bryndís Zoëga undir stjórn Guðnýjar Zoëga fornleifafræðings.

Tilgangur fornleifaskráninga

Í Þjóðminjalögum nr. 107/2001 er kveðið á um að stuðla beri að verndun menningar-sögulegra minja í eigin umhverfi og tryggja að íslenskum menningararfi verði skilað óspilltum til komandi kynslóða, að auðvelda eigi aðgang að þeim, kynna þær þjóðinni og greiða fyrir rannsóknum. Í 9. grein laganna eru fornleifar skilgreindar sem:

[...] hvers kyns leifar fornra mannvirkja og annarra staðbundinna minja sem menn hafa gert eða mannaverk eru á, svo sem:

- a. búsetulandslag, byggðaleifar, bæjarstæði og bæjarleifar ásamt tilheyrandi mannvirkjum, húsaleifar hvers kyns, svo sem kirkna, bænahúsa, klaustra og búða, leifar af verbúðum, naustum, verslunarstöðum og byggðaleifar í hellum og skútum;
- b. vinnustaðir þar sem aflað var fanga, svo sem leifar af seljum, verstöðvum, bólum, mógrofum, kolagrofum og rauðablæstri;
- c. gömul tún- og akurgerði, áveitumannvirki og leifar eftir veiðar til sjávar og sveita;
- d. gamlir vegir, stíflur, brýr, vatnsvöð, varir, hafnir og bátalægi, slippir, ferjustaðir, kláfar, vörður og vitar og önnur vega- og siglingamerki ásamt kennileitum þeirra;
- e. virki og skansar og önnur varnarmannvirki;
- f. gamlir þingstaðir, meintir hörgar, hof og vé, brunnar, uppsprettur, álagablettir og aðrir staðir og kennileiti sem tengjast siðum, venjum, þjóðtrú eða þjóðsagnahefð;
- g. áletranir, myndir eða önnur verksummerki af manna völdum í hellum eða skútum, á klettum, klöppum eða jarðföstum steinum;
- h. haugar, dysjar og aðrir greftrunarstaðir úr heiðnum eða kristnum sið.
- i. skipsflök eða hlutar úr þeim.

Minjar 100 ára og eldri teljast fornleifar, en heimilt er þó að friðlýsa yngri minjar [...].

Samkvæmt lögnum eru allar fornleifar friðhelgar og verndaðar gegn hvers kyns raski. Í 10. grein segir að fornleifum megi enginn „spilla, granda né breyta, ekki heldur hylja þær, laga né aflaga né úr stað flytja nema leyfi Fornleifaverndar ríkisins komi til.“ Þetta á við um allar fornleifar, óháð sérstakri friðlýsingu. Friðhelgi fornleifa er ekki háð því að þær séu þekktar eða hafi verið skráðar. Ef áður óþekktar fornleifar

finnst ber að tilkynna það Fornleifavernd ríkisins. Komi fornleifar í ljós við jarðrask skal fresta vinnu á staðnum uns ákvörðun Fornleifaverndar liggur fyrir um hvort og með hvaða skilyrðum framkvæmdir megi halda áfram (sjá 14. gr.).

Eitt af markmiðum fornleifaskráningar er að sporna við því að minjar verði fyrir skemmdum af gáleysi eða að nauðsynjalausu. Fornleifaskráning er forsenda skipulegrar minjavörslu svo sem þegar ákvarðanir eru teknar um aðgerðir til verndar einstökum minjastöðum eða minjasvæðum. Auk þess kemur hún að gagni í rannsóknum og kynningum.

Þeir sem stýra hvers konar framkvæmdum verða að eiga aðgang að yfirliti um fornleifar á framkvæmdasvæðinu, svo unnt sé að taka tillit til minja við skipulagsvinnu og varðveita sögu staðarins í landslaginu. Einnig má minnka stórlega líkur á að framkvæmdaraðilar rekist í miðjum klíðum á fornleifar, sem þeir gerðu sér ekki grein fyrir að gætu verið fyrir hendi, en reynist nauðsynlegt að rannsaka með tilheyrandi kostnaði og töfum á framkvæmdum. Því er mikilvægt að fornleifaskráning sé gerð með nægilegum fyrirvara áður en framkvæmdir eiga sér stað.

Björgunaruppgröftur, sem unninn er vegna framkvæmda og undir þrýstingi vegna þeirra, er engan veginn æskilegur. Hvorki fyrir framkvæmdaaðila né frá sjónarmiði fornleifafræðinnar, og því sameinar fornleifaskráningin hagsmuni beggja.

Svæðisskráning og aðferðir

Helstu heimildir eru kannaðar svo sem jarðabækur, örnefnaskrá, túnakort og fornrit til að leita að vísbendingum um fornleifar á svæðinu. Þessar upplýsingar eru allar skráðar í sameiginlegan gagnagrunn minjavörslunnar, Sarp.

Í fornleifaskrá Sarps eru fornleifarnar flokkaðar eftir jörðum og miðað bæði við opinbera fasteignaskrá og jarðaskiptingu eins og hún kemur fyrir í Jarðatali Johnsens frá 1847.¹

Aðferð við skráningu

Í inngangi með skránum er sögulegt yfirlit þar sem gerð er grein fyrir takmörkum jarðanna, breytingum, atburðum og öðrum þáttum sem geta varpað ljósi á sögu byggðar og búskapar á staðnum.

Að öðru leyti er skráin byggð upp með þeim hætti sem að neðan greinir.

Jarðanúmer

Jarðirnar eru auðkenndar með heiti jarðarinnar og tveimur númerum; í fyrsta lagi landsnúmeri sem Fasteignamat ríkisins hefur úthlutað, t.d. Brunahvammur 156449, og í öðru lagi númeri jarðarinnar samkvæmt Jarðatali Johnsens (1847), 52 í nefndu tilviki. Þar að auki er fornleifunum gefið raðnúmer innan hvernjar jarðar; bæjarstæði Brunahvamms væri nr. 1 og þar af leiðandi auðkennt með eftirfarandi hætti: Brunahvammur 156449 52 - 1. Sé jörð með landnúmer en ekki númer í Jarðatali

¹ J. Johnsen. Jarðatal á Íslandi.

Johnsens flokkast allar fornleifar á jörðinni undir landsnúmer jarðarinnar og númer þeirrar jarðar er fornleifarnar tilheyrðu við ritun jarðatalsins.

Tegund, hlutverk og heiti

Í fáum orðum er tegund og hlutverki minja lýst, þ.e. hvort um sé að ræða tóftir bæja eða útihúsa, höfn, byrgi, túngarð og þar fram eftir götunum.

Hafi fornminjarnar sérnafn, t.d. Hafragerði eða Húsaland, er það sérstaklega skráð, en þegar engu slíku er til að dreifa kemur fyrir að hlutverki þeirra sé lýst þar sem heitið stæði annars, t.d. fjós eða hlaða.

Staðhættir og lýsing

Í kafla um staðhætti og lýsingu er greint frá því hvað heimildir segja um staðhætti og lýsingu á minjum.

Saga jarðanna og fornleifar

Í kaflanum um sögu jarðanna og fornleifar er stiklað á stóru um sögu hverrar jarðar. Þar er auk þess að finna hina eiginlegu fornleifaskrá.

Helstu minjaflokkar

Búsetuminjum má gróft séð skipta í tvo flokka, minjar í túni og minjar utan túna. Þær minjar er mesta sögu geyma eru bæjarstæði/hólar og umhverfi þeirra. Stærsti minjaflokkurinn saman stendur hinsvegar af útihúsum hverskonar. Innan túns má nefna fjós, fjárhús, hrútakofa, hesthús, lambhús, smiðjur, ýmsa kofa, kvíar, hlöður og skemmur. Utan túns má nefna sel, beitarhús, stekki, heytóftir, réttir, nátthaga, smalakofa o.fl. Aldur útihúsa er sjaldnast þekktur en oft voru þau byggð öldum saman á sama stað. Því kunna leifar eldri mannvirkja að leynast undir tóftum þeirra yngri. Lega og útlit minja gefur oft til kynna hverskyns minjar þar er um að ræða þótt engar heimildir séu til um notkun þeirra. Þó er ekki alltaf hægt að ákvarða nánar hver notkun húss kann að hafa verið.

Minjar í túni

Bæjarstæði

Útlit og lega bæjarstæða helgast af því hvort um er að ræða viðvarandi eða styttri byggð. Oft varðveitast vel afbýli eða skemmri tíma bústaðir s.s. sel þar sem þau eru gjarnan þannig staðsett að seinni tíma framkvæmdir hafa ekki raskað við þeim. Slík bæjarstæði/bústaðir geta gefið miklar fornleifafræðilegar upplýsingar. Bæjarhólar verða til við sífelldar endurbyggingar húsa á sama stað. Þeir varðveita mikla sögu um húsakost og lifnaðarhætti, og þar eru mestar líkur á að verðmætir gripir finnist. Oft voru bæjarstæði nokkurskonar þorp bygginga þar sem útihús hverskonar voru áföst eða fast við bæjarhúsin.

Kirkjur voru oftast gegnt bæjarhúsum eða mjög nærri bæjarstæðum.

Á *alkirkjum*, höfuðkirkjum (beneficium) var messað hvern helgan dag og þar mátti jarða.

Á *hálfkirkjum*, svokölluðum útkirkjum (annexíum), var messað helmingi sjaldnar en á alkirkjunum eða annan hvern helgan dag. Þar mátti jarða. Djákni aðstoðaði prest ef margar slíkar kirkjur heyrðu undir alkirkju. Djáknar máttu messa en ekki vígja eða jarða.

Á *fjórðungs-* og *þriðjungskirkjum* var messað sjaldnar, ýmist þriðja hvern eða fjórða hvern helgan dag. Þær höfðu ekki allar graftarleyfi.

Bænhús voru einskonar heimiliskapellur. Í þeim mátti messa en biskupsleyfi þurfti til að gifta, skíra eða veita sakramentið. Þar mátti ekki grafa lík.

Grafreitir voru oftast afmarkaðir af garðhleðslu. Þeir voru við eða nærri bæjarstæðum, umhverfis kirkjur og hálfkirkjur. Elstu kirkjugarðarnir voru hringlaga en þeir urðu seinna ferhyrindir. Ætla má að greftrun hafi farið fram við sóknarkirkjur en fjöldi grafa sem fundist hafa við jarðrask á jörðum þar sem engar heimildir eru til um kirkjur eða bænhús bendir til að víðar hafi verið jarðað en áætlað hefur verið.

Minjar í eða við tún

Minjar innan túns eru oft horfnar vegna jarðabóta eða annarra framkvæmda. Dæmi um slíkar minjar eru:

Fjós: Fjóstóftir eru oft á bæjarstæðinu sjálfu eða nærri því.

Fjánhús: Fjánhústóftir eru margvíslegar og stærð þeirra og fjöldi króa geta verið mismunandi. Oft má greina garða eftir miðri tóftinni eða stalla undan jötum upp við vegg. Oft eru hlöður eða heytóftir áfastar aftan við fjárhúsin.

Hrútakofar: Smærri kofar oft yst í túni.

Lambhús: Yfirleitt smáar tóftir, einnar króar hús.

Hesthús: Oft smærri hús yst í túni eða við túngarð.

Smíðjur: Smíðjur voru yfirleitt nálægt bæjarstæðinu sjálfu en einnig eru dæmi þess að þær hafi staðið í túni dálítið frá bænum, vegna eldhættu. Oftast frekar smáar tóftir.

Kofar: Yfirleitt fremur smáar tóftir. Kofarnir voru af ýmsu tagi s.s. hæsnakofar.

Brunnar: Brunnar eða vatnsból voru mikilvæg enda greiður aðgangur að vatni oftast grunnforsenda þess hvar bæjum var valinn staður. Oft eru brunnar grjóthlaðnir, gjarnan hringlaga en stundum ferkantaðir. Ef byggt var svokallað brunnhús yfir brunninn eða við hann líkjast tóftirnar öðrum kofatóftum. Einnig var algengt að hafa innangengt eftir rangala frá bæ til brunns.

Myllur: Kornmyllur, svokallaðar vatnsmyllur, knúðar vatni voru við marga bæi. Þær voru víðast hvar aflagðar um síðustu aldamót. Stundum er í heimildum getið um myllusteina sem varðveist hafa eftir að myllurnar sjálfar hrundu, og mylluörnefni eru á flestum bæjum. Tóftirnar liggja við ár eða læk. Þær eru litlar, grjót- og torfhlaðnar og dyr eða op á tóftinni þangað sem vatnið var leitt inn og út. Oft eru grafnar rennur úr læk ofan við að tóftinni og vatnsmagninu þannig verið stýrt. Á stöku stað voru vindmyllur og sér lítið eftir af þeim en heimildir um staðsetningu þeirra eru mikilvægar.

Kvíar: Kvíar voru oftast í túni eða rétt utan þess. Þangað var ánum smalað til mjalta. Kvíum svípar mjög til stekkja en oft eru þær þó aðeins ein kró, ekki tvískipt eins og stekkirnir.

Minjar utan túns

Sá flokkur minja sem jafnan hefur varðveist best eru hverskyns minjar utan túns. Þær

liggja gjarnan á stöðum þar sem nútíma jarðrækt hefur aldrei verið beitt.

Kuml/haugur/dys/kumlateigur: Kuml/haugar eru grafstæði úr heiðni. Þau geta verið einstök eða nokkur saman og mynda þá svokallaðan kumlateig. Stundum eru slíkar grafir upphlaðnar og því greinilegar í landi en oft eru þau þó ósýnileg á yfirborði. Stundum er einföld grjóthleðsla umhverfis eða yfir gröfinni. Kuml og kumlateigar eru oft rétt utan túns í um 2-300 m fjarlægð frá bæ. Þau geta þó legið nokkuð utan túns og oft virðast þau liggja á eða við landamerki jarða eða við alfara- eða þjóðleiðir. Stundum eru hólmyndanir í landi, manngerðar og ómanngerðar, álitnar kuml, stundum grafstæði nafngreindra landnáms- eða fornanna. Sögur, hjátrú eða helgi fylgja oft slíkum fornmannahaugum eða dysjum. Viðskeytin kuml og dys má stundum finna í örnefnum.

Réttir: Réttir, aðhald eða annað gripheldi er gjarnan að finna fjær bæjum, oft mitt á milli bæja. Smærri réttir voru til heimabruks en lögréttir eða skilaréttir nefndust þær réttir þar sem smalað var saman af stærra svæði, sveitum (heimfjöllum) eða afréttum. Þær voru yfirleitt grjót- og torfhlaðnar, gjarnan upp við klettaveggi eða við náttúrulegt aðhaldi einhverskonar. Réttir sem voru notaðar á einstöku bæjum voru smáar og einfaldrar gerðar en lögréttir stærri og oft margskipt upp í dilka.

Stekkir: Eru smaréttir með einum dilk eða kró, svokallaða lambakró og voru notaðir fyrstu dagana við fráfarur. Lömb voru færð frá ánum að kvöldi og byrgð inni í krónni til að hægt væri að mjólka ærnar til heimilisins morguninn eftir. Stekkirnir eru gjarnan nokkurn spöl frá bæjum, svokallaðan stekkjaveg. Þeir eru oftast hlaðnir úr torfi og grjóti. Þeir eru gjarnan hlaðnir upp við stóra náttúrusteina eða klettaveggi.

Nátthagar: Nátthagar eru frá tíma fráfarerna. Mylkum ám var haldið innan nátthagans á næturnar en sleppt út fyrir á daginn. Lömb voru á sama tíma hýst í lambakrónni yfir nóttina, en sleppt til ána á daginn. Nátthagarnir voru notaðir bæði á stekktíma og á fyrstu vikum með kvíunum og eru því oftast en ekki í næsta nágrenni.

Sel: Sel eru venjulega nokkurn veg frá bæjum, oftast við ár eða læki. Þangað var búsmali rekinn á sumrum og þar hafði fólk sumardvöl við að vinna mjólkurmat til vetrarins. Sel voru í notkun allt frá landnámstíð og fram undir 17-18. öld. Seltóftir eru jafnan leifar þriggja eða fleiri tófta, oft samfastar. Stundum voru þar líka réttir eða gripheldi. Oft byggðust upp býli af þessum seljum og einnig beitarhús. Býli þessi tóku þá gjarnan nafn með viðskeytinu -sel. Erfitt getur verið að greina milli tófta selbúskapar eða smábýla þar sem búseta var í e.t.v. í skemmri tíma. Þó má oft greina smábýlin á túngarðinum sem hefur verið hlaðinn umhverfis bæjarhúsin.

Stöðull: Kýr voru mjólkaðar á stöðli. Þurrum stað ekki langt frá bæ. Þar eru sjaldan nokkur kennileiti önnur en örnefnið.

Beitarhús: Beitarhús voru byggð utan túns þar sem haglendi var gott og getur verið langt í þau að ganga. Oft voru þau byggð upp á gömlum selstæðum, allt upp í nokkurra kílómetra fjarlægð frá bæ. Þar var fé beitt yfir vetrartímam til að hlífa túnnum og heimahögum. Beitarhúsatóftir samanstanda af myndarlegri fjárhústóft eða tóftum, og oftast en ekki er hlaða áföst fjárhúsunum.

Smalakofar: Fé var smalað í haga að morgni og heim til mjalta að kveldi. Smalar sátu yfir fénu á daginn og voru það oft börn eða unglingar sem gegndu því starfi. Algengt var að smalar hlæðu sér smákofa eða afdrep fyrir veðri og vindum meðan setið var yfir. Tóftir smalakofa eru oft mjög litlar og standa í brekkum eða á hólum þar sem víðsýnt var.

Heytóftir: Þar sem hey var slegið á engjum eða mýrum voru hlaðnar upp tóftir, svokallaðar heytóftir eða heykuml. Þar var heyinu safnað saman og það byrgt til geymslu fram á veturinn er fóðra þurfti búsmala. Slíkar tóftir eru oftast ferkantaðar og

engar dyr á þeim. Að vanda standa tóftirnar nokkru hærra en umhverfið til að halda heyinu þurru og til að varna því að búsmali kæmist að því. Ekki voru veggir eða þak á slíkum tóftum og hleðslur því óverulegar.

Fjárborgir: Fjárborgir voru hringlaga úr grjóti, nokkurskonar réttir eða afdrep fyrir búfé.

Garðlög: Margskonar garðlög er að finna umhverfis tún og utan þeirra. Bæjarstæði voru oftast afmörkuð með hlöðnum túngarði þá oftast úr grjóti og torfi. Garðar voru og stundum umhverfis beitarhús eða smábýli. Vallargarðar eru garðar utan túns. Oft er erfitt að geta sér til um not þessara garða en líklega hafa þeir þjónað þeim tilgangi að aðgreina land í nytjaeiningar. Garðar voru einnig hlaðnir á mörkum landeigna, svokallaðir landamerkjagarðar.

Heyvinnsla: Stundum má sjá minjar um fyrstu tilraunir til túnsléttu og kallast það beðasléttur. Frá aldamótum og fram um 1930 var unnið að túnsléttun og framræslu á flestum bæjum. Tímabilið er í þessu sambandi oft nefnt þaksléttutími. Fyrsta áratuginn voru notuð handverkfæri. Sléttað var í aflöngum spildum eða beðum sem síðan settu svip á túnið. Sléttaðar voru tóttir næst bæjum og jafnað úr gömlum peningshúsum sem staðið höfðu dreifð innan túns.

Við sjó/vötn

Menjar um sjósókn varðveitast oft illa vegna nálægðar sinnar við hafið. Margar þeirra hafa og horfið við framkvæmdir vegna þéttbýlismyndunar og hafnargerðar. Verstöðvar eða útgerðastaðir voru oft notaðir frá mörgum bæjum/byggðarlögum og því kunna þar að finnast nokkuð fjölbreyttar minjar.

Sjóhús/verbúðir: Sjóhús og verbúðir voru íverustaðir sjómanna á meðan á vertíð stóð. Stundum voru þessi hús á tveimur hæðum. Geymsla undir veiðarfæri og annan búnað á neðri hæðinni en svefnstaður manna á þeirri efri. Grunnur húsanna var grjóthlaðinn en efri hæðin úr timbri. Einnig voru verbúðir oft einföld grjót- og torfhlaðin hús.

Fiskbyrgi: Oftast grjóthlaðnar einfaldar byggingar, ferhyrndar eða hringlaga, þar sem fiskur var geymdur.

Hjallar: Oft finnast hleðslur undan hjöllum, fiskhjöllum og geymslum. Slíkar hleðslur eru oft ferköntuðu upphleðsla sem myndar sléttan flöt eða grunn. Einnig er oft einföld grjótröð sem markar af grunninn.

Naust/hróf: Tóftir í eða við fjöruborð þar sem bátar voru dregnir upp og geymdir. Naust geta verið á ýmsa vegu, allt frá tóftum sem reft hefur verið yfir til einfaldra veggheðsla sem bátar hafa verið lagðir á milli. Oft eru naust líka bátslaga og hefur bátum þá verið smeygt inn í naustið.

Uppsátur: Þar settu menn upp báta. Uppsátur eru oft samsíða grjóthleðslur sem liggja í sjó fram. Upphlaðnir sjógarðar eða bryggjur eru voru líka til en eru sjaldgæfari.

Fiskgarðar: Upphlaðnir garðar til að þurrka fisk á voru á stöku útgerðarstað.

Saga jarðanna og svæðisskráning

Arnarvatn - 156442 - 39

Fjöldi minja: 5

Saga

Bærinn stendur í Hauksstaðaheidi norðvestan við Arnarvatn (áður Skálamósvatn) og þar lá alfaraleið til Vopnafjarðar frá Möðrudal og Jökuldalsheiði norðanverðri. Jörðin var afbýli Hauksstaða frá upphafi (Sjm, 106, ÖVS, 4). Í Jarðabók Johnsens frá 1847 er þess er getið neðanmáls að sýslumaður telji Hauksstaði 6 hundruð að dýrleika með hjáleigu, sem ekki er nafngreind. Þess er auk þess getið að hvergi sé áður minnst á hjáleigu þessa (JJ; 351-2). Sigurður Þorsteinsson (1885-1890) byrjaði þar búskap árið 1885. Síðar flutti Jón Helgason (1902-1916) bæinn og breytti þá bæði nafni bæjar og vatns í Arnarvatn en áður hét jörðin Skálamór (ÖVS, 4). Samkvæmt Sveitum og jörðum átti Gunnar Gunnarsson skáld jörðina síðast og bjó þar í skamma stund áður en hann fluttist að Skriðuklaustri (Sjm, 106).

Náttúrufar og jarðabætur

Í Jarðabók Johnsen frá 1847 er þess getið eins og áður hefur komið fram að Hauksstaðir séu 6 hundruð að dýrleika með hjáleigu. Johnsen telur Hauksstaði vera 4 hundruð og hefur því hjáleigan verið 2 hundruð að dýrleika (JJ; 352).

Inn af Arnarvatni (sem skv. munnmælum hét áður Arnhöfðavatn) eru leirur og tangi, framan við bæinn, sem lækir og kíll úr Skeljungsa hafa myndað. Afliðandi háls liggur uppfrá vatninu og meðfram Skeljungsa eru harðvelli og lauftorfur en mýrarhöll með desjum upp með Vesturdalsá. Upp til vesturs skiptist á mólendi, harðvellir, melar og sandar. Þar eru Hlíðarfell, Laugafell, Leirvatnshnúkar og Lakar auk nokkurra vatna.

Engjar voru ágætar á leirunum framan við bæinn og um hálsana voru reytingssamar laufslægjur. Túnið sem var ógirt, stóð á laufspildu upp frá vatninu. Bærinn stendur um 420 m.y.s og er þar snjóþungt á vetrum og var vetrararbeit því stopul. Auk silungsveiði í Arnarvatni voru grasatekja og fuglaveiði hlunnindi í Arnarvatnslandi (Sjm, 106).

Engjar voru ágætar á leirunum framan við bæinn og um hálsana voru reytingssamar laufslægjur. Túnið sem var ógirt, stóð á laufspildu upp frá vatninu. Bærinn stendur um 420 m.y.s og er þar snjóþungt á vetrum og var vetrararbeit því stopul. Auk silungsveiði í Arnarvatni voru grasatekja og fuglaveiði hlunnindi í Arnarvatnslandi (Sjm, 106).

Landamerki

„Landamörk eru að sa. við Vesturdalsá, sem telst eiga upptök í vatninu, þótt aðdragandi sé innar, og við Arnarvatnið. Að sv. ræður mörkum Skeljungsa, að nv. Selá, og að na. er markalínan frá Selá yfir Sandhæð, sa. í Desjarmýrarlæk (sjá Haukst.). Hjáleigan Desjarmýri er innan þessara marka” (Sjm, 106)

Heimildaskrá

J. Johnsen: *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða á landinu*. Kmh. 1847. Bls. 351-2.

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.106-107. Búnaðarsamband Austurlands.

Athugasemdir við örnefnaskrár, Valgeir Sigurðsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Arnarvatn 156442 - 1 - 39

Sérheiti: Arnarvatn/Skálamór

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; „Afbýli, tvö byggðust úr Hauksstaðalandi. Desjarmýri og Skálamóar, sem síðar nefndist Arnarvatn, Arnarvatn var byggt á þessari öld og lýst sér” (Sjm, 105). Þar segir einnig; “Býlið er í breiðri lægð í Hauksstaðaheiði norðvestan við Arnarvatn” (Sjm, 106). Á túnakorti er bærinn um það bil fyrir miðju túnsins (Túnakort, H.G).

Nánari lýsing

Úr athugasemdum Valgeirs Sigurðarsonar við Örnefnaskrána; "Um daga Jóns var Arnarvatn ekki líkt, heiðarkoti, heldur myndarbæ í miðri sveit. Þarna var innangengt í öll peningshús og hlöður, og vatnsleiðsla í hverju því húsi, þar sem menn eða dýr þurftu á vatni að halda. En á þessum árum voru vatnsleiðslur enn fágætar í Vopnafirði, jafnvel á "betri bæjum". Vatnspípurarnar leiddi Jón í Lindina uppi í Þórisási." (ÖVS, 4)

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.104-106. Búnaðarsamband Austurlands.

Túnakort, Helgi Gíslason.

Athugasemdir við örnefnaskrár, Valgeir Sigurðsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Arnarvatn 156442 - 2 - 39

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti má sjá matjurtagarð utan túnsins um 40 metra vnv af bænum (Túnakort, HG)

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason.

Arnarvatn 156442 - 3 - 39

Hlutverk: Torfveggur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í athugasemdum Valgeirs Sigurðssonar við Örnefnaskrá segir; "Tangann stóra, sem gengur út í Arnarvatnið girti Jón með tveim torfgörðum miklum, þvert yfir Tangann, og fékk þannig tvær gripageymslur, eða girðingu með tveim hólfum. Vann faðir minn að þessari veggjahleðslu með Jóni og raunar einn líka - og standa þessi veggir enn að mestu leyti"(ÖVS, 4).

Heimildaskrá

Athugasemdir við örnefnaskrár, Valgeir Sigurðsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Arnarvatn 156442 - 4 - 39

Hlutverk: Vatnsból

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í athugasemdum við Örnefnaskrá segir; "Rétt framan við túnið (SV) á Arnarvatni er ákaflega fögur og ísköld kaldavermsl. Kemur hún ofan úr Þórisásnum og er líklega í raun og veru nafnlaus, en var þó jafna kölluð Arnarvatnslindin eða Lindin. Hún fellur í Kílinn örskammt sunnan við bæinn á Arnarvatni" (ÖVS; 4).

Heimildaskrá

Athugasemdir við örnefnaskrár, Valgeir Sigurðsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Arnarvatn 156442 - 5 - 39

Hlutverk: Vatnsleiðsla

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í athugasemdum Valgeirs Sigurðssonar við örnefnaskrá segir; "Vatnspípunar leiddi Jón í Lindina uppi í Þórisási" (ÖVS, 4).

Heimildaskrá

Athugasemdir við örnefnaskrár, Valgeir Sigurðsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Brunahvammur (Brúnahvammur) - 156449-52

Fjöldi minja: 20

Saga

Brunahvammur er í Fossdal innan við bæinn Foss. Jarðarinnar er fyrst getið í Málþaga frá 1397 en þar segir [tilvitnunum í texta er sleppt]; “Allra heilagra kirkia ath hofe j uopnafirde æ heimaland allt ok tungoland allt ok sirextade, asdisarstade. Saudardal ok brunahuam [...]” (DIIIV, 215; Sjm, 138). Samkvæmt Jarðatali Johnsen er bærinn nefndur sem hjáleiga frá Bustarfelli (Johnsen, 352) en í Sveitum og jörðum í Múlaþingi kemur fram jörðin hefur lengi verið í eign Bustarfellsmanna og fylgijörð Bustarfells. Í Johnsen er bærinn nefndur Brúnahvammur og nafnið þá dregið af hálsbrúnum ofan við bæinn en í síðari heimildum er hann nefndur Brunahvammur og nafnið þá dregið af fellinu Bruna í Tunguheiði sem er gegnt bænum. Ábúð hefur verið nokkuð samfelld á 19. öld en áður hafa verið nokkrar eyður í ábúð, tvíþýli var oft á árum áður. Jörðin fór í eyði 1945. (Johnsen, 352, Sem, 138).

Náttúrufar og jarðabætur

Brunahvammur var í Jarðatali Johnsens talin fjögurra hundruða jörð, hún þótti góð til búskapar en mannfrek til heyskapar og fjárgæslu. Tún var slétt og engjar góðar en oft langt að sækja þær (JJ, 352; Sjm, 138).

Milli ár og hlíðar er mjótt hallandi undirlendi þar sem skiptast á harðlendar og sléttlendar grundir og mýrar. Ofan við breitt undirlendi rís Brunahvammsháls, brattur og um 100 m hár. Hálsinn er grýttur og gróðurlítill og í hlíðunum er gróður slitróttur og eru þær skornar af þverlækjum. Hlunnindi eru grastekja, fuglaveiði og silungsveiði er í Skeljungsdalsárkíl (SS, 2000, Sjm, 138).

Landamerki

“Að utan er Foss (sjá þar). Að nv. eru mörk við Arnarvatn um Skeljungskvos, Skeljungsa, á Súlendur, í læk framan við Súlendur (sbr. Súlendugróf á korti), Höltná (Hölná á korti), Hofsa.” (Sjm, 138).

Heimildarskrá

Finnur N. Karlsson, Indriði Gíslason og Páll Pálsson, 2000; Múlasýslur, Sýslu- og sóknalýsingar Hins Íslenska Bókmenntafélags 1839-1847. Bls. 39-56. Sögufélag og Örnefnastofnun. Reykjavík.

Íslenzkt fornbréfasafn IV. 1265-1449. Kaupmannahöfn, 1907.

J. Johnsen: *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða á landinu.* Kmh. 1847. Bls. 352. (JJ)

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.138. Búnaðarsamband Austurlands. (Sjm)

Brunahvammur 156449 52 - 1

Hlutverk: Bæjarhóll

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Bærinn stóð í harðvellishvammi nokkuð upp frá Hofsa.” (Sjm, 138). Í örnefnaskrá segir: „Þá koma Græfur. Innan við þær er bærinn Brunahvammur. Stendur hann í vinalegum hvammi skammt frá ánni” (ÖBS, 2). „Bærinn stóð við Bæjarlind”, Bali var kallað túnið á Brunahvammi” (ÖHG; 4).

Nánari lýsing

Í örnefnaskrá segir: "Bærinn Brunahvammur í Vopnafjarðarhreppi er langt inn með Hofsa að vestanverðu. Næsti bær fyrir utan er Foss. Er alllangt á milli bæjanna. Báðir þessir bæir eru nú í eyði"(ÖBS; 1)

Lýsing

Í Sveitum og jörðum er bænum lýst svo: „Baðstofa 8 x 5 ½ alin, portbyggð, þiljuð og tvískipt uppi, reisifjöl, tvískipt og þiljuð hálf niðri. Bæjardyrhús 8*6 álnir með stafngluggum á svefnlofti” (Sjm, 138).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.138-139. Búnaðarsamband Austurlands. Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands. Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Jón Eiríksson skráði (Heimildarmaður Björgvin Stefánsson). Örnefnastofnun Íslands.

Brunahvammur 156449 52 - 2

Sérheiti: Bæjarlind
Hlutverk: Vatnsból
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Framan við bæinn er Bæjarlind. Þar er vatnsbólið” (ÖBS, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Jón Eiríksson skráði (Heimildarmaður Björgvin Stefánsson). Örnefnastofnun Íslands.

Brunahvammur 156449 52 - 3

Hlutverk: Fjánhús
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Skammt út og norður af bæ fjánhús 4 sambyggð f. 240 og 50 hb. hlaða.” (Sjm, 139)

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.138-139. Búnaðarsamband Austurlands.

Brunahvammur 156449 52 - 4

Hlutverk: Mylla
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Mylla við Myllulæk aflögð um aldamót” (Sjm, 139). Í örnefnaskrá segir: „Ofan við Hestabotna, fremst, er Háatorfa. Þá kemur Mylnulækur, Þorleifsbrekkar þar fyrir innan og nær inn að Hölná” (ÖBS, 3).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.138-139. Búnaðarsamband Austurlands. Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Jón Eiríksson skráði (Heimildarmaður Björgvin Stefánsson). Örnefnastofnun Íslands.

Brunahvammur 156449 52 - 5

Sérheiti: Efri-Beitarhús

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Efri-Beitarhús undir Hálsendanum” (ÖHG, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Brunahvammur 156449 52 - 6

Hlutverk: Nátthagi

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Nátthagi eða Fjárþæli var á Grundum” segir í örnefnaskrá (ÖHG, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Brunahvammur 156449 52 - 7

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Beitarhús voru út með Hofsá, um klukku tíma gang frá bæ, notuð fram undir ábúðarlok. Önnur voru nær, aflögð fyrr.” (Sjm, 138).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.138-139. Búnaðarsamband Austurlands.

Brunahvammur 156449 52 - 8

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Beitarhús voru út með Hofsa, um klukku tíma gang frá bæ, notuð fram undir ábúðarlok. Önnur voru nær, aflögð fyrir.” (Sjm, 138).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlapingi I, 1974, bls.138-139. Búnaðarsamband Austurlands.

Brunahvammur 156449 52 - 9

Sérheiti: Brunahvammsbeitarhús

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Nokkuð frá ánni, skammt innan við mörkin, er Hafragerðishóll. Þaðan liggur Langahlíð inn undir Brunahvammsbeitarhús” (ÖBS, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Jón Eiríksson skráði (Heimildarmaður Björgvin Stefánsson). Örnefnastofnun Íslands.

Brunahvammur 156449 52 - 10

Sérheiti: Hafragerði

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Neðan undir Lönguhlíð, upp af Staðahvammi, er Hafragerði, ævagamalt býli, að talið er (ÖBS, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Jón Eiríksson skráði (Heimildarmaður Björgvin Stefánsson). Örnefnastofnun Íslands.

Brunahvammur 156449 52 - 11

Sérheiti: Stekkjarhvammur

Hlutverk: Örnefni, Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Stekkur var í Stekkjarhvammi” (ÖHG, 4).„Rétt fyrir innan er Votihvammur. Framan við hann er Stekkjarhorn. Innar er Stekkjarhvammur” segir í örnefnaskrá (ÖBS, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Jón Eiríksson skráði (Heimildarmaður Björgvin Stefánsson). Örnefnastofnun Íslands.

Brunahvammur 156449 52 - 12

Sérheiti: Húsaland

Hlutverk: Vatnsból

Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Þaðan liggur Langahlíð inn undir Brunahvammshúsi. Utan við þau er Húsaland. Upptök hennar kallast Gvendarbrunnur, stór og tær uppspretta” (ÖBS, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Jón Eiríksson skráði (Heimildarmaður Björgvin Stefánsson). Örnefnastofnun Íslands.

Brunahvammur 156449 52 - 13

Hlutverk: Beitarhús
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Kvosin utan við lækinn [Arnarvatnslækinn] kallast Út-Kvos, innan við hann Fram-Kvos. Þar fyrir innan var beitarhús og sjást enn merki þess” (ÖBS, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Jón Eiríksson skráði (Heimildarmaður Björgvin Stefánsson). Örnefnastofnun Íslands.

Brunahvammur 156449 52 - 14

Hlutverk: Býli
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Við hann eru miðuð landamerki Mels, forna býlisins sunnan Hofsár” (ÖHG, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Brunahvammur 156449 52 - 15

Sérheiti: Möðrudalskvos
Hlutverk: Vegur
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Utan við Brunahvammshálsinn er Möðrudalskvos. Mun hún heita svo, af því að það lá kaupstaðarleið frá Möðrudal til Vopnafjarðar” segir í örnefnaskrá (ÖBS, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Jón Eiríksson skráði (Heimildarmaður Björgvin Stefánsson). Örnefnastofnun Íslands.

Brunahvammur 156449 52 - 16

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Dálítið rófnarækt til heimilis” (Sjm, 139).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.138-139. Búnaðarsamband Austurlands.

Brunahvammur 156449 52 - 17

Sérheiti: Kussuflói

Hlutverk: Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Vestan við Húsaflóa er Kálfellshali. Framan og neðan við hann er Kussuflói.“ segir í örnefnaskrá (ÖBS, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Jón Eiríksson skráði (Heimildarmaður Björgvin Stefánsson). Örnefnastofnun Íslands.

Brunahvammur 156449 52 - 18

Sérheiti: Hestabotnar

Hlutverk: Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Meðfram ánni kallast Hestabotnar” segir í örnefnaskrá (ÖBS, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Jón Eiríksson skráði (Heimildarmaður Björgvin Stefánsson). Örnefnastofnun Íslands.

Brunahvammur 156449 52 - 19

Sérheiti: Kiðubotn

Hlutverk: Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Á Brunahvammshálsi er Kiðubotn” segir í örnefnaskrá (ÖBS, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Jón Eiríksson skráði (Heimildarmaður Björgvin Stefánsson). Örnefnastofnun Íslands.

Brunahvammur 156449 52 - 20

Hlutverk: Landamerki, Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Merkjavarða er á Kálfafelli” (ÖHG, 4).„Frá Freyjuhól ræður sjónhending í landamerkjavörðu á há-Kálffelli og áfram Lindaflóa um melöldu, sem þar er.” segir í örnefnaskrá (ÖBS, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Jón Eiríksson skráði (Heimildarmaður Björgvin Stefánsson). Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell - 156452-50

Fjöldi minja: 41

Saga

Jörðin Bustarfell stendur í dalbotni undir samnefndu fjalli, sem bærinn dregur nafn sitt af. Bustarfells er fyrst getið í Sturlungu þegar Ólafur bóndi á Bustarfelli, barðist með Þorvarði Þórarinssyni frá Hofi í Þverárbardaga 1255 (Sjm, 133).

Jörðin hefur alla tíð verið í bændaeign en samkvæmt Jarðarbók Johnsens var jörðin árið 1760 talin 30 hundruð að dýrleika en var síðar skipt niður með jörðunum Fossi (í eyði 1760) og Brunahvammi (Brúnahvammi) sem fyrst er nefndur 1804 (JJ, 352).

Jörðin var stórbýli og sátu þar meðal annars sýslumennirnir Björn Gunnarsson og Bjarni Oddsson tengdasonur hans. Sonarsonur Bjarna var Björn Pétursson (1696-1720) en í Sveitum og jörðum segir að hann hafi reist bænhús á Bustarfelli en það mun hafa brunnið í búskapartíð Marteins sonar hans (Sjm, 133).

Bustarfell hefur verið í eigu sömu ættar frá 1532 þegar Árni Brandsson próior á Hofi keypti hana um það segir í Íslensku Fornbréfasafni frá 1532 “[...] vorum vier i hiä säum og heyrðum æ ath Þorsteinn Pälsson sellde Arna Brandzsyni með handabande til fullrar Ejgnar og frialz forrædis tuo parta i jordunne Bustarfelle er ligur j vopnafirdej Hofskyrkiusökn [...]” (DI IX, 608, Sjm, 133). Hálfkirkja hefur verið áður á Bustarfelli en í Íslensku Fornbréfasafni frá 1397 er nefnd Péturskirkja að Bustarfelli. Er þar sagt frá munum í eigum kirkjunnar og þar segir orðrétt; “þar skal syngia annann hvern dag helgann og lvka ij merkur” (DI IV, 217).

Fjórar hjáleigur voru í landi Bustarfells: Þuríðarstaðir, Síreksstaðir, Ljósstaðir og Kleif. Auk þeirra er Bjargs og Skorar (óvíst hvort um er að ræða sömu Skor og getið er í Fosslandi) getið í heimildum, en ekki eru neinar heimildir til um búsetu á þeim og talið að þær hafi farið í eyði fyrir Svartadauða. Í Jarðabók Johnsens er jarðanna Foss og Brunahvamms getið sem hjáleiga frá Bustarfelli en í Sveitum og jörðum kemur fram að umræddar jarðir hafi verið í eigu Bustarfellsmanna og að þáverandi íbúar (1974) hafi talið að jarðirnar hafi verið lögbýli í eign Bustarfellsmanna (Johnsen, 352).

Á spildu vestan Hofsár og Gestreiðastaðarkvíslar eru býlin Fagrakinn og Gestreiðarstaðir. Það land tilheyrði Vopnafirði og Brunahvammi frá 1892.

Búið var í gamla torfbænum, sem stendur enn, til ársins 1966. Árið 1943 var bærinn seldur ríkinu og hefur hann síðar verið í vörslu Þjóðminjavarðar (Sjm, 133-135). Þar er nú til húsa Bygðasafn Vopnfirðinga.

Náttúrufar og jarðabætur

Bustarfell var í Jarðabók Johnsens talin 20 hundruða jörð að dýrleika. (Johnsen, 352). Meðfram Hofsá er láglandi með harðvellisnesjum, síðan hækkar landið og melar, hjallar, grundir, hólar og móar taka við og einkenna landið neðan Bustarfells. Þar ofan er gróin hlíð en svo taka við brattar skriður og klettabelti. Upp á fellinu er Þuríðarvatn, úr því rennur Þuríðará í Hofsá. Innan Þuríðarár breytist gróðurfar og við taka harðvelli og kjarr, þar er Bustarfellsskógur. Engjar voru fremur snöggar og dreifðar og gamla túnið var harðlent bæði þýft og hólótt. Í Sýslu- og sóknarlýsingum

segir frá að grasatekja sé á Bustarfelli auk þess á jörðin veiðirétt í Hofsá og vötnunum á heiðinni en lítið hefur veiðst í þeim (SS, 2000, Sjm, 134)

Landamerki

„Landamörk eru að utan við Teigará, sem þjóðvegurinn liggur nú niður með af fjallinu, að norðvestan um Nykurvatn og kílf sv. úr því í Fiskivatn að suðvestan með Fremrisniðalæk niður af fjallinu rétt innan við Bustarfallsskóg, og að austan er Hofsá. Vegalengd meðfram Hofsá marka á milli er um 10 km (Sjm, 133).”

Heimildarskrá

Finnur N. Karlsson, Indriði Gíslason og Páll Pálsson, 2000; *Múlasýslur, Sýslu- og sóknalýsingar Hins Íslenska Bókmenntafélags 1839-1847*. Bls. 39-56. Sögufélag og Örnefnastofnun. Reykjavík.

Íslenskt fornbréfasafn IV 1265-1449. Kaupmannahöfn, 1907.

Íslenskt fornbréfasafn IX. Rvk. 1909-1913.

J. Johnsen: *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða á landinu*. Kmh. 1847. Bls. 352.

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.133-135. Búnaðarsamband Austurlands.

Bustarfell 156452 50 - 1

Hlutverk: Bæjarhóll

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Bustarfell 156452 50 - 2

Hlutverk: Kirkja

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Kirkjulág, liggur niður fyrir framan bæinn. Utan við hana, á bæjarrústinni, stóð kirkjan. Hún var lögð niður 1765. Hefir líklega brunnið, því ég hefi fundið örþunnt öskulag, með hálfbrunnum trjáflísu ofan á steinaröð um 80 cm niðri í jörðinni, nákvæmlega þar sem kirkjan á að hafa staðið, að sögn” (ÖMM, 3).

Í Sveitum og jörðum segir: „Eftir Björn bjó á B sonur hans Marteinn. Í hans tíð brann bærinn tvisvar og í síðara skiptið bænhús það, sem Björn Pétursson lét reisa, og var það ekki endurreist” (Sjm, 133).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.133-135. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalems Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 3

Sérheiti: Krosshóll

Hlutverk: Leiði, Haugur
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Krosshóll, fyrir utan lækinn og neðan götunnar. Þar hefir, að sögn, maður verið heygður, til forna og líklega trékross staðið þar lengi” (ÖMM, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 4

Sérheiti: Langhóll
Hlutverk: Grafreitir
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Langhóll, er fyrir sunnan Kirkjulágina og neðan við veginn. Yzt í þessum hól fannst haustið 1941 hauskúpa af manni, fyrir utan fjárhús, sem þá stóð þar, en er nú horfið. Að líkindum er þarna öll beinagrindin, því hauskúpan var í horni gryfjunnar. Hauskúpa þessi var mjög forn að sjá. Gizka má á, að þarna hafi verið grafreitir” (ÖMM, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 5

Sérheiti: Hesthúshóll
Hlutverk: Hesthús
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Hesthúshóll, er þar rétt fyrir framan [Litlahól sem er beint fram af Langhól]. Hann er nú að mestu horfinn, því hlaða hefir verið byggð neðan í honum og 3 tvístöðuhús við hana. Þetta heita Grundarhús” (ÖMM, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 6

Sérheiti: Stórhúshóll
Hlutverk: Fjárhús
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Stórhúshóll, er fyrir framan Kirkjulágina og ofan við veginn. Þar stóð fjárhús og hlaða” segir í örnefnaskrá (ÖMM, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 7

Sérheiti: Nýhúshóll

Hlutverk: Fjárhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Nýhúshóll, er fyrir framan og ofan bæinn. Þar stendur enn gamalt fjárhús” (ÖMM, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 8

Hlutverk: Lambhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Ljósstaðatún, er fyrir neðan Langhólinn. Það nær niður að Lambhúsinu og takmarkaðist af garðbroti að framan, en af litlum vatnsskurði að utan og neðan. Þetta er nú allt orðið slétt” (ÖMM, 4). Þar segir einnig: „Lamhúshringir, eru fletir, beggja megin við Lambhúsin “ [horfnir] (ÖMM, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 9

Sérheiti: Ljósstaðir

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Enn sjást glöggar menjar fjögurra hjáleigna í landi B. Þær voru Þuríðarstaðir við Þuríðará, Síreksstaðir í Bæjarnesi, Ljósstaðir í gamla túninu og Kleif í Kleifarnesi. Auk þess geta heimildir tveggja, Bjargs og Skorar” (Sjm, 133) Í örnefnaskrá segir: „Til forna voru hér í landinu 4 býli eða hjáleigur”(ÖMM, 1-2). Þar segir einnig: „Ljósstaðir, stóðu fram og niðri á túninu, þar sem nú er dálítill hóll” (ÖMM, 2).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.133-135. Búnaðarsamband Austurlands.
Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 10

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Torfgarður með gaddavírsstreng um gamla túnið og nátthaga; síðar vírnet og gaddavír” (Sjm, 134)

Í örnefnaskrá segir: „Það[Ljótsstaðatún] nær niður að Lambhúsinu og takmarkaðist af garðbroti að framan, en af litlum vatnsskurði að utan og neðan” segir í örnefnaskrá (ÖMM, 4). „Niður af Tófuhólmum er grösug lág, sem heitir Nýhúsalág. Hún nær niður að túngarði” (ÖMM, 6).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.133-135. Búnaðarsamband Austurlands.
Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 11

Hlutverk: Nátthagi

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Torfgarður með gaddavírsstreng um gamla túnið og nátthaga; síðar vírnet og gaddavír” (Sjm, 134)

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.133-135. Búnaðarsamband Austurlands.

Bustarfell 156452 50 - 12

Hlutverk: Kofi

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Á Hálsbrúninni, upp af bænum, er grasi vaxinn hóll, með holu eða gamalli tótt. Þessi hóll heitir Tófuhóll. Í tíð Einars afa míns, var þarna skotkofi” segir í örnefnaskrá (ÖMM, 6).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 13

Hlutverk: Sel

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Fyrir ofan Flákana, taka við Selmýrarhöllin. En fyrir ofan brúnina er Selmýrin. Það er mýrarfláki, sem nær út að ánni og upp að fjallinu. Þar var haft í seli, til forna, og eru seltætturarnar sýnilegar enn, í norðurhorni mýrarinnar, undir Öxlinni, en svo er fjallsendinn kallaður, eftir að hallar út af, og nær út að Teigará” (ÖMM, 6).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalems Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 14

Sérheiti: Gamlistekkur

Hlutverk: Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Fyrir framan Stakhóllinn og innan við dældina í holtinu, er Gamlastekkjarkjartótt. Uppi á því miðju er gömul stekkjartótt” [Stakhóllinn er inn og upp af Fremriskarðshryggnum neðan vert við holtin] (ÖMM, 7).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalems Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 15

Hlutverk: Mylla

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Mylla við Teigará fram um aldamót” (Sjm, 134). Í örnefnaskrá segir: „Við Teigarána og skammt fyrir ofan brúna á ánni er Mylluhvammur. Þar var mylla á ánni og malaði pabbi minn þar korn, allan sinn búskap” (ÖMM, 4).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.133-135. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalems Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 16

Sérheiti: Jónstekkur

Hlutverk: Stekkur

Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Yzt í Dómslækjarnesinu er stekkjartótt, sem heitir Jónsstekkur. Þar hafði Jón Sölvason stekkt. Sá er bjó á móti Einari afa mínum”. (ÖMM, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalems Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 17

Sérheiti: Síreksstaðir
Hlutverk: Býli
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Enn sjást glöggar menjar fjögurra hjáleigna í landi B. Þær voru Þuríðarstaðir við Þuríðará, Síreksstaðir í Bæjarnesi, Ljótsstaðir í gamla túninu og Kleif í Kleifarnesi. Auk þess geta heimildir tveggja, Bjargs og Skorar” (Sjm, 133) Í örnefnaskrá segir: „Til forna voru hér í landinu 4 býli eða hjáleigur” (ÖMM, 1-2). Þar segir einnig: „Síreksstaðir, stóðu niðri í nesinu, framan undir Fremri-Sýlhöfðum, sem er melkollur í nesbrekkunni, niður af bænum. Þar mótar fyrir tóttum og túngarði” (ÖMM, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalems Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 18

Sérheiti: Stakkaratótt
Hlutverk: Stekkur
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Innst í Bæjarnesinu er kíll, sem heitir Stakkarakíll. Ekki verður séð hvernig þetta örnefni hefir myndast. Þykir mér sennilegt, að nafnið hafi afbakast og, að kíllinn hafi heitið Starkaðarkíll, eða þá Stekkjarkíll. Beggja megin við kíllinn, er loðið harðvellisþýfi, sem heitir Stakkarþýfi. Gömul tótt er þar líka, sem heitir Stakkaratótt. Dældin upp úr nesinu, fyrir ofan tóttina heitir Stakkaralág” (ÖMM, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalems Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 19

Sérheiti: Mylluvegur
Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Neðan við Hálsinn og ofan við Langamelinn, eru gamlir troðningar, sem heita Myllu-vegur” segir í örnefnaskrá (ÖMM, 6).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 20

Sérheiti: Torfbotn
Hlutverk: Torfrista
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Innan við Langabotninn, tekur við Guðrúnarbotn. Fyrir neðan hann, framan til, er Guðrúnarbotnsmelur. Fyrir framan og neðan þennan mel er Torfbotn” segir í örnefnaskrá (ÖMM, 6).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 21

Sérheiti: Kleif
Hlutverk: Býli
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Enn sjást glöggar menjar fjögurra hjáleigna í landi B. Þær voru Þuríðarstaðir við Þuríðará, Síreksstaðir í Bæjarnesi, Ljósstaðir í gamla túninu og Kleif í Kleifarnesi. Auk þess geta heimildir tveggja, Bjargs og Skorar” (Sjm, 133)Í örnefnaskrá segir: „Til forna voru hér í landinu 4 býli eða hjáleigur” (ÖMM, 1-2). Þar segir einnig: „Kleif er hið fjórða býli í Bustarfellslandi. Það hefir staðið yzt og neðst í Kleifarnesi, sem er fyrir framan og neðan Borgina, (beitarhúsin). Þar eru grjóthlaðnar tættur, en nú er þar allt upp blásið í kring” (ÖMM, 3).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.133-135. Búnaðarsamband Austurlands.
Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 22

Sérheiti: Borgin
Hlutverk: Hús, Örnefni
Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „ En beint upp af Borginni, fyrir ofan hallið, er Borgarurð. Melurinn inn af Borgartúninu heitir Borgarballi. Þar rétt fyrir innan er Kvíaennið. Niður af því eru gamlar tættur, líklega kvíar. Þetta örnefni gæti bent til þess, að búið hefði verið á Borginni til forna, þó engar sagnir séu um það. En fyrir allmörgum árum, var rifinn, hlöðuveggur, milli fremri hlöðunnar og kofans. Kom þá niður á greinilegar hlóðir, eldbrunnar, og var þar aska og dálítið af fiskbeinum. Þetta ásamt örnefninu Kvíaenni, gæti bent til þess, að búið hefði verið á Borginni. En þó mér þyki þetta sennilegt, þá verður ekkert um það fullyrt”(ÖMM, 10).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalems Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 23

Hlutverk: Kvíar

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „ En beint upp af Borginni, fyrir ofan hallið, er Borgarurð. Melurinn inn af Borgartúninu heitir Borgarballi. Þar rétt fyrir innan er Kvíaennið. Niður af því eru gamlar tættur, líklega kvíar. Þetta örnefni gæti bent til þess, að búið hefði verið á Borginni til forna, þó engar sagnir séu um það”(ÖMM, 10).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalems Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 24

Sérheiti: Geithúsagrund

Hlutverk: Útihús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Geithúsagrund heitir stór falleg og grösug grund, upp af Skógarnesinu. Þar eru gamlar tættur og hafa geitur eflaust verið hafðar þar” segir í örnefnaskrá (ÖMM, 10)

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalems Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 25

Sérheiti: Þuríðarstaðir

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Enn sjást glöggar menjar fjögurra hjáleigna í landi B. Þær voru Þuríðarstaðir við Þuríðará, Síreksstaðir í Bæjarnesi, Ljósstaðir í gamla túninu og Kleif í Kleifarnesi. Auk þess geta heimildir tveggja, Bjargs og Skorar” (Sjm, 133) Í örnefnaskrá segir: „Til forna voru hér í landinu 4 býli eða hjáleigur” (ÖMM, 1-2). Þar segir jafnframt: „Þuríðarstaðir, standa fyrir utan Þuríðarána, sem fellur ofan affjallinu, og aftanvert við Þuríðarstaðagrund, sem er rétt ofan við veginn” (ÖMM, 2).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.133-135. Búnaðarsamband Austurlands.
Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalems Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 26

Hlutverk: Örnefni, Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Stutt fyrir utan Þuríðarána, er skarð í fjallsbrúnina og heitir þar Stekkjargjóta” segir í örnefnaskrá (ÖMM, 9).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalems Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 27

Sérheiti: Bjarg

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Enn sjást glöggar menjar fjögurra hjáleigna í landi B. Þær voru Þuríðarstaðir við Þuríðará, Síreksstaðir í Bæjarnesi, Ljósstaðir í gamla túninu og Kleif í Kleifarnesi. Auk þess geta heimildir tveggja, Bjargs og Skorar” (Sjm, 133)

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.133-135. Búnaðarsamband Austurlands.

Bustarfell 156452 50 - 28

Sérheiti: Skor

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Enn sjást glöggar menjar fjögurra hjáleigna í landi B. Þær voru Þuríðarstaðir við Þuríðará, Síreksstaðir í Bæjarnesi, Ljósstaðir í gamla túninu og Kleif í Kleifarnesi. Auk þess geta heimildir tveggja, Bjargs og Skorar” (Sjm, 133)

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.133-135. Búnaðarsamband Austurlands.

Bustarfell 156452 50 - 29

Sérheiti: Fagrakinn

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Vopnafirði og Brunahvammi tilheyrir síðan 1892 löng og mjó spilda vestan Hofsár og Gestreiðastaðakvíslar allt suður á Eyktagnípu í Jökuldalsheiði. Þar voru býlin Fagrakinn (Kinn á korti) og Gestreiðarstaðir (sjá Möðrudal) (Sjm, 133).”

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.133-135. Búnaðarsamband Austurlands.

Bustarfell 156452 50 - 30

Sérheiti: Gestreiðarstaðir

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Vopnafirði og Brunahvammi tilheyrir síðan 1892 löng og mjó spilda vestan Hofsár og Gestreiðastaðakvíslar allt suður á Eyktagnípu í Jökuldalsheiði. Þar voru býlin Fagrakinn (Kinn á korti) og Gestreiðarstaðir (sjá Möðrudal) (Sjm, 133).”

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.133-135. Búnaðarsamband Austurlands.

Bustarfell 156452 50 - 31

Sérheiti: Hestaklauf

Hlutverk: Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Bæjarnes, er rétt fyrir neðan bæinn. Upp úr því skerst Hestaklauf, rétt fyrir framan túnhornið,, segir í örnefnaskrá (ÖMM, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 32

Hlutverk: Girðing

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Niður úr Guðrúnarbotni, utan við melinn, er Ytrigróf og nær hún niður að Mylluvegi. Nokkuð framan við hana, rétt utan við fjárgirðinguna er Fremrigróf” (ÖMM, 6).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 33

Sérheiti: Hestabotn

Hlutverk: Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Upp af Stakhólnum, í miðjum Hálsinum, er Hestabotninn” segir í örnefnaskrá (ÖMM,7).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 34

Sérheiti: Stóristeinn

Hlutverk: Álfabyggð

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Efst á Bölunum er stór steinn, sem kallaður er Stóristeinn. Hefir oft verið talað um, að það muni vera steinninn, sem sýslumannskonan á Bustarfelli á að hafa gengið í, til að hjálpa sængurkonunni” segir í örnefnaskrá (ÖMM, 8). [Balarnir eru grösugir fletir meðfram fjallinu innan við Hlaupið, sem er stór skriða sem fallið hefur úr fjallinu]

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 35

Sérheiti: Stekkhamarsvarða

Hlutverk: Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Stekkshamrarnir eru klettur rétt ofan við veginn. Fyrir utan og neðan þá er Stekkshamravarðan, rétt fyrir neðan veginn. Hún stendur á Stekkshamramelnum” (ÖMM, 10)

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 36

Sérheiti: Skógarnesvarða

Hlutverk: Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Melurinn fyrir ofan Skógarnesið yzt heitir Skógarnesmelur. Utanvert í honum er Skógarneshall. En uppi á melnum er Skógarnesvarðan” (ÖMM, 10)

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Bustarfell 156452 50 - 37

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti eru tveir matjurtagarðar í suðurenda túnsins. Annar er um 170m ssv af bænum (Túnakort, HG). Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Matjurtagarðar um 800m² (nýir að mestu)” (Sjm, 134).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason.

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.133-135. Búnaðarsamband Austurlands.

Bustarfell 156452 50 - 38

Hlutverk: Hlaða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „9 hlöður f. 465 hb.” (undir 1918) (Sjm, 134).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.133-135. Búnaðarsamband Austurlands.

Bustarfell 156452 50 - 39

Hlutverk: Matjurtagarður
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti eru tveir matjurtagarðar í suðurenda túnsins. Annar um 180m ssa af bænum (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason.

Bustarfell 156452 50 - 40

Hlutverk: Heimreið
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti liggur heimreiðin frá bænum í norðausturátt (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason.

Bustarfell 156452 50 - 41

Hlutverk: Blómaræktun
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er bærinn norðanvert í túninu og vestan við hann er blómgarður (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason.

Búastaðir - 156450-41

Fjöldi minja: 22

Saga

Búastaðir eru í Vesturárdal norðan Vesturdalsár. Jörðin var í bændaeign er hennar fyrst getið í Vopnfirðingasögu, þar segir; “En með Bjarna [Brodd-Helgasyni] váru í för Þorvarðr læknir af Síreksstöðum, Brúni af Þorbrandsstöðum, Elífr Tjörvason af Torfastöðum, bræðr tveir af Búastöðum, Bergr og Brands, Skíði, fóstri Bjarna, ok Haukr Loftsson, ok báru þeir átján saman”(ÍS10; 54). Jörðin var í eigu Krossvíkinga þar til Ólöf ríka Stefánsdóttir seldi Sigurjóni Sigurðssyni hana árið 1893. Afréttarlandið Búastaðatungur var þó áfram í eigu Krossvíkinga (Sjm, 107).

Bænhús var á Búastöðum og er þess getið í Máldaga 1491-1518. Þar segir; [undirmálgreinum sleppt] “gamall maldagi. Jtem bænhús æ Buastodum i somu kirkiusokn a tuau kugilde. Þar skulu syngiazt tolf messur, gialldazt presti sex aurar i tidaoffur” (DI VII, 20).

Gröf var hjáleiga Búastaða þar til hún var seld Jóni Jónssyni hreppstjóra á Vakursstöðum um eða upp úr miðri 19. öld, og jörðin gerð að hjáleigu þaðan (Sjm, 107).

Náttúrufar og jarðabætur

Samkvæmt Jarðatali Johnsens voru Búastaðir 12 hundruð að dýrleika (JJ, 352). Búastaðaland liggur allt í halla frá hálsi og niður að Vesturdalsá. Innan við hálsinn eru flóar og hefur vatn úr þeim grafið rásir í hlíðina. Utan og ofan við hálsinn eru örfoka melar. Meðfram ánni eru malarkambar sem mynda hjalla og liggja nokkuð inn fyrir bæinn, undir þeim eru lág nes á löngu svæði. Bærinn og túnin eru þar sem breiðast er neðan hjallanna, þar utar eru vallendi og mýrar. Á hjallanum sem gengur fram í Vesturdalsá innan við bæinn eru mýrar, hálfdeygjur og móar. Bærinn stendur á Hólbarði. Gamla túnið var að stórum hluta stórþýft og erfitt að vinna á því, fleytingsþýfi var þó sumstaðar. Í bithaganum voru engjar á víð og dreif en misgóð spretta var eftir árferði. Búastaðir voru taldir góð bújörð og hættulaus búpeningi. Svarðartekja á Búastöðum er góð og var mikið notuð fram undir miðja 20. öldina. Önnur hlunnindi eru lax- og silungsveiði (Sjm, 107-8).

Landamerki

„B eru sa. við Vesturdalsá, og nær land upp á vatnaskil á Hofshálsi. Að sv. eru Hauksstaðamörk við Oddsgilslæk sem líklega hefur fyrr heitið Barká og Barkárdalur verið við kenndur; lækurinn er barkarlitaður af leir. Mörk að na. við Vakursstaði (land Grafar) eru af vörðu á Selfjalli (186m) norðan til, í Vesturdalsá gegnt mörkum Vakursstaða og Ytri-Hlíðar. Landið er um 5 ½ km út og fram, en 1-2 km frá ánni og upp á háls (kort)” (Sjm, 107).

Heimildarskrá

Íslenzkt fornbréfasafn IV 1265-1449. Kaupmannahöfn, 1907.

J. Johnsen: *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða á landinu*. Kmh. 1847. Bls. 352.

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.107-110. Búnaðarsamband Austurlands.

Búastaðir 156450 41 - 1

Hlutverk: Bæjarhóll

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er bærinn rétt sunnan við miðju túnsins. Vestan við hann er matjurtagarður (Túnakort, HG). „Býlisbrekka; engar tættur sjáanlegar hér, mun draga nafn af bænum sjálfum” segir í örnefnaskrá (ÖB, 4).

Nánari lýsing

Í Sveitum og jörðum er bænum lýst svo: „Bær um aldamót: 6 bursta bær, 5 með heilu þili, ein með hálfu, frá v.: Skemma, frammistofa, bæjardyr, dyrahús, eldhús, smiðja. Stafnar austur á hlað. Dyrahús svok., 7x5 álnir, þiljað loft með reisifjöl, málið frammistofa 5x5 álnir með svefnlofti, alþiljuð uppi og niðri. Að baki sneri út og fram búr, og baðstofa 12x6 álnir. Þrískipt uppi, reisifjöl. allir viðir úr rekaviði talin 80 ára gömul í úttekt frá '27. Enn hús við norðurenda baðst. 5x5 ½ alin byggt af Birni Pálssyni gullsmið og bar af öðrum húsum að birtu og búnaði. Breytt '27 og byggt þverhús úr torfi og timbri, eldhús og stofa, þar sem áður var skemma og frammistofa. 1943 byggt hús með 2 herb. og búri og fyrst notað þakjárn og steypa á jörðinni. 5 des '48 kviknaði í bæjarhúsum og brann hinn uppbyggði bær að mestu, eftir stóðu gamla baðstofan, smiðjan og steipt fjós frá '47. Var þá aftur flutt í 100 ára gömlu baðstofuna um veturinn, en um sumarið hafin smið íbúðarhúss” (Sjm, 109).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.107-110. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá fyrir Bústaði. Örnefnastofnun Íslands.

Búastaðir 156450 41 - 2

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Túnið girt með torf-og grjóttgarði” (Sjm, 109). [F'18]. Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Túngarður mjög gamall umhverfis gamla túnið. Haldið fullkomlega gripheldum til '28, er girt var á hann með vírstreng og öðrum um '38” (Sjm, 109).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.107-110. Búnaðarsamband Austurlands.

Búastaðir 156450 41 - 3

Sérheiti: Hringhús

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Beitarhús tvenn. Hringhús skammt utan við bæ aflögð um 1894. Önnur inn af bæ til '58, og tún við, 3ha” (Sjm, 109). „Hringurinn, gamalt beitarhúsatún, hér stóðu beitarhús 80 kinda fram til 1905, þá rifin og efnið flutt í Krossavík” segir í örnefnaskrá (ÖB, 2).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.107-110. Búnaðarsamband Austurlands. Örnefnaskrá fyrir Bústaði. Örnefnastofnun Íslands.

Búastaðir 156450 41 - 4

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Beitarhús tvenn. Hringhús skammt utan við bæ aflögð um 1894. Önnur inn af bæ til '58, og tún við, 3ha” (Sjm, 109).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.107-110. Búnaðarsamband Austurlands.

Búastaðir 156450 41 - 5

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Allt jafnað við jörðu, vallargarðurinn gamli og hver kofarúst, en túngarður við Hringhús óhreyfður” (Sjm, 109).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.107-110. Búnaðarsamband Austurlands.

Búastaðir 156450 41 - 6

Hlutverk: Vatnsból

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Kaldavermislind sprettur undan hólbarðinu sem bærinn stendur á og fellur na. í Vesturdalsá” (Sjm, 109). Í örnefnaskrá segir; "Lindin, lækur er út og niðri á Eyrum, á upptök sín hér við Bæjarbrekku" (ÖB, 2)

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.107-110. Búnaðarsamband Austurlands. Örnefnaskrá fyrir Bústaði. Örnefnastofnun Íslands.

Búastaðir 156450 41 - 7

Hlutverk: Fjánhús

Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Ærhússlétta sunnan við Ærhúsin” [í Neðratúni] (ÖB, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Bústaði. Örnefnastofnun Íslands.

Búastaðir 156450 41 - 8

Sérheiti: Hesthúsbunga

Hlutverk: Hesthús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Hesthúsbunga (þar áður Hesthús, nú horfið), [...]” [Í Neðratúni] (ÖB, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Bústaði. Örnefnastofnun Íslands.

Búastaðir 156450 41 - 9

Sérheiti: Vallarhús

Hlutverk: Fjánhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Vallarhús heitir fjánhús, er stendur við veg þennan og kalla má Valhallarteig nýræktarsléttur þar fyrir utan og neðan” (ÖB, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Bústaði. Örnefnastofnun Íslands.

Búastaðir 156450 41 - 10

Hlutverk: Mylla

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Mylla við lindina, rifin ‘04’ (Sjm, 109).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.107-110. Búnaðarsamband Austurlands.

Búastaðir 156450 41 - 11

Hlutverk: Reiðgata

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Allt túnið að kalla þýft um aldamót, þó gerð ein smásléttu litlu fyrr. Önnur '14, þar sem áður voru hestagötur og þriðja '26” (Sjm,109).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.107-110. Búnaðarsamband Austurlands.

Búastaðir 156450 41 - 12

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti eru sýndir tveir matjurtagarðar, annar er við bæinn að vestanverðu (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason.

Búastaðir 156450 41 - 13

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti eru sýndir tveir matjurtagarðar, annar við bæinn en hinn rúmlega 70m í vestur frá bænum (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason.

Búastaðir 156450 41 - 14

Sérheiti: Steinn

Hlutverk: Sel, Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Tungusteinn, nokkuð stórkarlalegur og ábúðarmikill stendur þar í Tungunni og spölkorn neðan við hann kúra nokkrar vallgrónar tættur sels eða afbýlis, sögulausar og þöglar sem steinninn er, og vallargarður í kring. Ef til vill eru þarna minjar eyðibýlis sem Olavíus getur í Vopnafirði, en enginn veit nú deili á. Það hét Steinn” (Sjm, 108).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.107-110. Búnaðarsamband Austurlands.

Búastaðir 156450 41 - 15

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Tungusteinn, nokkuð stórkarlalegur og ábúðarmikill stendur þar í Tungunni og spölkorn neðan við hann kúra nokkrar vallgrónar tættur sels eða afbýlis, sögulausar og þöglar sem steinninn er, og vallargarður í kring” (Sjm, 108).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.107-110. Búnaðarsamband Austurlands.

Búastaðir 156450 41 - 16

Sérheiti: Öskumelur

Hlutverk: Öskuhaugur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Næst fyrir utan þennan læk er Fremstaskot, þar neðan við Lambhagi og heitir svo út að Öskumel (er stendur utan gildandi landamerka Búastaða)”(ÖB, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Bústaði. Örnefnastofnun Íslands.

Búastaðir 156450 41 - 17

Hlutverk: Sel, Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Ekki bera mýrar þær neitt nafn, sem eru fram og upp af Valhólnum og ná upp undir Selfjall” segir í örnefnaskrá (ÖB, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Bústaði. Örnefnastofnun Íslands.

Búastaðir 156450 41 - 18

Sérheiti: Tíðavarða

Hlutverk: Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Hér heitir varða Tíðavarða og stendur til hægri handar við veg þann, sem farinn er frá Vakursstöðum suður til Hofs” (ÖB, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Bústaði. Örnefnastofnun Íslands.

Búastaðir 156450 41 - 19

Sérheiti: Hádegisvarða

Hlutverk: Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Snertispöl framan við Botnana, en framan við Kirkjuveg til Hofs, heitir Laufhall; varða stór þar í brúninni heitir Hádegisvarða” segir í örnefnaskrá (ÖB, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Bústaði. Örnefnastofnun Íslands.

Búastaðir 156450 41 - 20

Sérheiti: Kirkjuvegur

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Snertispöl framan við Botnana, en framan við Kirkjuveg til Hofs, heitir Laufhall; varða stór þar í brúninni heitir Hádegisvarða”. „Út og niður frá Svarthólum skerast 2 grasdökkir í brekkurnar og kallast Kirkjulágar, draga þær nafn af afar fornum vegi, sem fyrir öldum hefur farinn verið þarna yfir hálsinn frá Hlíðbæjum og Búastöðum” segir í örnefnaskrá (ÖB, 4-5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Bústaði. Örnefnastofnun Íslands.

Búastaðir 156450 41 - 21

Sérheiti: Grænhóll

Hlutverk: Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Grænhóll (mjög gamalt mannvirki, sennilega stekkur og heytóft eða smábýli, sem svo víða voru áður fyrir)” (ÖB, 5). „Nokkur forn handaverk eru í túninu og víðar í landi auk áðurnefndra tóttu í Tungu, svo sem Grænhóll á valllendismóum suður af túni. Hann er upphækkaður jarðvegshóll, nokkuð hár yfir umhverfið, bersýnilega mannvirki, en enginn veit, til hvers hann hefur verið gerður (Sjm, 108)

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.107-110. Búnaðarsamband Austurlands.

Búastaðir 156450 41 - 22

Sérheiti: Fremrihlíðarhófsvegur

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Hádegislagarslægjur, svo slægjur sem kenndar voru við Fremrihlíðarhófsveg, þar næst Neðri-Svarthólaslægja” (ÖB, 6).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Bústaði. Örnefnastofnun Íslands.

Einarsstaðir - 156461-53

Fjöldi minja: 19

Saga

Einarsstaðir liggja vestan í Þorbrandsstaðahálsi og Einarsstaðafjalli í Hofsárdal. Jörðin var í bændaeigu en snemma á 17. öld var jörðin í eigu Bjarna Oddssonar sýslumanns á Bustarfelli síðar var hún seld Brynjólfi Sveinssyni biskupi. Í Móðuharðindunum er jörðin aftur komin í eigu Bustarfellsmanna en þá býr þar Málfríður Marteinsdóttir Björnssonar sýslumanns Péturssonar. (Johnsen, 352, Sjm, 140).

Náttúrufar og jarðabætur

Í Jarðatali Johnsens eru Einarsstaðir talin 10 hundruða jörð. Engjar voru á spildunni sem liggur meðfram Hofsá að Þrengingum, þær voru venjulega snöggar en greiðfærar. Einnig voru engjar sóttar í flóa uppi á fjalli og inn í dalbotn við Tungá. Einnig voru engjablettir utan við bæinn. Gamla túnið liggur þar sem undirlendi er breiðast, það liggur í skeifu sem Hofsá hefur grafið austur í dalbotninn. Kráká fellur úr Einarsstaðafjalli en hlíð þess er brött, skriðurunnin og klettótt, uppi á fjallið (Johnsen, 352, Sjm, 140-141).

Landamerki

„Landamörk við Þorbrandsstaði eru við Merkgil um 2,5 km utan við bæ og liggja síðan þvert sa. Á hálsa í Skjónugilsdrög að mörkum Hraunfells, þá inn endilangan Hraunfellsþart, sem er heiðarbunga milli Hraunfellsdals og Hofsárdals, mikið afréttarland með melöldum, mólendi og víðáttumiklum flóum, og áfram suður liggja mörkin sem næst vatnaskilum allt suður að Pyttá vestur af Sandfelli, þangað eru um 20 km heiman frá bæ (sjá aths. við Hraunfell varðandi landamörk við Skjöldólfsstaði, kort). Síðan fylgja landamörk Tungá na. grunnan heiðardal og síðast Hofsá” (Sjm, 140).

Heimildarskrá

J. Johnsen: *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða á landinu*. Kmh. 1847. Bls. 352.

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.140. Búnaðarsamband Austurlands.

Einarsstaðir 156461 53 - 1

Hlutverk: Bæjarhóll

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Bæjarmelur, lágir melsveigar, liggja ofan við túnið, vestur undir Hofsá og mynda hvamm, sem bærinn og túnið eru í, og enda við Melsenda” segir í örnefnaskrá (ÖHG, 5)

Í Sveitum og jörðum er bæjarstæði lýst svo: „Bærinn stóð fyrr niðri í túninu undir æði hárrí melbrún, en núverandi íbúðarhús á grundinni upp af brúninni nær fjalli, og þar eru hin nýrri tún” (Sjm, 141). Á túnakorti er bærinn norðan við miðju túnsins, sunnan hans er matjurtagarður(Túnakort, HG).

Nánari lýsing

Í Sveitum og jörðum er bænum lýst svo: „Gamli bærinn var byggður eftir aldamót eftir ýmsum einkennum að dæma. Baðst. 12,5x5,5 álnir, sneri timburhlið austur á hlað, portbyggð, þiljuð hálf niðri, en öll uppi. Byggð viðbót við suðurstafn hennar '29, 7x6 álnir, steipt hús á tvo vegu, með járnþaki, stofa niðri, svefnloft uppi. Búið í bænum til '48” (Sjm, 141).

Heimildaskrá

Viðbót við Örnefnaskrá fyrir Einarstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildamaður Jón Haraldsson). Örnefnastofnun Íslands.

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.140-142. Búnaðarsamband Austurlands.

Túnakort, Helgi Gíslason.

Einarstaðir 156461 53 - 2

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Beitarhús voru inni á dal utan við Tungá í notkun eitthvað fram á þessa öld” (Sjm, 141).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.140-142. Búnaðarsamband Austurlands.

Einarstaðir 156461 53 - 3

Hlutverk: Mylla

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Myllutótt við Kráká og dálítið útgræðsla túns á grundum í bæjarhvamminum” (Sjm, 141).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.140-142. Búnaðarsamband Austurlands.

Einarstaðir 156461 53 - 4

Hlutverk: Brunnur, Vatnsból

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: “Hlaðinn brunnur með húsi yfir steinsnar frá bæ” (Sjm, 141).

Í örnefnaskrá segir: „Brunnur á hlaði, vatnsbólíð” (ÖHG, 5)

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.140-142. Búnaðarsamband Austurlands.

Viðbót við Örnefnaskrá fyrir Einarstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildamaður Jón Haraldsson). Örnefnastofnun Íslands.

Einarsstaðir 156461 53 - 5

Hlutverk: Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Þá er Stóragrund, stór rennislétt harðvellisgrund. Framan við hana Stekkjargrund, einnig rennislétt harðvellisgrund ofan við túnið á Einarsstöðum og er nú orðin að túni” (ÖBS, 1), „Nátthagi og Stekkur voru á Stekkjargrund, þar sem bærinn er nú, nær fjallinu” (ÖHG, 5)

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Einarsstaði, Björgvin Sigfússon skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Viðbót við Örnefnaskrá fyrir Einarsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildamaður Jón Haraldsson). Örnefnastofnun Íslands.

Einarsstaðir 156461 53 - 6

Hlutverk: Nátthagi

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Nátthagi og Stekkur voru á Stekkjargrund, þar sem bærinn er nú, nær fjallinu” segir í örnefnaskrá (ÖHG, 5)

Heimildaskrá

Viðbót við Örnefnaskrá fyrir Einarsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildamaður Jón Haraldsson). Örnefnastofnun Íslands.

Einarsstaðir 156461 53 - 7

Sérheiti: Réttareyri

Hlutverk: Rétt

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Rétt var á Réttareyri við Hofsa” (ÖHG 5).

Heimildaskrá

Viðbót við Örnefnaskrá fyrir Einarsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildamaður Jón Haraldsson). Örnefnastofnun Íslands.

Einarsstaðir 156461 53 - 8

Sérheiti: Fremstahúshóll

Hlutverk: Fjánhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Fremstahúshóll, þar stóð fjánhús” (ÖHG 5).

Heimildaskrá

Viðbót við Örnefnaskrá fyrir Einarstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildamaður Jón Haraldsson). Örnefnastofnun Íslands.

Einarstaðir 156461 53 - 9

Sérheiti: Miðhúshóll
Hlutverk: Fjánhús
Tegund: Álagablettur
Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Miðhúshóll, þar einnig fjánhús” segir í örnefnaskrá (ÖHG, 5).

Heimildaskrá

Viðbót við Örnefnaskrá fyrir Einarstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildamaður Jón Haraldsson). Örnefnastofnun Íslands.

Einarstaðir 156461 53 - 10

Sérheiti: Kofagil
Hlutverk: Smalakofi
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Dalur nefnist einu nafni allt landið meðfram Hofsá innan við bæ á Einarstöðum, Kofagil er í fjallinu, næst utan við Svartagil, hefur nafn af smalakofa” (ÖHG, 5).

Heimildaskrá

Viðbót við Örnefnaskrá fyrir Einarstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildamaður Jón Haraldsson). Örnefnastofnun Íslands.

Einarstaðir 156461 53 - 11

Sérheiti: Húsgrund
Hlutverk: Beitarhús
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Húsgrund heitir dálítið fyrir innan Krákugrundina. Þar voru beitarhús” (ÖBS, 2). „Beitarhús voru á Húsgrund” (ÖHG, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Einarstaði, Björgvin Sigfússon skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Viðbót við Örnefnaskrá fyrir Einarstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildamaður Jón Haraldsson). Örnefnastofnun Íslands.

Einarstaðir 156461 53 - 12

Hlutverk: Matjurtagarður
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er matjurtagarður sunnan við bæinn (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason.

Einarsstaðir 156461 53 - 13

Hlutverk: Hlaða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Hlöður f. 155 hb.” (Sjm, 141). [Frá 1918]

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.140-142. Búnaðarsamband Austurlands.

Einarsstaðir 156461 53 - 14

Hlutverk: Garður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Tún og hagagirðing. Áður grjótgarðar með vírstreng um tún” (Sjm, 141). [Frá 1938-39]

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.140-142. Búnaðarsamband Austurlands.

Einarsstaðir 156461 53 - 15

Hlutverk: Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Vörðumelslækur (eða –gil) upp af Stekkjargrundinni framan til og fellur í Kvíslina sem kemur ofan framan við Stekkjargr. og fellur út og ofan í kíll, sem er skammt utan við gamla bæinn og heitir Lón” (ÖBS, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Einarsstaði, Björgvin Sigfússon skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Einarsstaðir 156461 53 - 16

Sérheiti: Kvíaból

Hlutverk: Örnefni, Kvíar

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Fallið hefur niður að geta þess að Kvíaból heitir lítill harðvellisbali á melnum ofan við gamla bæinn” segir í örnefnaskrá (ÖBS, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Einarstaði, Björgvin Sigfússon skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Einarstaðir 156461 53 - 17

Sérheiti: Sauðahryggir

Hlutverk: Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Sandahryggir er misritað; þeir heita Sauðahryggir, og ná ekki inn að merkjum, eins og talið er í skránni” (ÖHG, 5)

Heimildaskrá

Viðbót við Örnefnaskrá fyrir Einarstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildamaður Jón Haraldsson). Örnefnastofnun Íslands.

Einarstaðir 156461 53 - 18

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er matjurtagarður rúmlega 20m suðaustur af bænum (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason.

Einarstaðir 156461 53 - 19

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er matjurtagarður jaðri túnsins að sunnanverðu, rúma 80m suðvestur af bænum (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason.

Foss - 156470-51

Fjöldi minja: 24

Jörðin Foss stendur undir svokölluðum Fossbrekkum í Fossdal, norðan Hofsaár. Jarðarinnar er fyrst getið í Máldögum frá 1367 en þar segir að Laurentíuskirkju á Refsstað hafi átt; “fiordungur ur fimtuni frá Fossæ. Oc til Tanga horns.”(DI III, 236). Í Máldögum frá 1397 segir að Hofskirkju hafi tilheyrð; “ij hlvte annars fimtung fra forsæ ok til tangahorns” (IV, 215). Í Jarðatali Johnsens er Foss (eins og Brunahvammur) talinn vera hjáleiga frá Bustarfelli (Johnsen, 352). En í Sveitum og jörðum kemur fram að Foss sé talið mjög gamalt býli og upphaflega sé það byggt úr Bustarfellslandi. Jörðin er nefnd eftir fossi í Hofsa sem fellur í gili skammt frá bænum. Á síðari hluta 18. aldar bjó á Fossi Jón Sigurðsson bróðir Árna á Bustarfelli. Bjó fólk af þeirri ætt að mestu á Fossi þar til býlið fór í eyði 1947 (Sjm, 136).

Kálffell/Kálfell er afbýli frá Fossi og er ofarlega í Fossheiði. Í Sveitum og jörðum segir að býlið sé talið vera byggt fyrst 1850 af Jón Friðrikssyni frá Fossi. En í athugasemdum við örnefnaskrá eftir Valgeir Sigurðsson frá Fremri-Hlíð segir að það hafi verið byggt af Methúsalemi Friðrikssyni fyrir bróður sinn Jóhannes, ekki er ljóst hvaða ár það var. Býlið var komið í eyði fyrir aldamótin 1900. Sigurður Þorseinsson keypti býlið árið 1905 og var þar síðasti ábúandi. Einnig eru á jörðinni fornbylin Hafragerði og Skor. Á Skor er talin hafa verið kirkja en þar hafa fundist leifar af grafreit (Sjm, 136-137, ÖVS, 2).

Náttúrufar og jarðabætur

Í Jarðatali Johnsens er Foss talin 6 hundruða jörð (JJ, 352). Fossdalur er þröngur með bröttum hlíðum. Hofsa rennur í dalbotninum og milli árinna og fjalls er undirlendi með harðvellisgrundum og hallandi böllum. Þverlækir og grafningar hafa skorið bæði hlíðina og undirlendið og skipt því í spildur. Utan við bæinn eru brattar, kjarri vaxnar hlíðar en innan við hann er hlíðin ekki eins brött, þar eru þurrlandar grundir og móar en einnig mýrar og mikið um læki og grafninga. Fossheiði er ofan brúna, þar er beitiland gott (Sjm, 136).

Foss var fyrrum talin góð jörð, túnið var fremur greiðfært og grasgefið. Engjar voru dreifðar um jörðina, bæði votar og þurrar í meðallagi grasgefnar og víða greiðfærar til sláttar. Hlunnindi eru veiðiréttur í Hofsa (Sjm, 136).

Landamerki

„Að sa. er Hofsa og að nv Vesturdalsá og Arnarvatn (Kálffellsland með talið). Mörk við Brunahvamm liggja frá Kílósi í Arnarvatn yfir Kálfafell framan til og sa. Í Hofsa um Hafragilslæk skammt utan við „Brunahvammsbeitarhús” (kort). (Sjá ennfr. Bustarfell)” (Sjm, 136).

Heimildarskrá

Íslenskt fornbréfasafn III 1262-1415. Kaupmannahöfn, 1896.

Íslenskt fornbréfasafn IV, 1265-1449. Kaupmannahöfn, 1907.

J. Johnsen: *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða á landinu.* Kmh. 1847. Bls. 352.

Sveitir og jarðir í Múlapingi I, 1974, bls.136. Búnaðarsamband Austurlands.

Athugasemdir við örnefnaskrár, Valgeir Sigurðsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Foss 156470 51 - 1

Hlutverk: Bæjarhóll

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum er bænum lýst svo: „Gamli bærinn stendur í hvammi við Hofsa skammt innan við fossinn, og nær túnið að fossinum. Brött brekka er ofan við túnið í hlíðarrótinni. Bærinn er orðinn gamall um aldamót, endurbyggður að nokkru í tíð Gests Sigurðssonar fyrir aldamót (Sjm, 137). Á túnakorti er bærinn við lækinn að austanverðu, austan og sunnan við hann eru matjurtagarðar (Túnakort, HG).

Lýsing

Brött brekka er ofan við túnið í hlíðarrótinni. Bærinn er orðinn gamall um aldamót, endurbyggður að nokkru í tíð Gests Sigurðssonar fyrir aldamót. Baðstofa 12x6 álnir, portbyggð með skarsúð, niðri stofa, eldhús og 1 herbergi í nv-enda, uppi hjónahús, miðbaðst. og 1 herb. í nv. –enda. Bæjardyraskemma með þilstafni og þiljuðu svefnlofti, skarsúð 7x5 álnir. Annað hús portb. og alþiljað, stofa niðri, svefnloft uppi (ekki getið í F'18). Þessi hús í burstastíl, samsíða með þil sa. að hlaði, baðst. fremst, en yst lítil skemma með torfstafni. Önnur hús að baki. – Ár '23 var rifin baðst. Og skemmurnar og byggt þverhús með háu porti, steipt á 2 vegu, með jarnþaki. 16x7 álnir, hlaðinn kjallari, timburþiljur, niðri stofa, eldhús og bú, 3 svefnherb. uppi (Sjm, 137).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.136-137. Búnaðarsamband Austurlands.

Túnakort, Helgi Gíslason

Foss 156470 51 - 2

Sérheiti: Skor

Hlutverk: Kirkja

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Munnmæli herma að fyrr hafi Fossdalur verið fjölbyggður og kirkja á Skor. Þar hafa fundist leifar af grafreit” (Sjm, 136).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.136-137. Búnaðarsamband Austurlands.

Foss 156470 51 - 3

Sérheiti: Skor

Hlutverk: Grafreitur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Munnmæli herma að fyrr hafi Fossdalur verið fjölbyggður og kirkja á Skor. Þar hafa fundist leifar af grafreit” (Sjm, 136).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.136-137. Búnaðarsamband Austurlands.

Foss 156470 51 - 4

Hlutverk: Mylla

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Túngarður, nokkrar þaksléttur og mylla við Myllulæk” (Sjm, 136).Í örnefnaskrá segir: „Myllulækur, utan við Litlalæk, spölur á milli” (ÖSP, 1).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.136-137. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá fyrir Foss, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Stefán S. Þórðarson). Örnefnastofnun Íslands.

Foss 156470 51 - 5

Hlutverk: Náttthagi

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Gerð lítil sáðslétta í Náttthaga” (Sjm, 137).

„Túnið, sem liggur í hvammi ,syðst í túninu heitir Náttthagi” segir í örnefnaskrá (ÖSP, 1).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.136-137. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá fyrir Foss, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Stefán S. Þórðarson). Örnefnastofnun Íslands.

Foss 156470 51 - 6

Hlutverk: Hlaða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Hlöður f. 240 hb.” (Sjm, 136) [1918]

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.136-137. Búnaðarsamband Austurlands.

Foss 156470 51 - 7

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er matjurtagarður austan við bæinn (Túnakort, HG)., Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Garðrækt: Ætíð nokkur til heimanota (8-10 tunn. árl.) (Sjm, 137).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.137-138. Búnaðarsamband Austurlands. Túnakort, Helgi Gíslason.

Foss 156470 51 - 8

Sérheiti: Fjósflötur

Hlutverk: Fjós, Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Fjósflötur, n-austast í því, framan við skágötuna ofan brekkuna, er heitir Steinagata” (ÖSP, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Foss, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Stefán S. Þórðarson). Örnefnastofnun Íslands.

Foss 156470 51 - 9

Sérheiti: Steinagata

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Fjósflötur, n-austast í því, framan við skágötuna ofan brekkuna, er heitir Steinagata” (ÖSP, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Foss, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Stefán S. Þórðarson). Örnefnastofnun Íslands.

Foss 156470 51 - 10

Hlutverk: Vatnsból

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Gleymzt hefur að geta þess, að út og upp af bænum heitir Gvendarbrunnur...” segir í örnefnaskrá (ÖSP, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Foss, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Stefán S. Þórðarson). Örnefnastofnun Íslands.

Foss 156470 51 - 11

Sérheiti: Hraunskarð

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Hraunskarð, skágata fram og upp af bænum, mjög vondur vegur”(ÖSP, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Foss, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Stefán S. Þórðarson). Örnefnastofnun Íslands.

Foss 156470 51 - 12

Hlutverk: Varða
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Lágu vörður, á brúninni neðan við neðsta flóann, sem nefnist Lækjarflói” segir í örnefnaskrá (ÖSP, 2).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.136-137. Búnaðarsamband Austurlands. Örnefnaskrá fyrir Foss, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Stefán S. Þórðarson). Örnefnastofnun Íslands.

Foss 156470 51 - 13

Sérheiti: Hesthúshóll
Hlutverk: Hesthús, Örnefni
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Hesthússhóll ofan við túngirðingu” segir í örnefnaskrá (ÖSP, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Foss, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Stefán S. Þórðarson). Örnefnastofnun Íslands.

Foss 156470 51 - 14

Sérheiti: Stekkjarbrekka
Hlutverk: Stekkur, Örnefni
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Klif, klappir og steinar utan við Hvíldargróf, illt yfirferðar. – Út af Klifinu brött brekka, sem heitir Stekkjarbrekka, og nær út að Skorgili” segir í örnefnaskrá (ÖSP, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Foss, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Stefán S. Þórðarson). Örnefnastofnun Íslands.

Foss 156470 51 - 15

Sérheiti: Kúahjalli

Hlutverk: Örnefni
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Kúahjallalækur er nokkuð utan við Skorargil. Kúahjalli heitir utan við þennan læk...” (ÖSP, 2).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.136-137. Búnaðarsamband Austurlands. Örnefnaskrá fyrir Foss, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Stefán S. Þórðarson). Örnefnastofnun Íslands.

Foss 156470 51 - 16

Sérheiti: Hafragerði
Hlutverk: Býli
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Afbýli frá F er Kálffell (sjá þar), en fornbyli Hafragerði framan við bæ og Skor skammt utan við bæinn...Rústir fornar eru á báðum býlastöðunum...” (Sjm, 136). „Hafragerði, gamalt býli, sem lækurinn er kenndur við. Tættur óljósar “segir í örnefnaskrá (ÖSP, 1).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.136-137. Búnaðarsamband Austurlands. Örnefnaskrá fyrir Foss, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Stefán S. Þórðarson). Örnefnastofnun Íslands.

Foss 156470 51 - 17

Hlutverk: Beitarhús
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Rústir fornar eru á báðum býlastöðunum, þar voru síðar beitarhús, á Skor til byggðaloka, en hin aflögð fyrir aldamót” (Sjm, 136).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.136-137. Búnaðarsamband Austurlands.

Foss 156470 51 - 18

Sérheiti: Skor
Hlutverk: Býli
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Munnmæli herma að fyrr hafi Fossdalur verið fjölbyggður og kirkja á Skor. Þar hafa fundist leifar af grafreit. Rústir fornar eru á báðum býlastöðunum...” (Sjm, 136). „Skor, gamalt býli. eru þar miklar rústir og hafa

fundizt þar mannabein, t.d. í einu af manni og hesti. Hefur þótt þar reimt” segir í örnefnaskrá (ÖSP, 2).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.136-137. Búnaðarsamband Austurlands. Örnefnaskrá fyrir Foss, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Stefán S. Þórðarson). Örnefnastofnun Íslands.

Foss 156470 51 - 19

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Rústir fornar eru á báðum býlastöðunum, þar voru síðar beitarhús, á Skor til byggðaloka, en hin aflögð fyrir aldamót” (Sjm, 136).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.136-137. Búnaðarsamband Austurlands.

Foss 156470 51 - 20

Sérheiti: Kálffell

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Hús öll niðurrifin og burtflutt” (Sjm, 138) [Lýsing úr F’18]

Í örnefnaskrá segir: Kálffell, eyðibýli, en tóftir glöggar, sunnan við Bæjarflóa” (ÖSP, 1).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.137-138. Búnaðarsamband Austurlands. Örnefnaskrá fyrir Foss, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Stefán S. Þórðarson). Örnefnastofnun Íslands.

Foss 156470 51 - 21

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er matjurtagarður sunnan við bæinn (Túnakort, HG). „Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Garðrækt: Ætíð nokkur til heimanota (8-10 tonn. árl.) (Sjm, 137).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.137-138. Búnaðarsamband Austurlands. Túnakort, Helgi Gíslason.

Foss 156470 51 - 22

Hlutverk: Matjurtagarður
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er matjurtagarður um 90m suðaustan við bæinn (Túnakort, HG). „Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Garðrækt: Ætíð nokkur til heimanota (8-10 tonn. árl.) (Sjm, 137).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.137-138. Búnaðarsamband Austurlands. Túnakort, Helgi Gíslason.

Foss 156470 51 - 23

Hlutverk: Matjurtagarður
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti eru fjögur tún. Á næst stærsta túninu er matjurtagarður í norðurjaðri þess (Túnakort, HG). „Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Garðrækt: Ætíð nokkur til heimanota (8-10 tonn. árl.) (Sjm, 137).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.137-138. Búnaðarsamband Austurlands. Túnakort, Helgi Gíslason.

Foss 156470 51 - 24

Hlutverk: Vað
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í athugasemdum Valgeirs Sigurðssonar við Örnefnaskrá segir; "Niður úr Urðunum og út í vatnið [Arnarvatn] gengur Vaðtanginn, mjór móhryggur, grýttur efst. Þar er vað yfir Arnvarvatnið og yfir í Tangana (engjar miklar frá Kálfelli). Þetta vað var iðulega riðið hér fyrrum, en ókunnugum skyldið ráðið frá því að fara það án nákvæmrar leiðsagnar kunnugra manna (ÖVS, 4)"

Heimildaskrá

Athugasemdir við örnefnaskrár, Valgeir Sigurðsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hauksstaðir (Haukstaðir) - 156482-39

Fjöldi minja: 22

Saga

Hauksstaðir (Haukstaðir) er innsti bær í Vesturdal. Í Jarðabók Johnsen kemur fram að í fyrri jarðabókum sé jörðin nefnd Haugstaðir en bæði í skýrslum frá prestum og sýslumanni sé Hauksstaðanafnið notað, jörðin var í eigu Hofskirkju (JJ, 351). Hauksstaða er fyrst getið í Máldögum Laurentíuskirkju á Refsstað árið 1367. Þar segir; “Kirkia hins heilaga Laurentij a refstodvm a heimaland allt. Raudz hola land. Vidarteig j ongulsnes upp fra fossnese. annan j haugstada skoge [...]”(DI III, 236). Þar segir jafnframt að sýslumaður telji jörðina 6 hundruð að dýrleika en í Jarðabók er hún talin 4 hundruð. Í jarðabók segir að Hauksstaða sé hvorki getið í brauðaskýrslu prests frá 1839, né fyrr, nema að 1804 eigi Hofskirkja þar afrétt (JJ, 351-2).

Í Hauksstaðatúninu var afbýlið Hólar og austan Vesturdalsár voru Barkastaðir. Örnefnið Selbotn og tóftir sem þar eru benda til að sel hafi verið á Valagilshúsum sem eru innan við Hauksstaði. Afbýlin Desjarmýri og Skálamóar (síðar Arnarvatn) byggðust úr Hauksstaðalandi (Sjm, 104-5).

Náttúrufar og jarðabætur

Bærinn stendur á undirlendi þar sem það er farið að þrengjast. Upp af ánni sem fellur í grunnu gili eru hvammar, holt, holt, hjallar, mýrar og harðvellisbalar. Handan við fellin tekur land að lækka og eru þar melar, móar og flóadrög. Þar eru Krókavötn í allmiklu votlendi, landi hallar þaðan í átt til Selár. Undirlendi er breiðara austan Vesturdalsár en landslag að öðru leyti svipað, þar er fjölbreyttur gróður. Upprekstrarland var í Hauksstaðaheiði sem liggur milli Vesturdalsár og Selár. Gamla túnið var að stórum hluta mjög þýft en aðrir hlutar voru greiðfærir. Neðra túnið var deiglent en það efra harðlent. Engjar voru ekki samfelldar og langt að sækja sumar þeirra, þær voru víðlendar. Jörðin var ágæt til heyskapar og beitar, ræktunarskilyrði voru góð. Hlunnindi eru veiðiréttur í Selá og Vesturdalsá (Sjm, 104-5).

Landamerki

„Landið liggur um þveran dal og Hauksstaðaheiði, nv. frá Selá og sa. Í Nykurvatn. Kennileiti marka er hægt að rekja á korti: Bugur á Vesturdalsá um 1 km austur af bæ – Selá við ós Mælifellsár – Selá í bug rúman km sv. af Hrúthól – Sandhæð – norðurendi Hlíðarfells – Desjamýrarlækur frá upptökum til óss við Vesturdalsá og áin út að næsta læk innan við „foss” (Miðfiskilækur) – suðvesturendi Fiskivatna (nyrsta vatnsins) – káll í Nykurvatn – lína dálítið sveigð í nv. eftir Urðarfjallshlíðum úr Sandvík (nyrst í Nykurvatni) í Oddsgil – síðan Oddsgil og Vesturdalsá að fyrstnefnda kennileitinu.” (Sjm, 104).

Heimildarskrá

Íslenskt fornbréfasafn III 1262-1415. Kaupmannahöfn, 1896.

J. Johnsen: *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða á landinu*. Kmh. 1847. Bls. 351.

Sveitir og jarðir í Múlapingi I, 1974, bls.104-106. Búnaðarsamband Austurlands.

Hauksstaðir 156482 39 - 1

Hlutverk: Bæjarhóll
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Eldri hús: F'18: Baðstofa 12x6 álnir, portbyggð g alþiljuð uppi og niðri, frammihús (í notk. enn)” (Sjm, 105). Á túnakorti er bærinn norðarlega í túninu rétt vestan við miðju þess (Túnakort, HG)

Aðrar upplýsingar

ATH. Gert er ráð fyrir að norður snúi upp á túnakorti

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.104-106. Búnaðarsamband Austurlands. Túnakort, Helgi Gíslason.

Hauksstaðir 156482 39 - 2

Sérheiti: Hólar
Hlutverk: Býli
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Tveir bæir eru á túnakorti, annað merkt bær og hitt bæjarstæði. Bæjarstæðið svokallað er líklega afbýlið Hólar og er norðarlega í túninu austanverðu, vestan við lækinn er bæjarstæðið um 150 metra ana af bænum. Vestan þess er matjurtagarður (Túnakort, HG). Í Sveitum og jörðum segir: „Í túninu á H var afbýli, Hólar og Barkarstaðir austan Vesturdalsár” (Sjm, 104).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.104-106. Búnaðarsamband Austurlands. Túnakort, Helgi Gíslason.

Hauksstaðir 156482 39 - 3

Hlutverk: Heimreið
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti liggur heimreiðin til suðvesturs frá bænum (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason.

Hauksstaðir 156482 39 - 4

Hlutverk: Matjurtagarður
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er matjurtagarður við suðvesturhorn bæjarins (Túnakort, HG). Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Gamalt: Túngarðar, þaksléttur og útgræðsla túns, sáðgarðar og 2 myllutættur, við Hólalæk í túni og Vesturdalsá sunnan við bæ, órótaðar enn” (Sjm, 105).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.104-106. Búnaðarsamband Austurlands.
Túnakort, Helgi Gíslason.

Hauksstaðir 156482 39 - 5

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er matjurtagarður vestan við bæinn sem merktur er bæjarstæði á kortinu (Túnakort, HG). Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Gamalt: Túngarðar, þaksléttur og útgræðsla túns, sáðgarðar og 2 myllutættur, við Hólalæk í túni og Vesturdalsá sunnan við bæ, órótaðar enn” (Sjm, 105).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.104-106. Búnaðarsamband Austurlands.
Túnakort, Helgi Gíslason.

Hauksstaðir 156482 39 - 6

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er matjurtagarður rúmlega 80 metra ssa af bænum (Túnakort, HG). Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Gamalt: Túngarðar, þaksléttur og útgræðsla túns, sáðgarðar og 2 myllutættur, við Hólalæk í túni og Vesturdalsá sunnan við bæ, órótaðar enn” (Sjm, 105).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.104-106. Búnaðarsamband Austurlands.
Túnakort, Helgi Gíslason.

Hauksstaðir 156482 39 - 7

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti má sjá matjurtagarð í suðausturhorni túnsins um 270 metra suðaustur af bænum (Túnakort, HG). Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Gamalt: Túngarðar, þaksléttur og útgræðsla túns, sáðgarðar og 2 myllutættur, við Hólalæk í túni og Vesturdalsá sunnan við bæ, órótaðar enn” (Sjm, 105).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.104-106. Búnaðarsamband Austurlands.
Túnakort, Helgi Gíslason.

Hauksstaðir 156482 39 - 8

Sérheiti: Barkarstaðir

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Í túninu á H var afbýli, Hólar og Barkarstaðir austan Vesturdalsár” (Sjm, 104)

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.104-106. Búnaðarsamband Austurlands.

Hauksstaðir 156482 39 - 9

Sérheiti: Desjarmýri

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Afbýli, tvö byggðust úr Hauksstaðalandi. Desjarmýri og Skálamóar, sem síðar nefndist Arnarvatn, Arnarvatn var byggt á þessari öld og lýst sér” (Sjm, 105). Í örnefnaskrá segir: „Fyrir innan Álftavatnshrygginn kemur lækur norðan úr Desjamýrarflóa og fellur í Vesturdalsá (utan við bæjartæturnar á Desjamýri, gamalt heiðarbýli í Arnarvatnslandi)” (ÖJE, 5). Í örnefnaskrá segir: „Eyðibýlið Dysjamýri stendur rétt vestan við Dysjamýrar- lækinn, sem skilur land milli Hauksstaða og Arnarvatns” (ÖFK, 1).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.104-106. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá fyrir Hauksstaði, Jakob Einarsson skráði (Ritað eftir handriti Friðbjörns Kristjánssonar). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Arnarvatn, Friðbjörn Kristjánsson skráði. Örnefnastofnun Íslands

Hauksstaðir 156482 39 - 10

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Gamalt: Túngarðar, þaksléttur og útgræðsla túns, sáðgarðar og 2 myllutættur, við Hólalæk í túni og Vesturdalsá sunnan við bæ, órótaðar enn” (Sjm, 105).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.104-106. Búnaðarsamband Austurlands.

Hauksstaðir 156482 39 - 11

Hlutverk: Mylla

Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Gamalt: Túngarðar, þaksléttur og útgræðsla túns, sáðgarðar og 2 myllutættur, við Hólalæk í túni og Vesturdalsá sunnan við bæ, órótaðar enn” (Sjm, 105).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.104-106. Búnaðarsamband Austurlands.

Hauksstaðir 156482 39 - 12

Hlutverk: Mylla
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Gamalt: Túngarðar, þaksléttur og útgræðsla túns, sáðgarðar og 2 myllutættur, við Hólalæk í túni og Vesturdalsá sunnan við bæ, órótaðar enn” (Sjm, 105).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.104-106. Búnaðarsamband Austurlands.

Hauksstaðir 156482 39 - 13

Sérheiti: Kot
Hlutverk: Óþekkt
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Litlu innar [við Pyttalæk] og stutt ofan við árbakkann eru gamlar uppgrónar tóttarústir, sem heita Kot. Þar innan við tættur felur lítill lækur niður í gegn um árbakkann og heitir hann Kotlækur” (ÖJE, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Hauksstaði, Jakob Einarsson skráði (Ritað eftir handriti Friðbjörns Kristjánssonar). Örnefnastofnun Íslands.

Hauksstaðir 156482 39 - 14

Sérheiti: Hringhús
Hlutverk: Beitarhús
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „ Þar innan við tættur felur lítill lækur niður í gegn um árbakkann og heitir hann Kotlækur. Rétt þar innan við eru beitarhús, sem verið hafa um langan aldur og Hringhús heita” (ÖJE, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Hauksstaði, Jakob Einarsson skráði (Ritað eftir handriti Friðbjörns Kristjánssonar). Örnefnastofnun Íslands.

Hauksstaðir 156482 39 - 15

Sérheiti: Stekkjarhús

Hlutverk: Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Þar innan við eru beitarhúsatættur, sem Stekkjarhús heita” (ÖJE,2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Hauksstaði, Jakob Einarsson skráði (Ritað eftir handriti Friðbjörns Kristjánssonar). Örnefnastofnun Íslands.

Hauksstaðir 156482 39 - 16

Hlutverk: Örnefni, Rétt

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Innan við Skarðsgrófina eru melhólar á stangli, sem heita Hólar og Réttarhólar fremst” segir í örnefnaskrá (ÖJE, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Hauksstaði, Jakob Einarsson skráði (Ritað eftir handriti Friðbjörns Kristjánssonar). Örnefnastofnun Íslands.

Hauksstaðir 156482 39 - 17

Sérheiti: Nátthagagróf

Hlutverk: Nátthagi, Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Utan við Brúarhallið og nær túninu kemur gróf ofan úr hálsinum, sem heitir Nátthagagróf” segir í örnefnaskrá (ÖJE, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Hauksstaði, Jakob Einarsson skráði (Ritað eftir handriti Friðbjörns Kristjánssonar). Örnefnastofnun Íslands.

Hauksstaðir 156482 39 - 18

Hlutverk: Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Á brúninni norðan og ofan við hana, en vestur og upp frá bænum, er varða á dálitlum hól, sem nefnt er Náttmálatyppi og ber við loft heiman frá bænum að sjá” (ÖJE, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Hauksstaði, Jakob Einarsson skráði (Ritað eftir handriti Friðbjörns Kristjánssonar). Örnefnastofnun Íslands.

Hauksstaðir 156482 39 - 19

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Á Valagilshúsum innan við H eru rústir, sem benda til sels, og örnefnið Selbotn” (Sjm, 104). Í örnefnaskrá segir: „Framan við hana [Valagilsá], á Vesturdalsárþakkanum, eru beitarhúsatættur, sem heita Valagilshús. Ofan við þau, undir háum melsveig, heitir Selbotn” (ÖJE, 4).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.104-106. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá fyrir Hauksstaði, Jakob Einarsson skráði (Ritað eftir handriti Friðbjörns Kristjánssonar). Örnefnastofnun Íslands.

Hauksstaðir 156482 39 - 20

Hlutverk: Örnefni, Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Norðan við hana [Töfluna] er allstór steinn, einn sér, er heitir Vegasteinn” (ÖJE, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Hauksstaði, Jakob Einarsson skráði (Ritað eftir handriti Friðbjörns Kristjánssonar). Örnefnastofnun Íslands.

Hauksstaðir 156482 39 - 21

Sérheiti: Mælifellsvað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Nokkru innar kemur alldjúp gróf ofan í Selá, er nefnd er Illagróf. Þar dálítið innar er vað á Selá, er Mælifellsvað heitir” (ÖJE, 6).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Hauksstaði, Jakob Einarsson skráði (Ritað eftir handriti Friðbjörns Kristjánssonar). Örnefnastofnun Íslands.

Hauksstaðir 156482 39 - 22

Hlutverk: Fornleifafundur, Bein

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Fornminjar: Mannabein fundust '69 við ýtuvinnslu, send Þjóðminjasafni” (Sjm, 105).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlapingi I, 1974, bls.104-106. Búnaðarsamband Austurlands.

Hof - 156484-48
Fjöldi minja: 72

Saga

Jörðin Hof liggur yst í Hofsárdal, norðan Hofsár og í Sýslu- og sóknarlýsingum segir “er þaðan víðsýnt svo sjá má með allri Fjallasíðu og um Hofsárdal allan utanverðan og út á sjó”. Hof hefur verið höfuðból héraðsins frá gamalli tíð (SS, 2000 og KK, 1986).

Hofs er fyrst getið í Landnámu en fyrsti ábúandi kom þar á síðlandnámstíð. Í Landnámu segir; “Steinbjörn Körtr hét sonr Refs ins rauða. Hann fór til Íslands ok kom í Vápnafjörð. Eyvindr, föðurbróðir hans gaf honum land allt milli Vápnafjarðarar ok Vestradalsár. Hann bjó at Hofi” (LN, 176). Síðar tapaði hann jörðinni upp í skuld til Þorsteins hvíta. Seinna bjuggu þar sonarsonur Þorsteins Brodd-Helgi og loks Bjarni sonur hans (Sjm, 127-129 og KK, 1986).

Samkvæmt Jarðatali Johnsen er Hof talin 12 hundruð að dýrleika en í brauðaskýrslu frá 1839 telur prestur það ásamt Hofsborg (þá eyðibýli sem taldist til 4 hundruð að dýrleika 1760) til 16 hundraði að dýrleika. Í Jarðabók frá 1760 er eyðibýlið Þorsteinsstaðir taldir með auk Bjarnareyjar sem þá er talin 6 hundruð að dýrleika (JJ, 352).

Hof er kirkjujörð og er talið að kirkja hafi verið reist þar fljótlega eftir kristintöku, prestar munu þá hafa verið goðorðsmenn meðan sú skipan hélst. Á Hofi hafa margir merkir prestar setið. Hof var síðasti höfuðstaður forna þjóðveldisins en á Sturlungaöld bjó Þorsteinn Þórarinnsson frá Valþjófsstað þar um tíma, stjórnaði hann ríki sem sjálfstætt var tveimur árum lengur en aðrir landshlutar (Sjm, 127). Árið 1854 var Hof annað tekjuhæsta prestakall á landinu samkvæmt brauðmati, kirkjujarðir voru þá alls 14, auk þessa átti hún Steinvarartungu og Bjarnarey, fuglaberg við Sauðanes, tvo eggvershólma, ítök í skógarteig í Bustarfellslandi, 17 dagsverk sóknarbarna og ósundurgreind rekaítök svo eitthvað sé nefnt (Sjm, 128).

Nokkur afbýli eða hjáleigur tilheyrja Hofi. Austan Hofsár í hvammi við Sunnudalsána er hjáleigan/afbýlið Hofsborg en hún fór í eyði í Móðuharðindunum. Þar eru einnig Valdísarstaðir eða Völustaður, en engar heimildir eru um byggð þar. Í heimalandinu eru einnig Þorssteinsstaðir sem standa spölkorn frá túni, það mun hafa farið í eyði í Móðuharðindunum. Utan heimalandsins eru svo þrjú býli; Tungusel í Tunguheiði, nefnt í skrá Hofsprests 1794 (endurreist 1861-1864), Melur og Hólmavatn (ekki er fullvíst hvort Hólmavatn sé í Hofskirkjulandi) (Sjm, 127-129). Allmargar fornleifar eru á Hofi, í túninu og í kringum það (KK, 1986).

Náttúrufar og jarðabætur

Við Hofsá eru nes og uppgrónar eyrar, þar ofan við taka við melahjallar. Ofan við hjallana, utan við bæinn er harðvellisþýfi, þar ofan taka við Hofsmýrar upp að hálsinum. Á honum er mólendi, harðvelli, kvistgróður og mýrar. Bærinn stendur á hjalla ofan við eyrarnar. Gróðurfur er svipað utan við bæinn nema þar er víða mýrlendi á milli melahjallanna. Austan við Hofsá eru eyrar meðfram ánni en ofar tekur við mólendi og harðvelli myndað af framburði úr henni á Hofsborgartungu, beitiland þar var gott. Ofar tekur við bakki og þar ofan við kjarrvaxið mólendi. Túnið á Hofi var fremur grasgefið, fremur harðlent og þýft á köflum en greiðfært

annarsstaðar. Beitiland var ágætt og oftast var snjólétt. Engjar voru báðum megin árinna og voru þær víðlendar og greiðfærar en sjaldnast hægt að slá þar nema annað hvert ár (Sjm, 128-129).

Landamerki

„Jörðin Hof liggur yst í Hofárdal og nær land af Hofshálsi og flóum utan Rangár og frá Oddsgili um þveran dal austur fyrir Hofsá allt að Sunnudalsá. Mörk við Síreksstaði og Þorbrandsstaði eru þvert yfir Þorbrandsstaðaháls (garðbrot á mörkum) lítið eitt utar en gegnt Sunnudalsbæ, mörk við Teig eru við Rangá og Fellsmörk um Selfell og Deildarfell (sjá núb. Deildarfell)” (Sjm, 128).

Heimildaskrá

Finnur N. Karlsson, Indriði Gíslason og Páll Pálsson, 2000; *Múlasýslur, Sýslu- og sóknalýsingar Hins Íslenska Bókmenntafélags 1839-1847*. Bls. 39-56. Sögufélag og Örnefnastofnun. Reykjavík.

Íslendingasögur I bindi. Landssaga og landnám, Guðni Jónsson bjó til prentunar, Reykjavík, 1946.

J. Johnsen: *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða á landinu*. Kmh. 1847. Bls. 352.

Kaalund, P.E. Kristian. *Íslenzkir Sögustaðir, IV. Austfirðingafjórðungur*. Reykjavík 1986. Þýðandi: Haraldur Matthíasson.

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.127-131. Búnaðarsamband Austurlands.

Hof 156484 48 - 1

Hlutverk: Bæjarhóll

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Hofsbær stendur á allháum höfða eða hjalla upp af hallandi fit, sem liggur niður að Hofsáreyrum” (Sjm, 129). Á túnakorti er bærinn vestan við kirkjugarðinn, rétt vestan við miðju túnsins (Túnakort, HG). „Gamli bærinn. Hann stóð hérumbil í miðju túnsins, eins og það var, áður en það var stækkað, á hátúninu” segir í örnefnaskrá (ÖJE, 2).

Nánari lýsing

„Eldri hús: Timburþverhús 23x8 álnir portbyggt með kjallara, sneri hlið sa. á hlað. Niðri eldhús og stofa í suðurenda, búr, smíðahús o. fl. í norðurenda. Gangur gegnum miðju. Uppi kvistur yfir bæjardyrum, 2 súðarherb. í s-enda, „dúnloft” í n-enda. Skúr um 8x12 álnir milli þverhúss og baðst. með grænmálaðri stofu og 2 svefnherb. Baðstofa nv. í bæjarþorpi með þilstafni í sv., 31x6,5 álnir portb., niðri símstofa (stór) í s-enda, borðstofa, eldhús með múraðri eldavél, þar sem dúnn var bakaður o. fl. voru vistarverur. Uppi voru 5 eða 6 herbergi, m.a. aðskilin fyrir pílta og stúlkur í norðurenda. –Bærinn brann í árslok ’33” (Sjm, 130).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands. Túnakort, Helgi Gíslason.

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 2

Hlutverk: Kirkja

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; "Talið er, að kirkja hafi verið byggð á H fljótt eftir kristnitöku og prestar verið goðorðsmenn, meðan sú skipan hélst í landinu" (Sjm, 127).

Á túnakorti er kirkjugarður og kirkja rétt austan við miðju túnsins (Túnakort, HG).

„Skammt út af því og gamla bænum er Kirkjugarðurinn. Í honum stendur Kirkjan (Hofskirkja), byggð 1901” segir í örnefnaskrá (ÖJE, 4).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands. Túnakort, Helgi Gíslason.

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 3

Hlutverk: Kirkjugarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Skammt út af því og gamla bænum er Kirkjugarðurinn. Í honum stendur Kirkjan (Hofskirkja), byggð 1901” (Ö, JE; 4). Á túnakorti er kirkjugarður og kirkja rétt austan við miðju túnsins (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason.

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 4

Hlutverk: Hof

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Friðlýst: Já

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; „Í Hofslandi eru víða sýnilegar menjar frá liðinni tíð. Þar er Brodd-Helgarétt og Skollahringur í túni og, að talið er, hofrúst forn undir Vörðuáasi skammt upp af túni og garðhleðsla forn um æðistóran blett í kring” (Sjm, 129). Í örnefnaskrá segir; „Í þessu gamla túni eru þessi örnefni: Goðahof undir ásnum, fyrir miðju túni. Hofstóftin er glögg, veggir heillegir, en goðastúkan er skemmd syðst. Hefur verið sett þarna hey endur fyrir löngu og hlaðinn aukagarður kring um það. Hálfur hlautbolli fannst í tóft þessari, en er glataður. Hofstóftin er friðlýst” (ÖJE, 12). Hof. 1. Hoftóft, svo sem 150 föðmum beint upp frá kirkjunni. Sbr. Árb. 1893: 55-57. Skjal undirritað af MÞ 25.10.1930. Þinglýst 10.06.1931. Upp frá kirkjunni á Hofi er tóft ákaflega mikil og stórkostleg, sem enn í dag ber nafnið hoftóft. Tóftin snýr meðfram brekkunni, eða út og inn eftir héraðinu, þannig að hún snýr í norðaustur og suðvestur.

Nánari lýsing

"Á Hofi í Vopnafirði var hof í heiðnum sið og sjást þess nokkur merki enn í dag. Skammt frá bæ ofan við bæjarlækinn uppi undir Vörðuási, eru allmiklar rústir og garðlag um allstórt svæði. Rústirnar eru dreifðar um svæðið en ein rúst er sérstaklega kölluð Hoftótt samkvæmt fornummunnmælum. Gildi þessara munnmæla hefur ekki verið rannsakað svo ég viti, og nú í seinni tíð hafa menn hallast að því að hofið hafi verið á öðrum stað. Það lítur sem sé út fyrir að þar sem munnmælin hafa staðsett Hoftóttina þar séu bæjarrústir, við fljótlega yfirsýn, og þar í nálægð kannski griparrústir. Í nokkurri fjarlægð frá aðalrústinum og neðar stutt frá Vallargerði er einstök rúst af húsi, sem mörgum nútímamönnum sýnist líkleg til þess að vera hið forna hof. nauðsyn væri ef hægt væri að skera úr því hvar hið forna hof hefur staðið. Það er ekki ósennileg að það hafi verið spölkorn frá öðrum húsum, líkt og kirkjur gerðu áður víða í sveitum og gera enn. Telja má víst, að innan garðlagsins, sem umlykur þessar rústir hafi áður fyrr verið tún, þó nú sé þar vaxið ýmislegum gróðri" (Ö, HG).

Heimildaskrá

Ágúst Ó. Georgsson: *Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar*, Reykjavík, 1993 [Fjölrít].

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá Hofa, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnasögur úr Vopnafirði, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 5

Sérheiti: Skollahringur.

Hlutverk: Tóft

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Friðlýst: Já

Staðhættir

„Í Hofslandi eru víða sýnilegar menjar frá liðinni tíð. Þar er Brodd-Helgarétt og Skollahringur í túni og, að talið er, hofrúst forn undir Vörðuási skammt upp af túni og garðhleðsla forn um æðistóran blett í kring" (Sjm, 129).„Skollahringur heitir friðlýst, hringmynduð tóft nokkru utar. Óvíst hvaða eðlis, en forn mjög og með afar efnismiklum veggjum" (ÖJE, 7).

Hof. 3. „Skollahringur“, er svo kallast, hringmynduð tóft fyrir ofan bæinn.Sbr. Árb. 1893: 55-57. Skjal undirritað af MÞ 25.10.1930. Þinglýst 10.06.1931.

Nánari lýsing

"Í túninu á Hofi í Vopnafirði, þar vestan við lækjargilið er hringlaga tótt, vallgróin og sigin í jörð, og því ævafor, sem Skollahringur nefnist. Það eru gömul munnmæli að þetta séu leifar af varnarvirki frá fornöld. Það er álit sumra að jarðgöng hafi legið frá hringnum heim að bænum, því lengi sást móta fyrir lægð í túninu þar sem ætla má að göngin hafi legið. Óvinir voru oft áður fyrr kallaðir skollar, og ef virkið var notað til að verjast óvinum, þá getur nafngiftin í hringnum verið eðlileg. Skollahring hefur ekki verið rótað" (Ö, HG)

Heimildaskrá

Ágúst Ó. Georgsson: *Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar*, Reykjavík, 1993 [Fjölrít].

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnasögur úr Vopnafirði, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 6

Sérheiti: Brodd-Helga rétt
Hlutverk: Girðing, Rétt
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið
Friðlýst: Já

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; „Í Hofslandi eru víða sýnilegar menjar frá liðinni tíð. Þar er Brodd-Helgarétt og Skollahringur í túni og, að talið er, hofrúst forn undir Vörðuási skammt upp af túni og garðhleðsla forn um æðistóran blett í kring” (Sjm, 129). Í örnefnaskrá segir; „Í Húsmannatúni nyrzt er stór fornruást af rétt, sem heitir Hestarétt Broddhelga (í dagl. tali nefnd Helga- eða Broddhelgarétt). Hefur henni verið friðlýst af stjórn fornleifa” (ÖJE, 6). Á túnakorti er rétt í túnjaðrinum um 90 m norðan við bæinn (Túnakort, HG).

Hof. 4. Önnur girðing fornleg, sem er norðar og austar og liggur fast við hinn gamla túngarð. Sbr. Árb. 1893: 55-57. Skjal undirritað af MP 25.10.1930. Þinglýst 10.06.1931.

Nánari lýsing

"Brodd-Helgarétt er í túninu á Hofi út með brekku í túnjaðri. Hún er allstór ferköntuð tótt, vallgróin og sigin, en þó glöggt afmörkuð. Það er ævafor sögn að þetta sé hestarétt Brodd-Helga á Hofi, fornkappans, sem getið er í Vopnfirðingasögu. Brodd-Helgarétt hefur ekki verið rótað" (Ö, HG).

Heimildaskrá

Ágúst Ó. Georgsson: *Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar*, Reykjavík, 1993 [Fjölrít].

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands.

Túnakort, Helgi Gíslason.

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnasögur úr Vopnafirði, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 7

Hlutverk: Jarðgöng
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „–Upp frá dyrunum á þessum hring [Skollahring] er jarðfall nokkur inn i brekkuna, líkt og endi á djúpum skurði, sem talið er endi á jarðgöngum, sem eiga að hafa legið frá Gamla bænum til Grófordalsins (?)” (ÖJE, 7).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 8

Hlutverk: Girðing
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið
Friðlýst: Já

Staðhættir

Hof. 2. Forn ferhyrnd girðing, sem er á hægri hönd þegar riðið er heim traðirnar. Sbr. Árb. 1893: 55-57. Skjal undirritað af MP 25.10.1930. Þinglýst 10.06.1931.

Heimildaskrá

Ágúst Ó. Georgsson: *Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar*, Reykjavík, 1993 [Fjölrit].

Hof 156484 48 - 9

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Friðlýst: Já

Staðhættir

Hof. 5. fornar bæjartóftir á sléttum bletti við Sunnudalsá, undir grasbrekku, [þar sem eru beitarhús frá Hofi] Texta innan hornklofa var bætt við síðar vegna þess að áður var fornleifunum þinglýst á Síreksstaði (10.07.1931). Sjá bréf MP. dags. 02.03.1938, til sýslumannsins í Norður-Múlasýslu. Breytingu á friðlýsingartexta var aldrei þinglýst, sbr. ljósrít af skjali frá sýslum.

Heimildaskrá

Ágúst Ó. Georgsson: *Fornleifaskrá. Skrá um friðlýstar fornleifar*, Reykjavík, 1993 [Fjölrit].

Hof 156484 48 - 10

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; „Í Hofslandi eru víða sýnilegar menjar frá liðinni tíð. Þar er Brodd-Helgarétt og Skollahringur í túni og, að talið er, hofrúst forn undir Vörðuási skammt upp af túni og garðhleðsla forn um ædistóran blett í kring. Allt stendur þetta órótað svo og gott sýnishorn af túngarði”. Þar segir jafnframt í búskaparannál; „[...] miklir túngarðar úr torfi[...]” (Sjm, 129).

„Forn Túngarður lá í kring um gamla túnið og framhaldandi kring um móinn ofan við Grófardalinn, alla leið upp að og meðfram Vörðuás. Lá hann ofan við brekkubrún frá gömlu Heimreiðinni (Götunni), norðaustur af Gamla bænum, fram hjá Kofanum og á sveig að girðingunni, sem nú er kring um túnið, eftir henni um stund, síðan fram hjá Krosshúsunum að sunnan og þaðan áfram, vestur yfir læk, upp fyrir móinn undir Vörðuás, út með ásnum og síðan austur í stefnu nokkuð utan við Barðhúsið, þaðan austur yfir túnið á brekkubrún, ca. 2 teigshæðir út af Kirkjugarðinum og aðan í suðaustur að gömlu heimreiðinni. Svo hafði garður þessi legið og til mikils hluta af honum sást til skamms tíma í túninu, en mikið var horfið og hitt svo stungið og skemmt, að ekki standa eftir nema nokkrir bútar, er heillegastir voru, er túninu var bylt. Hlutinn kring um móinn milli Vörðuáss og Grófardals stendur hins vegar allur” (ÖJE; 6)

Í örnefnaskrá segir; „Milli Vörðuáss og núverandi túns er allvíður mór í halla nokkrum. Hefur hann sýnilega verið áframhald af túninu í fyrndinni. Er túngarðurinn

glöggur sunnan, vestan og norðan mósins, beint áframhald af gamla túngarðinum, sem áður er getið” (ÖJE, 12).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands. Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 11

Sérheiti: Gvendarbrunnur

Hlutverk: Brunnur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

“Gvendarbrunnur er undir norðurgafli Hofstóftarinnar. Þornar aldrei og rennur út úr honum, nema þegar miklir þurrkar ganga. Guðmundur góði á að hafa vígt hann á sínum tíma” (ÖJE, 12). Í örnefnaskrá segir einnig ; „-Vestan lækjar – í Grófardalnum – eru: [...], og Gvendarbrunnur, sem Guðmundur góði á að hafa vígt á sínum tíma og var stundum notaður, ef lækurinn þornaði” (ÖJE, 7).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 12

Hlutverk: Rétt, hleðsla

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Austan við bæjarþorpið að endilöngu var hlað mikið, afmarkað af torfgarði og réttarvegg. Yfir bæði réttina og vegginn hefur nú verið sléttað” (ÖJE, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 13

Hlutverk: Garður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; „Í Hofslandi eru víða sýnilegar menjar frá liðinni tíð. Þar er Brodd-Helgarétt og Skollahringur í túni og, að talið er, hofrúst forn undir Vörðuási skammt upp af túni og garðhleðsla forn um æðistóran blett í kring” (Sjm, 129).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands.

Hof 156484 48 - 14

Hlutverk: Þró

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Neðst í rústinni var safnþró áður en brann, yfirbyggð og nefnd Forin – hlaðin úr torfi. Var hún síðan fyllt, en önnur safnþró steipt neðan við brekkuna, sem nýja húsið stendur á. Sér alveg fyrir þessari þró enn” (ÖJE, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 15

Hlutverk: Öskuhaugur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Þegar gamla forin var grafin, reyndist þar hafa verið öskuhaugur, sem orðinn var vallgróinn fyrir löngu” (ÖJE, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 16

Hlutverk: Kamar

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Gleymzt hefur að geta þess, að vestan undir baðstofunni, utan til, var útikamar, Kamarinn og undir honum kamarfor og sér fyrir henni enn” (ÖJE, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 17

Hlutverk: Smiðja

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Sunnan við hana [Réttina] áður nefnd smiðja [...]” (ÖJE, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 18

Hlutverk: Fjánhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Fjánhús voru þessi: Kofi ofan við brekkubrún, beint austur af gamla bænum [...], “(ÖJE, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 19

Sérheiti: Krosshús

Hlutverk: Fjánhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Fjánhús voru þessi: [...], Krosshús syðst í túninu, suður af íbúðarhúsinu nýja, [...]“ (ÖJE, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 20

Sérheiti: Götuhús

Hlutverk: Fjánhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Fjánhús voru þessi: [...], Götuhús vestnorðvestur af kirkjunni, á brún Mannskaðabrekku, [...]“ (ÖJE, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 21

Sérheiti: Barðhúsin

Hlutverk: Fjánhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Fjánhús voru þessi: [...], Götuhús vestnorðvestur af kirkjunni, á brún Mannskaðabrekku, Barðhús á sömu brekkubrún, norður af Kirkjunni“ (ÖJE, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 22

Hlutverk: Heimreið

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; “Lá hann [túngarðurinn] ofan við brekkubrún frá gömlu hreimreiðinni (Götunni), norðaustur af Gamla bænum, [...]” (ÖJE, 6). Á túnakorti má sjá tvo vegi, annar liggur frá bænum til suðausturs, hinn til norðvesturs (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason.

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 23

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti má sjá tvo vegi, annar liggur frá bænum til suðausturs, hinn til norðvesturs (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason

Hof 156484 48 - 24

Hlutverk: Mylla

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Vatnsmyllutótt er vestur í hálsinum upp með Bæjarlæk,[...]” (ÖHG, 28).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Hof, Helgi Gíslason skráði, (Heimildamaður að nokkru Stefán Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 25

Hlutverk: Mylla

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „[...] Myllulækurinn, sem dregur nafn af vatnsmyllu, er þar var og sem þá eru þar rústir af” (ÖJE, 11). Í Sveitum og jörðum segir; „Mylla við samn. læk innan við bæ[...].” (Sjm., 129).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 26

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Sunnan undir allri þessari miklu byggingu [bæjarþorpinu] var rófugarður: Kálgarðurinn, nú trjagarður síðan 1957” (Ö, JE; 4). Á túnakorti er kálgarður um tíu metrum sunnan við bæinn (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason.

Örnefnaskrá Hofa, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 27

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Austur af hlaðinu er aflíðandi brekka, sem heitir Rústin (hlaðrústin). Í henni er uppgróinn Kálgarður. Er nú tún, en sér fyrir öllum beðum” (ÖJE, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofa, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 28

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er kálgarður vestan við bæinn (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason

Hof 156484 48 - 29

Hlutverk: Hesthús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Í þessum dal [Grófardal], að því leyti sem hann tilheyrir túninu, eru þessi örnefni: Hesthús. Þarna var hesthúsræfill, er ég kom að Hofi 1912, og fram um 1920, og var notað sem lambhús” (ÖJE, 6-7) .

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofa, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 30

Hlutverk: Öskuhaugur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Við lækinn, neðan og utan við Skollahringinn, er Öskuhaugur heljarmikill” (ÖJE, 7).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 31

Hlutverk: Nátthagi

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „-Vestan lækjar – í Grófardalnum – eru: Nátthagi, girðing við núverandi túngarð, vestur af Skollahringnum [...]” (ÖJE, 7).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 32

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Handan við ofangreindan móhellumel er Vegagil, sem liggur samhliða Draugagili (frá SV til NA). Eftir því lá gamli reiðvegurinn inn i dalinn” (ÖJE, 9).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 33

Hlutverk: Mógröf

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Þýfi (Rangárþýfi), harðvellisþýfi ofan við Rangármela út að Svarðmýri, sem liggur frá Þýfum út að Miðlæk. Í henni var góður svörðu á mörkum hennar og Draugagils (fremst í því), en var búinn fyrir 1930 og eru þarna miklar svarðargrafir (eða eiginl. ein gröf, því að hægt var að ryðja frá sér ofan í gilið)” (ÖJE, 10).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 34

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Auk þessa eru margar tættur, ævafornar og sumar óglöggar, í þessu forna túni, sem ekkert nafn er vitað á. Einkum eru þær miklar skammt suður af hofinu. Virðast það vera ævafornar bæjarrústir í elzta stílnum (sbr. “Gullöld Íslendinga” eftir Jón Jónsson (Aðils), útg. 1906, bls. 288)” (ÖJE, 12).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 35

Hlutverk: Rétt

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Annars er yzti parturinn af rústum þessum mjög óglöggur og einkum þó aðrar rústir í þessu gamla túni, nema ein stór rúst, sem er norðaustast í því og virðist hafa verið einhver konar rétt og fremur ung, þótt engin munnmæli fylgi henni, fremur en öðru þarna, nema Hofinu og Gvendarbrunni” (ÖJE, 12).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 36

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Skammt utan við hann skerst Götugil [Háupúfulækinn] norð-norðvestur í hálsinn. Þar lá áður Kirkjuvegurinn frá Vakursstöðum og þar voru miklar og heygóðar slægjur. Hvorttveggja tók af í skriðunum 1935” (ÖJE, 15).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 37

Sérheiti: Völustaðir

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Samhliða þessu gili (hryggur á milli [Götugili] skerst Völugil og neðst við það eru Völustaðir, gamlar beitarhúsatættur frá dögum Halldórs prófasts Jónssonar og ef til vill fyrr” (ÖJE, 15). Í Sveitum og jörðum segir; „Tófugil er þar á milli upp af fornbylinu Valdísarstöðum, sem engar heimildir eru um byggð á” (Sjm,

128). Þar segir einnig síðar; “Afbýli eru þrjú í heimalandi og þrjú í Tunguheiði. Í heimalandinu eru Hofsborg og Valdísarstaðir...”(Sjm, 129). Í örnefnaskrá segir; „Valdísarstaðir er annað og eldra nafn á Völustöðum, samkvæmt eyðibýlaskrá H.ST. Múlaþ. 5.” (ÖHG 28).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá fyrir Hof, Helgi Gíslason skráði, (Heimildamaður að nokkru Stefán Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá Hof, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 38

Sérheiti: Auðunnarstaðir

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Auðunnarstaðir heitir fornt býli, milli Völugils og Tófugils, neðan við hálsinn og neðst í hlíðinni. Sést þar bæði til bæjarrústa og túngarðs” (ÖJE, 15).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hof, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 39

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Auðunnarstaðir heitir fornt býli, milli Völugils og Tófugils, neðan við hálsinn og neðst í hlíðinni. Sést þar bæði til bæjarrústa og túngarðs” (ÖJE, 15).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hof, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 40

Sérheiti: Fellsbeitarhús

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „-Fellsbeitarhús, sem sr. Halldór Jónsson leyfði bóndanum á Felli að byggja í Hofslandi, rétt innan við landamerkin. Nú niðurlögð og í rústum “ (Ö JE, 15).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hof, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 41

Hlutverk: Örnefni, Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Þar fyrir neðan [Húðamýri] tekur við Stekkjarnes, sem nær alla leið frá landamerkjum Fells, Fellshyl, meðfram Hagahyl, Stekkjarneshyljum og inn undir Öskumel” (ÖJE, 17).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofa, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 42

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Og þegar sr. Jón Halldórsson á Sauðanesi var heima hjá föður sínum (á árunum eftir 1850, þá barn og unglingur) sagði hann að bakki hefði enn verið neðan við Öskumelinn, er hann myndir fyrst eftir, þar sem kaupstaðarvegurinn hefði legið” (ÖJE, 17).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofa, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 43

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; “Innan við Stekkjarnesið tekur við Öskumelur, hár og brattur móhellumelur, sem rís upp í sömu hæð og landið bak við. Eftir brúninni á honum lá Gamli (reið)vegurinn til Vopnafjarðar (og áfram út í Stekkjarnesið, yfir brú yfir fremsta Stekkjarnesgilið, síðan eftir stalli í miðri brekkunni út að Töðugilslæk og þaðan eftir nesinu efst, undir brekkunni, upp úr því hjá Húðarmýri og út á Sandskeiðið)” (ÖJE, 18).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofa, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 44

Hlutverk: Nátthagi

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; Ofan við Börðin er Nátthaginn, útmæld dagslátt á fallegri, grænni flög, notaður lengi á vorin eftir að ég kom að Hofi (stekkur í norðvesturhorni hans), en nú liggur þjóðvegurinn í gegn um hann, svo að það verður ekki framár” (ÖJE, 19).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofa, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 45

Hlutverk: Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; Ofan við Börðin er Nátthaginn, útmæld dagslátt á fallegri, grænni flög, notaður lengi á vorin eftir að ég kom að Hofi (stekkur í norðvesturhorni hans), en nú liggur þjóðvegurinn í gegn um hann, svo að það verður ekki framár” (ÖJE, 19).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofa, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 46

Sérheiti: Ferjuhylur

Hlutverk: Ferja

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Í ánni, meðfram Fitinni, er hylur mikill, er heitir Ferjuhylur. Þar er ferjustaður á ánni, er hún er mikil (lögferja)” (ÖJE, 19).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofa, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 47

Hlutverk: Mógröf

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Í henni [Fitinni] eru mógrafir, sem oft hafa reynzt varasamar fyrir unglömb á vorin” (ÖJE, 19).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofa, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 48

Sérheiti: Götugil

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „[...] Götugil liggur niður af Krosshúsamel. Um það lá alfaraleið niður í Hagana, [...]” (ÖHG, 28-29).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Hof, Helgi Gíslason skráði, (Heimildamaður að nokkru Stefán Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 49

Sérheiti: Guðmundastaðagata

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Norðaustur af Hátungu er Lágtunguhjalli, nokkru hærra en Lágtungan utar. Þar eru einna mestar skógarleifar á tungunni, þar um liggur Guðmundarstaðagata frá Kirkjuvaði, [...]” (ÖHG, 30).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Hof, Helgi Gíslason skráði, (Heimildamaður að nokkru Stefán Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 50

Sérheiti: Votihvammur

Hlutverk: Mógröf

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; “Votihvammur, svarðar- og slægjuland, tekur við þar utan við, melur á milli. Í honum miðjum, neðan til, eru Mógrafir” (ÖJE, 23).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hof, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 51

Hlutverk: Rétt

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Rétt (fjárrétt) er niður af Dagm.hv. á flöt þar, ofan við eyrnarar” (ÖJE, 23).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hof, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 52

Sérheiti: Tungusel
Hlutverk: Býli
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; „Auk þess á Hofskirkja þá og enn Steinvarartungu til upprekstrar og beitar, þ.e. afréttarlandið milli Hofsár og Tungár með Tungukolli, Friðufelli og Bruna og eyðibýlunum Tunguseli yst í tungunni og Mel inn í heiði” (Sjm, 128). Þar segir einnig; „Í Steinvarartungu í Tunguheiði var Tungusel í tungusporðinum yst. Það er talið á skrá Hofsprests 1794 og byggt aftur af Jóhannesi Friðrikssyni frá Fossi 1861-’64” (Sjm, 129).

“Í Hofssókn eru 16 bæir, og eru þá Síringstaðir og Tungusel talin með, ei þeir bæir eru nýlega endurbyggðir, eftir að hafa staðið lengi í eyði, en í Refsstaðarsókn eru bæirnir 14” segir í Íslenskum sögustöðum (KK, 1986).

Í eyðibýlaskrá Halldórs Stefánssonar (bls 175) segir: Tungusel, afréttarbyli frá Hofi. Talið á skrá Hofsprests 1794. Þar var endurreist byggð þrjú ár frá 1861.

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands.

Halldór Stefánsson: Fornbýli og eyðibýli í Múlasýslum. *Múlaþing V*, 1970, bls. 172-187.

Kålund, P.E. Kristian: *Íslenzkir sögustaðir IV*. Austfirðingafjórðungur. Reykjavík 1986.

Hof 156484 48 - 53

Sérheiti: Tungusel
Hlutverk: Sel
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; „Munnmæli herma frá og nafn bendir þar [Tungusel] til sels áður, en síðar voru þar sauðahús Hofspresta fyrir aldamót og sauðamaður á Einarstöðum” (Sjm, 129). En í Sýslu- og sóknalýsingum segir ; "Selstöður eru engar notaðar hér í sveit, enda eru þær fáar til. Selstaða er í Krossavíkurlandi til fjalls, önnur undir Mælifelli, norðaustur af Dimmafjallgarði, frá Hofi" (SS, 2000).

Heimildaskrá

Finnur. Karlsson, Indriði Gíslason og Páll Pálsson, 2000; Múlasýslur, Sýslu- og sóknalýsingar Hins Íslenska Bókmenntafélags 1839-1847. Bls. 39-56. Sögufélag og Örnefnastofnun. Reykjavík

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands.

Hof 156484 48 - 54

Sérheiti: Tungusel
Hlutverk: Fjárhús
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; „Munnmæli herma frá og nafn bendir þar [Tungusel] til sels áður, en síðar voru þar sauðahús Hofspresta fyrir aldamót og sauðamaður á Einarstöðum. Þar drápu í tíð séra Halldórs 80 sauðir, sem gleymst hafði að hleypa út eftir rýingar” (Sjm, 129).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands.

Hof 156484 48 - 55

Sérheiti: Þorsteinsstaðir

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; “Afbýli eru þrjú í heimalandi og þrjú í Tunguheiði. Í heimalandinu eru Hofsborg og Valdísarstaðir, áður getið og Þorsteinsstaðir, býli fyrr á öldum, útnorður nokkurn spöl frá túni. Býlið mun hafa farið í eyði í Móðuharðindunum (Eyðibýlaskrá Múlaþ. 5)” (Sjm, 129). Í örnefnaskrá segir; „Þorsteinsstaðir, gömul hjáleiga, síðan beitarhús, byggð 1924, lögð niður 1948 (höfðu og verið áður, endur fyrir löngu). Þ.st. eru suðaustur af Háupúfu, ca. 15 mín. gang frá Hofi” (ÖJE, 14).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 56

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; „Þar [Þorsteinsstöðum] voru byggð beitarhús í ljúfu tíðinni á jólaföstu 1924” (Sjm, 129). Og í búskaparannál; 1948: Lögð niður beitarhús á Þorsteinsstöðum” (Sjm, 130).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.127-131. Búnaðarsamband Austurlands.

Hof 156484 48 - 57

Sérheiti: Hólmavatn

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; “Afbýli eru þrjú í heimalandi og þrjú í Tunguheiði [...] Hin býlin i heiðinni voru Melur (sjá þar) og Hólmavatn. Hólmavatn er við

Langhólmavatn, raunar í Jökuldals- og Skjöldólfsstaðalandi eftir hreppamörkum á korti að dæma, og þótt talið sé hér, er ekki fullyrt, að það sé í Hofskirkjulandi” (Sjm, 129).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands.

Hof 156484 48 - 58

Sérheiti: Hofsborg

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

“Afbýli eru þrjú í heimalandi og þrjú í Tunguheiði. Í heimalandinu eru Hofsborg og Valdísarstaðir...” (Sjm, 129). Í örnefnaskrá segir; „Hjáleigan (eyðijörðin) Hofsborg (hefur legið undir Hof síðan seint á 18. öld) (ÖJE, 1). Þar segir einnig síðar, ”Borgin (Hofsborg), gömul hjáleiga, hefur verið óbyggð síðan fyrir 1800 og sameinuð heimajörðinni. Hún er í hvammi við Sunnudalsána, austan á Tungunni” og síðar „Í túninu utanvert eru bæjartætturarnar gömlu á brekkubrún í hvamminum” (ÖJE, 21).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá Hof, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 59

Sérheiti: Ytra-Hús

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Hofsborgartunga nefnist einu nafni tungan milli Sunnudalsár og Hofsár, Borgartún, tún gamla býlisins og síðar beitarhúsa, nytjað fram á síðari tíma, en nú aflagt” (ÖHG, 30). Í örnefnaskrá segir; „Í túninu utanvert eru bæjartætturarnar gömlu á brekkubrún í hvamminum. Framar (sunnar) á þessari brún eru beitarhúsatætturarnar, Ytra-Hús og Fremra-hús (Borgarhúsin)“ (ÖJE, 21). Í Sveitum og jörðum segir; „Beitarhús á Hofsborg frá fyrri tíð lítið notuð eftir það [1934]” (Sjm, 130).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá fyrir Hof, Helgi Gíslason skráði, (Heimildamaður að nokkru Stefán Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá Hof, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 60

Sérheiti: Fremra-Hús

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir „Í túninu utanvert eru bæjartættur [Hofsborgar] gömlu á brekkubrún í hvamminum. Framar (sunnar) á þessari brún eru beitarhúsatættur, Ytra-Hús og Fremra-Hús (Borgarhúsin)” (ÖJE, 21).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 61

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir „Utan undir Ytra-Húsinu er hringmynduð tóft, víð og með feiknamiklum fornum veggjum, ónefnd” (ÖJE, 21).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 62

Sérheiti: Melur

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; „Auk þess á Hofskirkja þá og enn Steinvarartungu til upprekstrar og beitar, þ.e. afréttarlandið milli Hofsár og Tungár með Tungukolli, Fríðufelli og Bruna og eyðibýlunum Tunguseli yst í tungunni og Mel inn í heiði” (Sjm, 128). Þar segir einnig; “Afbýli eru þrjú í heimalandi og þrjú í Tunguheiði[...]Hin býlin í heiðinni voru Melur (sjá þar) og Hólmavatn” (Sjm, 129)

Nánari lýsing

„Bærinn stóð í um það bil 460 m hæð y. s., æðihátt í hlíð upp frá Hofsá vestan í Sauðafellshálsi. Baðstofa á þrepi var norðvestast á bæjarþorpi 3-4 stafgólf, utan við hana bæjardyrhús án lofts með dyr í austur og upp að hálsinum. Í bæjarþorpinu var einnig fjóskofi og hlóðældhús, en ofan við bæinn tvö fjárhús sambyggð og hesthús skammt suður af bæ” (Sjm, 140).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands.

Hof 156484 48 - 63

Hlutverk: Kofi

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; „Það er gangnakofi á eyðibýlinu Mel[...]” (Sjm, 129).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands.

Hof 156484 48 - 64

Hlutverk: Flóðvarnagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; „[...], flóðgarðar á sléttlendinu í Hofsborgartungu [...]” (Sjm, 129). Í örnefnaskrá segir; „Flóðgarður er á sléttlendinu utan við Lágtungumó, merki um vatnsveitingar fyrri tíma úr Sunnudalsá” (ÖHG, 30).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Hof, Helgi Gíslason skráði, (Heimildamaður að nokkru Stefán Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 65

Sérheiti: Stórahólmavað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Stórahólmavað er nú á milli Ytra-Krókhyls og Fremsta-Stórhólmahyls, en var áður miklu utar (ÖJE, 20).

Heimildaskrá

Örnefnastofnun Íslands, Örnefnaskrá, Jakob Einarsson.

Hof 156484 48 - 66

Sérheiti: Kirkjuvað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „[...], Móbergshylur er þar í ánni og utan við hann er Kirkjuvað frá Guðmundarstöðum” (ÖHG, 30).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Hof, Helgi Gíslason skráði, (Heimildamaður að nokkru Stefán Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 67

Sérheiti: Kirkjuvað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Kirkjuvað frá Haga er á Sunnudalsá út af Breiðakíll” (ÖHG, 31).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Hof, Helgi Gíslason skráði, (Heimildamaður að nokkru Stefán Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 68

Hlutverk: Landamerki

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; „Mörk við Síreksstaði og Þorbrandsstaði eru þvert yfir Þorbrandsstaðaháls (garðbrot á mörkun) lítið eitt utar en gegnt Sunnudalsbæ...” (Sjm, 128). Í örnefnaskrá segir; „Á landamerkjum Síreksstaða og Þorbrandsstaða annars vegar og Hofs hins vegar, alla leið vestur að Hofsá, er Landamerkjagarður forn, liggur yfir Tungumóana, Hálsendann (Þorbrandsstaðahálsendann) alla leið í Hofsá og er glöggur á mólendinu” (ÖJE, 22).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.139-140. Búnaðarsamband Austurlands. Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 69

Hlutverk: Landamerki

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „[...], þaðan sjónhending yfir í Deildarfjall í gamlan merkigarð undir því fjalli og svo eftir því, sem hann ræður, [...]” (ÖJE, 1). Í örnefnaskrá segir; “-Landamerkjagarður, getið í landam.lýs. Hefur séð vel fyrir honum fram að þessu” (ÖJE, 16).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 70

Hlutverk: Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Norðan (N-N-A) Smyrladals taka við mýrar miklar, sem liggja alla leið út og upp í Háupúfuengi og skilja Vörðuás frá aðalhálsinum” (ÖJE, 11).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Hof 156484 48 - 71

Hlutverk: Skáli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sýslu- og sóknalýsingum segir; [...]; merki má sjá til skála þess er Bjarni Húslangur setti fyrst niður í Krossavík, en flutti síðan að Hofi, 25 faðma langur; er tóftin þar norður á túni (SS, 2000).

Heimildaskrá

Finnur N. Karlsson, Indriði Gíslason og Páll Pálsson, 2000; Múlasýslur, Sýslu- og sóknalýsingar Hins Íslenska Bókmenntafélags 1839-1847. Bls. 39-56. Sögufélag og Örnefnastofnun. Reykjavík

Hof 156484 48 - 72

Hlutverk: Sel

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sýslu- og sóknalýsingum segir; "Selstöður eru engar notaðar hér í sveit, enda eru þær fáar til. Selstaða er í Krossavíkurlandi til fjalls, önnur undir Mælifelli, norðaustur af Dimmafjallgarði, frá Hofi" (SS, 2000).

Heimildaskrá

Finnur N. Karlsson, Indriði Gíslason og Páll Pálsson, 2000; Múlasýslur, Sýslu- og sóknalýsingar Hins Íslenska Bókmenntafélags 1839-1847. Bls. 39-56. Sögufélag og Örnefnastofnun. Reykjavík

Hof 156484 48 -73

Hlutverk: Rétt

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Austan við bæjarþorpið að endilöngu var hlað mikið, afmarkað af torfgarði og réttarvegg. Yfir bæði réttina og vegginn hefur nú verið sléttað” (Ö, JE; 4) Þar segir einnig síðar; „Sunnan við Rústina, uppi á brekkunni austan við hlaðið og austur af bæjarþorpinu fremst og kálgarðinum sunnan við bæinn, var Réttin. Var hún stór og notuð bæði sem hestarétt og fjárrétt” (ÖJE, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Hofa, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 - 156505-34

Fjöldi minja: 31

Saga

Um upphaf ábúðar á Ljósstöðum eru einvörðungu munnmælasagan af þeim af Ljóti, Lýtingi og Leifi sem eiga að vera heygðir á Ljósstaðanúpi. Jörðin var í bændaeign og á öldum áður var hún í eigu Bustarfellsmanna (Sjm, 92). Ljósstaða er fyrst getið í bréfi frá 1398 þess efnis að Ólafur Jónsson selur Guðmundi Þorsteinssyni jörðina Bessastaði í Fljótsdal fyrir Torfastaði í Vopnafirði. Þar segir; “eru þessi landamerke æ mille torfhastada oc liotstada at læk þeim ed fellr næst firir utan tungard æ liotstodum oc suo ofan j æ. Oc at götum þeim er liggia til asbrandzstada” (DI III, 639). Á 19. öld var eignarhald jarðarinnar í hlutum og þar oft tví- eða þríbýli (Sjm, 92).

Á Ljósstöðum var bænhús en öll ummerki um það hurfu er túnið var sléttað (Sjm, 92). Borgarstekkur var afbýli innan við bæinn, samkvæmt Jarðabók Johnsen er sú jörð í eyði 1760 og 1804. Árið 1760 er einnig hálf heimajörðin talin í eyði og var hún þá aðeins talin 16 hundruð að dýrleika en í jarðabók 1847 20 hundruð að dýrleika (Johnsen, 351). Lýtingsstaðir voru hjáleiga frá Ljósstöðum (Sjm, 92).

Náttúrufar og jarðabætur

Í Jarðabók Johnsen eru Ljósstaðir talin 20 hundruða jörð að dýrleika (Johnsen, 351). Báðum megin Vesturdalsár eru nes og tangar, ofan við að vestanverðu taka við hálsar, með harðvelli, holtum og mýrum. Upp undir Ljósstaðanúp eru svo flóamýrar. Ofan nesjanna að austanverðu eru melkambar, þar ofan tekur við mólendi, mýrar og harðvelli upp að Þórðarvatni og Hraunlínu. Allt land er vel gróið og beutiland er gott, einkum austan ár. Gamla túnið var að miklu leyti þýft. Á nesjunum voru engjar grasgefnar og samfelldar en dreifðari annarsstaðar. Hlunnindi eru veiðiréttur í Vesturdalsá og fyrrum áttu þeir rekafjöru á Hámundarstöðum (Sjm, 92-3).

Landamerki

„Land L nær nv. af Selárdalshálsi og Núpi, (336m) þvert um Vesturdal og austur á Hraunlínu. Torfastaðamörk eru við Ytrilæk (300-400 m út af ytri bæ) í Vesturdalsá og austan ár við Kúlubuga (lækur á korti), en milli L og Vakursstaða við Stakhólslæk í Vesturdalsá og vestan ár við Hvammslæk (sjá Vakursstaði)” (Sjm, 92)

Heimildaskrá

Íslenskt fornbréfasafn III 1262-1415. Kaupmannahöfn, 1896.

J. Johnsen: *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða á landinu*. Kmh. 1847. Bls. 351.

Sveitir og jarðir í Múlapingi I, 1974, bls.92-93. Búnaðarsamband Austurlands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 1

Sérheiti: Frambær

Hlutverk: Bæjarhóll

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Fremst í túninu er Borgarstekksgróf. Hefur bærinn staðið framan við hana, en gripahús utan við, þrennar tættur” (Ö, SG; 3). [Gamli bærinn er kallaður Útbær]

Nánari lýsing

Á túnakorti er hús/bærinn nyrst í túninu og suðaustan við það er matjurtagarður (Túnakort, HG). Í Sveitum og jörðum er bænum svo lýst: „Tveir bær, báðir í gamla túninu í Bæjartanga. Frambær eldri og bæjarstæðið að sjá upprunalegra, því að er grafið var fyrir íbúðarhúsinu þar, komu 3 gólflög í ljós. –F’18: Á parti Krístrúnar: Baðstofa 9x6 álnir, portb., þiljuð uppi og niðri. Á parti Sigtryggs: Baðstofa 6x7 álnir, fjós niðri. (Sjm, 94). Þar segir einnig; „Fornminjar: Steinkola og snældusnúður fundust, þegar grafið var fyrir íbúðarhúsinu á L í gamla bæjarstæðinu. Munirnir gætu verið frá fornöld” (Sjm, 94).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.92-95. Búnaðarsamband Austurlands. Túnakort, Helgi Gíslason.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 2

Hlutverk: Bænahús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Bænahús var á L, og sáust þess greinileg merki, áður en túnið var sléttað”(Sjm, 92). Í örnefnaskrá segir: „Bænhúsrústin þekktist ekki, en merkileg arinhella er þar og í hana greypt nafnið Finnboði” (ÖJE, 5).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.92-95. Búnaðarsamband Austurlands. Örnefnaskrá fyrir Ljósstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 3

Hlutverk: Útihús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Fremst í túninu er Borgarstekksgróf. Hefur bærinn staðið framan við hana, en gripahús utan við, þrennar tættur” (ÖJE, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Ljósstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 4

Hlutverk: Útihús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Fremst í túninu er Borgarstekksgróf. Hefur bærinn staðið framan við hana, en gripahús utan við, þrennar tættur” (ÖJE, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Ljósstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 5

Hlutverk: Útihús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Fremst í túninu er Borgarstekksgróf. Hefur bærinn staðið framan við hana, en gripahús utan við, þrennar tættur” (ÖJE, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Ljósstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 6

Sérheiti: Hesthóll

Hlutverk: Hesthús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Auk þess voru Tunga, Gárar, Skollaþýfi, Hesthóll, Smiðjuhóll og Fjárhúshóll, sem allt er horfið” (ÖJE; 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Ljósstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 7

Sérheiti: Smiðjuhóll

Hlutverk: Smiðja

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Auk þess voru Tunga, Gárar, Skollaþýfi, Hesthóll, Smiðjuhóll og Fjárhúshóll, sem allt er horfið” (ÖJE, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Ljósstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 8

Sérheiti: Fjárhúshóll
Hlutverk: Fjárhús
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Auk þess voru Tunga, Gárar, Skollabýfi, Hesthóll, Smiðjuhóll og Fjárhúshóll, sem allt er horfið” (ÖJE, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Ljósstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 9

Sérheiti: Útbær
Hlutverk: Bæjarhóll
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er hús/bærinn í túninu austanverðu og sunnan við hann er matjurtagarður (Túnakort, H.G). Í Sveitum og Jörðum segir; “Útbær (bær Gunnars): Baðstofa 15x7 álnir, portbyggð, alþiljuð uppi og niðri. Ganghús þiljað 5x4 ½ alin. Bæjardyrhús 7x6 áln. með þilvegg sv. á hlað. Byggt fljótlega eftir 1896. Árið '23 byggði Sigurður steinsteyptan enda með járnpaki, búið uppi og niðri” (Sjm, 94).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.92-95. Búnaðarsamband Austurlands.
Túnakort, Helgi Gíslason.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 10

Hlutverk: Matjurtagarður
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er matjurtagarður suðaustan við bæ þann er stendur nyrst í túninu (Túnakort, HG). Í Sveitum og jörðum segir í búskaparannál: „Uppskera oft um 15 tonn. á ári. Nokkuð selt” (Sjm, 94).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.92-95. Búnaðarsamband Austurlands.
Túnakort, Helgi Gíslason.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 11

Hlutverk: Matjurtagarður
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er matjurtagarður sunnan við bæ þann sem er í austanverðum túnjaðrinum (Túnakort, HG). Í Sveitum og jörðum segir í búskaparannál: „Uppskeyra oft um 15 tonn. á ári. Nokkuð selt” (Sjm, 94).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.92-95. Búnaðarsamband Austurlands.
Túnakort, Helgi Gíslason.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 12

Sérheiti: Borgarstekkur

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Afbýli var einnig, Borgarstekkur, fyrir innan bæ” (Sjm, 92). „Þegar kemur niður fyrir brekkur eru þessi örnefni: Borgarstekkstangi við ána, syðst í landinu. Þar er gamalt eyðibýli, er hét Borgarstekkur. Sér þar fyrir öllum tóftum” segir í örnefnaskrá (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.92-95. Búnaðarsamband Austurlands.
Örnefnaskrá fyrir Ljósstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 13

Hlutverk: Fjánhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir í búskaparannál : „Á Borgarstekk, eyðibýlinu gamla, eru steypt fjánhús og hlaða og ræktað land” (Sjm, 93).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.92-95. Búnaðarsamband Austurlands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 14

Sérheiti: Björnshús

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Beitarhús hafa verið og eru tvenn enn á L, Björnshús handan ár eru nú aflögð, en innar í dalnum austan árinna eru hús í notkun enn og tún” (Sjm, 92-93). Í örnefnaskrá segir: „Björnstættur, beitarhússtættur gegnt bænum” (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.92-95. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá fyrir Ljósstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 15

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Beitarhús hafa verið og eru tvenn enn á L, Björnshús handan ár eru nú aflögð, en innar í dalnum austan árinna eru hús í notkun enn og tún” (Sjm, 92-93). Í örnefnaskrá segir: „Beitarhúsatangi, sem beitarhúsin eru á a.s.a. af bænum” (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.92-95. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá fyrir Ljósstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 16

Sérheiti: Barðhús

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Þá er Barðhúslækjadrag og úr því kemur Barðhúslækur” (ÖJE, 3). „Örnefni í heimatúninu voru mörg: Barðhúsvöllur ofan við gamla bæinn (Útbæinn)” (ÖJE, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Ljósstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 17

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir í búskaparannál: „Túngarður og myllutættur við Barðhús,- Kvía- og Frambæjarlæk” (Sjm, 93).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.92-95. Búnaðarsamband Austurlands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 18

Hlutverk: Mylla

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir í búskaparannál: „Túngarður og myllutættur við Barðhús,- Kvía- og Frambæjarlæk” (Sjm, 93).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.92-95. Búnaðarsamband Austurlands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 19

Hlutverk: Fjós, Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Fjóstunga (ekki tunga) er ofan við veginn sem liggur frá bænum fram í túnið” (ÖHG, 2).

Heimildaskrá

Viðbætur við Örnefnaskrá, Hermann Gunnarsson skráði (Heimildamaður: Jóhann Sigurðsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 20

Sérheiti: Þvergarður

Hlutverk: Garður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Áður voru í túninu 2 garðar Þvergarður og Ólafsgarður sem nú eru sléttaðir” segir í örnefnaskrá (ÖHG, 2).

Heimildaskrá

Viðbætur við Örnefnaskrá, Hermann Gunnarsson skráði (Heimildamaður: Jóhann Sigurðsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 21

Sérheiti: Ólafsgarður

Hlutverk: Garður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Áður voru í túninu 2 garðar Þvergarður og Ólafsgarður sem nú eru sléttaðir” segir í örnefnaskrá (ÖHG, 2).

Heimildaskrá

Viðbætur við Örnefnaskrá, Hermann Gunnarsson skráði (Heimildamaður: Jóhann Sigurðsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 22

Hlutverk: Örnefni, Rétt

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Ofan við þessa tanga er breið mýri, er heitir Beitarhúsmýri – þá er tangi þar utar, sem heitir Svarðaeypri, og milli þeirra Dýjamýri, hættupláss mikið. Þá er Réttareypri og loks Lækjaróseyri” (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Ljótsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljótsstaðir 1 156505 34 - 23

Hlutverk: Heygarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Heystæðisslægjur utan við Heyhlíðina” segir í örnefnaskrá (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Ljótsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljótsstaðir 1 156505 34 - 24

Hlutverk: Kartöflugarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Kartöflumelur heitir utan við lækinn” (ÖJE, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Ljótsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljótsstaðir 1 156505 34 - 25

Sérheiti: Stekkseyri

Hlutverk: Örnefni, Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Neðan við túnið eru Kúaeypri og Kríueypri, þar næst Stekkseyri” (ÖJE, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Ljótsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljótsstaðir 1 156505 34 - 26

Sérheiti: Netahylsmýri

Hlutverk: Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Dýjamýri: “hef aldrei heyrt hana nefnda” heldur Netahylsmýri” segir í örnefnaskrá (ÖHG, 1).

Heimildaskrá

Viðbætur við Örnefnaskrá, Hermann Gunnarsson skráði (Heimildamaður: Jóhann Sigurðsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 27

Sérheiti: Lasarhylur

Hlutverk: Net

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Lasarhylur (netastæði Gamla-Las, þ.e. Nicolaji Höjgaard á Ljósstöðum 1904-1910” (ÖHG, 1).

Heimildaskrá

Viðbætur við Örnefnaskrá, Hermann Gunnarsson skráði (Heimildamaður: Jóhann Sigurðsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 28

Sérheiti: Beitarhúsavað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Vöð eru Beitarhúsvað, sunnan við túnið, og Lækjarhúsavað, norðaustan við það” (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Ljósstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 29

Sérheiti: Kerruvað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir „Kerruvað frá Kríueyri yfir á Réttareyri” (ÖHG, 2).

Heimildaskrá

Viðbætur við Örnefnaskrá, Hermann Gunnarsson skráði (Heimildamaður: Jóhann Sigurðsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 30

Sérheiti: Lækjarósvað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Vöð eru Beitarhúsvað, sunnan við túnið, og Lækjarhúsavað, norðaustan við það” (ÖHG, 2). „Lækjarósvað (Lækjarhúsvað er ekki til) (Barðhúslækur fellur í ána innan við Lækjarósvað) (ÖHG, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Ljósstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Viðbætur við Örnefnaskrá, Hermann Gunnarsson skráði (Heimildamaður: Jóhann Sigurðsson). Örnefnastofnun Íslands.

Ljósstaðir 1 156505 34 - 31

Hlutverk: Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „[...], þá Stakahraun, alveg stakur hnúkur, beint á móti bænum, með vörðu á” (ÖJE, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Ljósstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes - 156507-42

Fjöldi minja: 22

Saga

Skálnesjarðanna er fyrst getið 1398 en þá seldi Ólafur Jónsson Guðmundi Þorsteinssyni jörðina Bessastaði í Fljótstal fyrir Torfastaði í Vopnafirði, þar segir; “her J mot gefur guðmundr prestur Þorsteinsson fur greindum olafe jonssyni iord at torfhastodum j uopnafirde oc þar med jarðer tuar er skalanes heita med ollum þeim gognum oc gædum sem ollum þessum fur nefndum jordum fylger” (DI III, 639). Í Íslenskum fornbréfum er einnig bréf frá 1417 þar sem Járngerður Ormsdóttir selur Gunnlaugi Guðmundssyni jarðirnar Torfastaði og Norður-Skálanes (DI IV, 256-7) .

Norður-Skálanes liggur á innanverðum Kolbeinstanga og mun líklega draga nafn sitt af verbúðarsetu. Í Jarðabók Johnsens (bls 352) er Norður-Skálanes talin 8 hundruð að dýrleika og var hún þá í bændaeign. Í lok 19. aldar var jörðin í eigu Péturs Guðjónsens og Þórunnar Halldórsdóttur. Þórunn seldi síðan Vopnafjarðarhreppi hana árið 1915 en á þeim tíma var þörf á viðbótarlandi. Sjálfstæð ábúð féll niður í kringum 1930 (Sjm, 110).

Náttúrufar og jarðabætur

Bærinn stóð á hjalla við norðurmyinni Vatnsdals niður frá honum að lónum er mólendi en klettur inn á milli. Utan lónanna eru móar, hálfdeigjur og mýrar, þar var gott ræktunarland, þar voru þorpsbúar með ræktunarlönd eftir að jörðin féll úr ábúð. Í hálsinum skiptist á mólendi og harðvelli. Harðvellisbakkar eru meðfram Vesturdalsá en innan við Skógarlón eru leirur. Mótekja var á framundir 1930 á Búðaröxl. Á harðvellisbökkunum meðfram ánni og á mýrunum þar ofan við voru engjar góðar en litlar og dreifðar annarsstaðar, jörðin var snjólétt og beutiland gott (Sjm, 110-111).

Landamerki

„Jörðin er að norðvestanverðu á Kolbeinstanga utan frá Lónaósi og inn með Vesturdalsá (sjá þó Skóga) inn á móts við Torfastaði. Suðausturmarkalínan liggur sunnan frá vörðu á Skolladalshrauni (169 m, kort) inn og upp af Vatnsdalsgerði og nokkurn veginn beint út og norður Kolbeinstangahrygginn lengi vel og gengur í odd út með Nýpslónunum að Lónaósi úti við Nýpsfjörð. Landið er nær 8 km sv.-na. (kort)” (Sjm, 110).

Heimildaskrá

Íslenskt fornbréfasafn III 1262-1415. Kaupmannahöfn, 1896. (DI III)

Íslenskt fornbréfasafn IV 1265-1449. Kaupmannahöfn, 1907. (DI IV)

J. Johnsen: *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða á landinu*. Kmh. 1847. Bls. 352.

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.110-111. Búnaðarsamband Austurlands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 1

Hlutverk: Bæjarhóll

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Bæjarrúst, rústir af gamla bænum í Skálanesi” (ÖHG, 4).

Í Sveitum og jörðum segir: „Lítill, snotur torfbær, baðstofa 7x5 álnir, þiljuð uppi, skarsúð, tvískipt, fjós undir palli. Bæjardyraskemma með þilstafni og þiljað svefnloft uppi” (Sjm, 111).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.110-111. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 2

Sérheiti: Oddnýjarhóll

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Nokkru utar [frá Skipalágum] er Oddnýjarhóll, gamalt einsetubýli” segir í örnefnaskrá (ÖHG, 4). „Nokkru utar er Oddnýjarlág við Oddnýjarhól, sem er smáhóll. Sagan segir, að þarna hafi einsetukona búið. Sjá má uppgróin tóftabrot á hólnum” (ÖGM, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes. Guðrún Magnúsdóttir skráði (Heimildamaður: Sigurjón Jónsson). Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 3

Sérheiti: Jónsskálar

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Jónsskálar, annað einsetubýli aðeins sunnan við Lónaós” (ÖHG, 1). „Skammt innan við Lónaós var býli, sem kallaðist Jónsskálar. Þar er mikil skeljaþjara. Sjómenn tóku þar krækling til beitu” (ÖGM, 6).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes. Guðrún Magnúsdóttir skráði (Heimildamaður: Sigurjón Jónsson). Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 4

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er einn matjurtagarður rétt sunnan við miðju túnsins (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason

Norður-Skálanes 156507 42 - 5

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Túngarður með gaddavír um tún, 450 m” (Sjm, 111).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlapingi I, 1974, bls.110-111. Búnaðarsamband Austurlands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 6

Hlutverk: Öskuhaugur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Öskubotn er skálarmyndaður botn upp af bænum. Hann var gróinn en áður mun aska hafa verið borin þangað” (ÖGM, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes. Guðrún Magnúsdóttir skráði (Heimildamaður: Sigurjón Jónsson). Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 7

Sérheiti: Selhólengi

Hlutverk: Beitarhús, Sel

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Beitarhúsatótt er í Selhólsengi, Skálanesháls heitir einu nafni innan við bæ og upp af Selhólsengi” segir í örnefnaskrá (ÖHG, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 8

Sérheiti: Selhólsengi

Hlutverk: Sel, Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Neðan háls (hrauna) er Selhólsengi, sem nær inn að mörkum Torfastaða. Var gott engi. – Í því er grashóll, er kallast Selhóll” (ÖHG, 1). „Neðan við Skálanesháls er Selhólsengi, sem nær inn að mörkum Torfastaða. Var það gott engi. Í því er grashóll, sem kallast Selhóll. Hey var oft sett upp þarna og því erfitt að greina önnur mannvirki” (ÖGM, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes. Guðrún Magnúsdóttir skráði (Heimildamaður: Sigurjón Jónsson). Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 9

Hlutverk: Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Austan við Bæjarskarð eru nokkuð háir klettur, sem heita Hrafnaklettur. Þar utar og ofar eru Krummaklettur. Neðan við þá og utar er Stekkjarbjarg. Stekkur var neðan við það” (ÖGM, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes. Guðrún Magnúsdóttir skráði (Heimildamaður: Sigurjón Jónsson). Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 10

Sérheiti: Stekkjarflöt

Hlutverk: Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Í hraunjaðrinum skammt utan við Miðkletta er þverhnipt bjarg, sem heitir Setberg. Þar undir er Stekkjarflöt. Stekkur var þar einu sinni” segir í örnefnaskrá (ÖGM, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes. Guðrún Magnúsdóttir skráði (Heimildamaður: Sigurjón Jónsson). Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 11

Sérheiti: Tangarétt

Hlutverk: Rétt

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Tangarétt var fyrir neðan tún það, sem er norðvestur af Búðaröxl. Nú er Tangarétt aflögð” (ÖÁA, 1).

Heimildaskrá

Viðbætur við örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes, Ásmundur Aðalsteinsson skráði (Heimildarmaður: Aðalsteinn Sigurðsson). Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 12

Sérheiti: Fremri-Skipalág

Hlutverk: Höfn

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Næst er Skipalágar upp frá lónunum, út og niður af bænum” (ÖHG, 2). „Lónabakkar eru lækkandi melabakkar út með Lónunum. Inn í þá, utan við Litlanes, skerst fyrst Fremri-Skipalág” (ÖGM, 5).

Heimildaskrá

Örnefnastofnun Ísland, Örnefnaskrá fyrir Norður Skálanes, Helgi Gíslason
Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes. Guðrún Magnúsdóttir skráði (Heimildamaður: Sigurjón Jónsson). Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 13

Sérheiti: Ytri-Skipalág

Hlutverk: Höfn

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Þá er Ytri-Skipalág. Á seinni tímum hafa skip eða bátar ekki verið í Skipalágum” „Utar eru Netaklauf og Netaklöpp. Netaklauf er skarð í melinn. Voru silunganet lögð þar og þurrkuð á Netaklöpp” (ÖGM, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes. Guðrún Magnúsdóttir skráði (Heimildamaður: Sigurjón Jónsson). Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 14

Sérheiti: Netaklöpp

Hlutverk: Net

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Utar eru Netaklauf og Netaklöpp. Netaklauf er skarð í melinn. Voru silunganet lögð þar og þurrkuð á Netaklöpp” (ÖGM, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes. Guðrún Magnúsdóttir skráði (Heimildamaður: Sigurjón Jónsson). Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 15

Hlutverk: Net

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Koluvík heitir vík nokkuð fyrir utan Oddnýjarlág. Þar var mikil fiskveiði, m.a. mikið af rauðsprettu. Næst utan við Koluvík voru netatrönur, nú löngu horfnar” (ÖGM, 6).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes. Guðrún Magnúsdóttir skráði (Heimildamaður: Sigurjón Jónsson). Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 16

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Nokkru austar eru tvö skörð með litlu millibili, kölluð Skörðin. Vegurinn mun bera nafn af þeim, en hann lá gegnum öll skörðin” (ÖGM, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes. Guðrún Magnúsdóttir skráði (Heimildamaður: Sigurjón Jónsson). Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 17

Sérheiti: Mógrafarmýrar

Hlutverk: Mógröf

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „[...] , en mótekjuland nokkuð út frá Búðaöxl mikið notað á þrem fyrstu áratugum aldarinnar” (Sjm, 110). „Mógrafamýrar liggja út frá Melum, sameiginlegt mótekjuland við Austur-Skálanes” segir í örnefnaskrá (ÖHG, 4).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.110-111. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 18

Sérheiti: Straumseyrarvað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Langt þar fyrir utan er Straumseyrarklöpp og enn utar Straumseyri, sem fyrr er getið. Hún nær alla leið yfir Lónin. Reitt er yfir hana á fjöru. Er grunnt mestalla leiðina, aðeins smáall skammt frá austurlandinu. Þar heitir Straumseyrarvað” (ÖGM, 6).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes. Guðrún Magnúsdóttir skráði (Heimildamaður: Sigurjón Jónsson). Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 19

Sérheiti: Sauðavað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Sauðavað í Vestradalsá A.N.A. frá Torfastöðum” (ÖHG, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 20

Sérheiti: Búðavað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Búðavað nokkru utar og við það er Búðarvaðstangi Brú komin hjá vaðinu og nú er þar alger vaðleysa” (ÖHG, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 21

Sérheiti: Kúavað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Hylur, sem nefndur er Krókhylur, er skammt utan við Búðavað. Kúavað er utar” segir í örnefnaskrá (ÖGM, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes. Guðrún Magnúsdóttir skráði (Heimildamaður: Sigurjón Jónsson). Örnefnastofnun Íslands.

Norður-Skálanes 156507 42 - 22

Hlutverk: Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Skolladalshraun; þar á Merkjavarða” (ÖHG, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Teigur - 156530-49

Fjöldi minja: 27

Saga

Teigur liggur milli Hofs og Bustarfells, vestan Hofsár. Teigs er ekki getið í fornsögum en í Sveitum og jörðum er getið munnmæla sem sögðu Teig vera upphaflega hluta af Hofslandi og hafi þar búið Ögmundur sneis (Sjm, 131). Í Jarðabók er jörðin sögð bændaeign en um aldamótin 1900 var hún komin í eigu Vopnafjarðarhrepps. Árið 1942 keypti Valdimar Jóhannesson jörðina (Johnsen, 352; Sjm, 131).

Náttúrufar og jarðabætur

Í Jarðabók Johnsens var Teigur talin 8 hundruð að dýrleika.

Ofan við áreyrar Hofsár eru Teigsnes, gróin nes sem liggja niður undan bænum. Utan við þau eru brattir melar upp frá ánni. Ofan við melana upp frá nesjunum taka við tún og síðan bærinn sem stendur á hólhjalla undir hálsi. Utan við túnin rennur Þvottalækur, á milli hans og Teigarár, sem fellur úr Nykurvatni, er gróin brekka upp á Bæjarbrún. Þar ofan við skiptast á mýrahjallar og lyngi vaxin brekkuhöll, auk nokkurra stakra mela. Síðan flói, nefndur Teigsflói og uppaf honum Teigsflóahlíð. Gróðurfur er áþekkt utan við bæinn. Gamla túnið var fremur harðlent, hólótt og þýft. Engjar voru reytingssamar aðallega á mýrlendi, flóum og harðvellisbökkum. Jörðin átti veiðirétt í Hofsá og mótaka var á þremur stöðum í landinu (Sjm, 131-132).

Landamerki

„Að norðan Rangá og frá henni um Rangárdrög sjónhending í Oddsgilssteina: að vestan úr Oddsgilssteinum uppi í fjallsbrún Urðarfells í Nykurvatn, að sunnan Teigará í Hofsá, að austan Hofsá“ (úr Örnefnaskrá Teigs)

Heimildir

J. Johnsen: *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða á landinu*. Kmh. 1847. Bls. 352.

Sveitir og jarðir í Múlapingi I, 1974, bls.131-133. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá fyrir Teig, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Gunnar Valdimarsson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 1

Hlutverk: Bæjarhóll

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Bæjarhóll, þar sem bærinn stendur“ (ÖJE, 2). Á túnakorti er bærinn norðarlega í túninu vestan við lækinn (Túnakort, HG).

Nánari lýsing

Í Sveitum og jörðum er bænum lýst svo: „Torfbærinn stóð á hólhjalla ofarlega í túninu og sneri 5 stafþiljum sa. á hlað. Fremst (sv-ast) baðstofa 14x6 álnir, portb., reisifjöl og panilklædd súð (í nv-enda), tvískipt upp, niðri eldhús í nv-enda og stofa. Næst bæjardyaskemma með geymsluloft, þá hlaða (gestastofa fyrir aldamót), síðan 2

skemmur. Að burstabaki hlóðældhús, fjós, hesthús, haughús, fjárhús og hlaða. Rifið '42-'43“ (Sjm, 132).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Gunnar Valdimarsson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Túnakort; Helgi Gíslason

Teigur 156530 49 - 2

Hlutverk: Heimreið

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti liggur vegur frá bænum í suðaustur (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Helgi Gíslason; túnakort.

Teigur 156530 49 - 3

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er matjurtagarður sunnan og vestan við bæinn (Túnakort, HG.)

Heimildaskrá

Helgi Gíslason; túnakort.

Teigur 156530 49 - 4

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Beitarhús voru út og niður af Skessufossi utan við Þórislæk. Þau voru fyrir innan við lækinn, en flutt þegar fossskessan tók að nota smalana í jólasteik, segja munnmælin“ (Sjm, 132). Í örnefnaskrá segir: „Beitarhús, gamlar tættur beggja megin við lækinn“ (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlapingi I, 1974, bls.131-133. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá fyrir Teig, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Gunnar Valdimarsson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 5

Hlutverk: Mylla

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Mylla við Teigará og túngarðabútar“(Sjm, 132). Í örnefnaskrá segir: „Teigarárgil byrjar stutt ofan við Teigarárbrú, myllukofi var þar neðarlega í gilinu, Mylluvegur þangað frá bænum” „Myllukofi var samfallin grjóthrúga við Teigarána. Ógerlegt er að giska á hvenær hann gegndi sínu hlutverki. En ofar við ána, Bustarfellsmegin, stóð Bustarfellsmyllukofinn, mjög greinilegur, enda hafði verið malað þar a.m.k til 1915,hefur mér verið sagt” (Ö, HV; 1).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.131-133. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá fyrir Teig, Hildigunnur Valdimarsdóttir skráði (Heimildamaður: Guðrún Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Teig, Helgi Gíslason (Heimildamaður: Hildigunnur Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 6

Sérheiti: Mylluvegur

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Teigarárgil byrjar stutt ofan við Teigarárbrú, myllukofi var þar neðarlega í gilinu, Mylluvegur þangað frá bænum” segir í örnefnaskrá (ÖHG, 8)

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Helgi Gíslason (Heimildamaður: Hildigunnur Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 7

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Mylla við Teigará og túngarðabútar“(Sjm, 132).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.131-133. Búnaðarsamband Austurlands.

Teigur 156530 49 - 8

Hlutverk: Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Gamli-Stekkur í lægð, syðst í melunum, skammt utan við Þvottalækinn“ (ÖJE, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Gunnar Valdimarsson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 9

Sérheiti: Þvottalækur

Hlutverk: Þvottur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Þvottlækur fellur norðan við túni og ofan í Hofsá“ segir í örnefnaskrá (ÖJE, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Gunnar Valdimarsson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 10

Hlutverk: Þvottur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Þvottalækjarfoss er stutt ofan við gömlu göturnar, sem lágu út á Börðin, Baðhylur og Baðhylsfoss eru í þvottalæk, miðja vegu milli Þvottlækjarfoss og Barnamels“ (ÖHG, 7). „Baðhylsfoss var dálítill buna sem hafði holað skál í móhelluna, Baðhyl. Þangað fórum við systkinin á heitum dögum í steypibað“ (ÖHV, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Hildigunnur Valdimarsdóttir skráði (Heimildamaður: Guðrún Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Teig, Helgi Gíslason (Heimildamaður: Hildigunnur Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 11

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Þvottalækjarfoss er stutt ofan við gömlu göturnar, sem lágu út á Börðin, Baðhylur og Baðhylsfoss eru í þvottalæk, miðja vegu milli Þvottlækjarfoss og Barnamels“ (ÖHG, 7).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Helgi Gíslason (Heimildamaður: Hildigunnur Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 12

Sérheiti: Kvíaból

Hlutverk: Kvíar, Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Kvíaból heitir í túninu, sunnan við Grundarlæk“ segir í örnefnaskrá (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Gunnar Valdimarsson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 13

Hlutverk: Náttthagi

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Náttthagi norðaustast í túninu“ (ÖHG, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Helgi Gíslason (Heimildamaður: Hildigunnur Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 14

Sérheiti: Barnamelur

Hlutverk: Leikvöllur, Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Barnamelur, hár melur milli Bæjarlækjar og Þvottlækjar“ (Ö,JE, 3). Í örnefnaskrá segir að „Tómar ágiskanir væru um Barnamel“ (ÖH:, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Hildigunnur Valdimarsdóttir skráði (Heimildamaður: Guðrún Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands

Örnefnaskrá fyrir Teig, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Gunnar Valdimarsson ofl.).

Teigur 156530 49 - 15

Hlutverk: Fjárhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Húsaþóll, hóllinn með fjárhúsunum utan við lækinn“ (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Gunnar Valdimarsson ofl.). Örnefnastofnun Íslands. Sigurjón Jónsson). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 16

Hlutverk: Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Börð heita ofan við Teigsmela, gróin undirlendisræma, þar sem gömlu reiðgöturnar lágu út að Rangá. Stekkur upp af miðjum Börðum, var í notkun fram á þessa öld...“ (ÖHG, 7). „Ég tel að Stekkur væri hlaðinn upp 1938 en

ekki 1940 og stíað þar til að fá smjör til heimilis. Þar voru annars vallgrónar leifar af stekk” (ÖHG, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Hildigunnur Valdimarsdóttir skráði (Heimildamaður: Guðrún Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Teig, Helgi Gíslason (Heimildamaður: Hildigunnur Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 17

Hlutverk: Reiðgata

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Börð heita ofan við Teigsmela, gróin undirlendisræma, þar sem gömlu reiðgöturnar lágu út að Rangá“ (ÖHG, 7).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Helgi Gíslason (Heimildamaður: Hildigunnur Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 18

Sérheiti: Hringir

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Hringir, forn garðbrot, hringlaga, lágu utan við Bæjarlæk, þar sem hann rann niður með Náthaga og út í Þvottlæk, nú horfið við sléttun túnsins” segir í örnefnaskrá (ÖHG, 8).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Helgi Gíslason (Heimildamaður: Hildigunnur Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 19

Hlutverk: Flóðvarnagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Flóðgarður var í Fremra-Nesi, merki eftir vatnsveitingatilraunir, sem gerðar voru víða í Vopnafirði um miðja 19. öld” segir í örnefnaskrá (ÖHG:, 7-8).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Helgi Gíslason (Heimildamaður: Hildigunnur Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 20

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Pölluvarða var á Pölluvörðuhöllum, Flóavegur, gamli heybandsvegurinn upp á Teigsflóa” (ÖHG, 8).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Helgi Gíslason (Heimildamaður: Hildigunnur Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 21

Sérheiti: Pölluvarða

Hlutverk: Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Pölluvarða var á Pölluvörðuhöllum...” (ÖHG, 8).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Helgi Gíslason (Heimildamaður: Hildigunnur Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 22

Sérheiti: Nípuhóll

Hlutverk: Lambhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Á Nípuhól stóð Nípukofí, lambakofí þegar ég man eftir, en hryssa sem hét Nípa hafði haft þessa íbúð í fyrstu” segir í örnefnaskrá (ÖHG:, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Hildigunnur Valdimarsdóttir skráði (Heimildamaður: Guðrún Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 23

Hlutverk: Mógröf

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Í Neðribotninum eru tvær gamlar svarðargrafir en ekki til nytja í búskap foreldra minna heldur þvert á móti. Fyrir kom að þar misfórst fé” (ÖHV, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Hildigunnur Valdimarsdóttir skráði (Heimildamaður: Guðrún Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 24

Hlutverk: Útihús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Geitakofi var hlaðinn þar stutt [Dýinu] frá 1934, notaður stuttan tíma. Tóttin örlág orðin, sést þó” (ÖHG:, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Teig, Hildigunnur Valdimarsdóttir skráði (Heimildamaður: Guðrún Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Teigur 156530 49 - 25

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti eru tveir matjurtagarðar í norðanverðum túnjaðrinum. Annar um 50m norður af bænum (Túnakort, HG). Í Búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Matjurta. 140 m²“ (Sjm, 132).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.131-133. Búnaðarsamband Austurlands.

Túnakort; Helgi Gíslason

Teigur 156530 49 - 26

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti eru tveir matjurtagarðar í norðanverðum túnjaðrinum. Annar um 40m norður af bænum (Túnakort, HG). Í Búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Matjurta. 140 m²“ (Sjm, 132).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.131-133. Búnaðarsamband Austurlands.

Túnakort; Helgi Gíslason

Teigur 156530 49 - 27

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er matjurtagarður (gæti einnig verið flag) í túnjaðrinum um 80 suðaustur af bænum (Túnakort, HG). Í Búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Matjurta. 140 m²“ (Sjm, 132).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.131-133. Búnaðarsamband Austurlands.

Túnakort; Helgi Gíslason

Torfastaðir - 156532-32

Fjöldi minja: 14

Saga

Torfastaðir eru landnámsjörð og er þeirra fyrst getið í Landnámu en þar segir “Hróaldr bjóla var fóstbróðir Eyvindar vápna. Hann nam land fyrir vestan Vestradalsá, dalinn hálfan ok Selárdal allan út til Digraness. Hann bjó á Torfastöðum” (LN, 178). Torfastaða er einnig getið í Vopnfirðingasögu en þar bjó Elífur Tjörfason sem reið til vorþings í Fljótsdalshéraði með Bjarna Brodd-Helgasyni, sú för endaði með bardaga í Böðvarsdal milli Bjarna og Þorkels Geitssonar. Þar segir; “En með Bjarna váru í för Þorvarðr læknir af Síreksstöðum, Brúni af Þorbrandsstöðum, Elífr Tjörvason af Torfastöðum, bræðr tveir af Búastöðum, Bergr og Brands, Skíði, fóstri Bjarna, ok Haukr Loftsson, ok báru þeir átján saman”(ÍS, 10; 54).

Í Jarðatali Johnsen voru Torfastaðir taldir 30 hundruða jörð að dýrleika, í Jarðabók Johnsen stendur að árið 1696 hafi hjáleigan verið talin 2 hundruð að dýrleika og heimajörðin 28 hundruð, en sýslumaður telur 6 hundruð af dýrleikanum á hjáleigunni (Johnsen, 351). Torfastaðir voru í bændaeigu en þó stundum í eigu sýslumanna.

Í Sýslu- og sóknalýsingum fyrir Múlasýslur er þess getið að bænhús hafi verið á Torfastöðum þess er einnig getið í Vilchinsmáldaga frá 1397 (SS, 2000, Sjm, 89, DI IV, 217). Einnig er Torfastaða getið 10. nóvember 1398 en þá seldi Ólafur Jónsson Guðmundi Þorsteinssyni jörðina Bessastaði í Fljótstal fyrir Torfastaðir, þar segir; “her J mot gefur guðmundr prestur Þorsteinsson fur greindum olafe jonssyni iord at torfhastodum j uopnafirde oc þar med jarder tuar er skalanes heita med ollum þeim gognum oc gædum sem ollum þessum fur nefndum jordum fylger” (DI III, 639).

Breiðamýri var hjáleiga frá Torfastöðum og í jarðatali frá 1760 er einnig nefnd Torfastaðahjáleiga, þá í eyði. Í Torfastaðaflóa sem er vestan Vesturdalsár er örnefnið Selgróf, þar má finna tóftir. Jörðin var stundum tvíbýl (Johnsen, 351, Sjm, 89).

Árið 1945 gaf Alexander Stefánsson jörðina og eignir til heimavistarbarnaskóla í Vopnafirði í framhaldi af því var barnaskóli reistur árið 1949 fyrir Vopnafjarðarsveit (Sjm, 89).

Náttúrufar og jarðabætur

Beggja megin Vesturdalsár eru sléttir vallendisbakkar, út frá þeim og upp að hálsunum eru mýrar, sumstaðar hálfdeigar en annars votar, þær hafa verið framræstar að miklu leyti. Dalbotninn er vel gróinn. Ofan við bæinn (vestan megin) er hálsinn fremur brattur en svo taka við aflíðandi flóar að Torfastaðanúp. Austanmegin ár er aflíðandi halli upp að Hraunlínu, þar er ekki eins gróin og gróður er ósamfelldari. Sumarhagar voru ágætir og vetrarþing var góð og þóttu Torfastaðir vera góð bújörð. Efri hluti gamla túnsins var nokkuð harðlendur, túnið var þýft, jarðdjúp og grasgefið. Í dalbotninum voru engjar samfelldar og grasgefnar en ósamfelldari í vesturhlíðum. Hlunnindi eru laxveiðiréttur í Vesturdalsá og dúntekja en æðarvarp er við tjarnirnar norðan Vesturdalsbrúar (Sjm, 89-90).

Landamerki

„Jörðin T nær yfir Vesturdal þveran suðaustan af Hraunlínu og nv. á Torfastaðanúp, á miðja hálsana báða. Mörk við Skóga liggja í svolítinn sveig niður hálsinn örskammt

utan við Stóralæk (kort), og fylgja Vesturdalsá krókotta leið frá Stóralækjarósi að kalla inn undir innri beygjuna (Svartabakka), sem nær austur undir veginn og þaðan sa. á Hraunlínu og upp á hnúk (169m). Mörk við Ljósstaði eru við Ytrilæk skammt utan við ytri bæinn þar, nv. á Torfastaðanúp og sa. á Hraunalínu” (Sjm, 89).

Heimildaskrá

Finnur N. Karlsson, Indriði Gíslason og Páll Pálsson, 2000; *Múlasýslur, Sýslu- og sóknalýsingar Hins Íslenska Bókmenntafélags 1839-1847*. Bls. 39-56. Sögufélag og Örnefnastofnun. Reykjavík

Íslendingasögur; Landssaga og Landnám, I. Íslendingasagnaútgáfan Reykjavík 1946. Guðni Jónsson bjó til prentunar.

Íslendingasögur, X. Íslendingasagnaútgáfan. Reykjavík, 1953. Guðni Jónsson bjó til prentunar

Íslenskt fornbréfasafn III 1262-1415. Kaupmannahöfn, 1896.

Íslenskt fornbréfasafn IV 1265-1449. Kaupmannahöfn, 1907.

Íslendinga sögur, X, Íslendingasagnaútgáfan, 1953

J. Johnsen: *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða á landinu*. Kmh. 1847. Bls. 351.

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.89-91. Búnaðarsamband Austurlands.

Torfastaðir 156532 32 - 1

Hlutverk: Bæjarhóll

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum er bænum lýst svo; „Torfbærinn stóð efst (en núv. íbúðarhús neðst) í gamla túninu uppi undir túngarði áðurn. undir melum. Baðstofa portbyggð 14x5 ½ alin, þiljað uppi, skarsúð, tví- eða þrískipt, fjós undir palli. Þverhús 16x6 álnir með þilvegg móti sa. og bæjardyrum, stofa í framenda og gestaherbergi á lofti. Pappalagt timburþak. Bærinn rifinn ’21” (Sjm, 91).

Á túnakorti er bærinn nyrst í túninu og sunnan við hann er matjurtagarður (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.89-91. Búnaðarsamband Austurlands.

Túnakort, Helgi Gíslason.

Torfastaðir 156532 32 - 2

Hlutverk: Bænhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sýslu- og sóknalýsingum fyrir Múlasýslur segir; "Bænhús hefir verið í Böðvarsdal, aftekið seint á næstu öld; nokk[r]u fyrri höfðu af tekist bænhús á Bustarfelli og Torfastöðum" (SS, 2000).

Heimildaskrá

Finnur N. Karlsson, Indriði Gíslason og Páll Pálsson, 2000; Múlasýslur, Sýslu- og sóknalýsingar Hins Íslenska Bókmenntafélags 1839-1847. Bls. 39-56. Sögufélag og Örnefnastofnun. Reykjavík.

Torfastaðir 156532 32 - 3

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er matjurtagarður sunnan við bæinn (340m²) (Túnakort, HG). Í búskaparannál Sveita og Jarða segir; „Rófnauppskera 3 tunnur” (Sjm, 90).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.89-91. Búnaðarsamband Austurlands. Túnakort, Helgi Gíslason.

Torfastaðir 156532 32 - 4

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Beitarhúsatangi, gott slægjuland við ána, SA af bænum. Milli þeirra stóðu Beitarhús áður” (ÖJE, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Torfastaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn Sigurður Gunnarsson ofl). Örnefnastofnun Íslands.

Torfastaðir 156532 32 - 5

Hlutverk: Garður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Vestur af grænþýfi er Breiðitangi við ána. Austan við hann eru Mógarðar” (ÖJE, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Torfastaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn Sigurður Gunnarsson ofl). Örnefnastofnun Íslands.

Torfastaðir 156532 32 - 6

Sérheiti: Lýtingsstaðavegur

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Í því [Torfastaðanúpi] eru þessi örnefni: Veghóll austur frá Núpshorni, Grenishæð út á Núpnum. Er varða á hæðinni. Þar, neðan við Lýtingsstaðaveg (gamla veginn), eru Grásteinshöll, austur frá Grenishæðinni” (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Torfastaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn Sigurður Gunnarsson ofl). Örnefnastofnun Íslands.

Torfastaðir 156532 32 - 7

Hlutverk: Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Í því [Torfastaðanúpi] eru þessi örnefni: Veghóll austur frá Núpshorni, Grenishæð út á Núpnum. Er varða á hæðinni” (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Torfastaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn Sigurður Gunnarsson ofl). Örnefnastofnun Íslands.

Torfastaðir 156532 32 - 8

Hlutverk: Sel

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Selgróf er nokkuð langt þar utan við, Selgrófarsveif upp frá grófinni. Utan við Selgróf eru Selgrófarhöll, þar utan við Selgrófarfeti. – Selgrófarfartættur eru við neðri enda Selgrófar, [...]” (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Torfastaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn Sigurður Gunnarsson ofl). Örnefnastofnun Íslands.

Torfastaðir 156532 32 - 9

Sérheiti: Fjárhúsmelur

Hlutverk: Fjárhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Upp af bænum eru Bæjarmelur og Fjárhúsamelur” (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Torfastaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn Sigurður Gunnarsson ofl). Örnefnastofnun Íslands.

Torfastaðir 156532 32 - 10

Sérheiti: Kúavað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Bakkinn þar austan við heitir Kúabakki. Kúavað austan við Kúabakkann” (ÖJE, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Torfastaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn Sigurður Gunnarsson ofl). Örnefnastofnun Íslands.

Torfastaðir 156532 32 - 11

Sérheiti: Búðavað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Krókhylstangi er við vinkilbeygju árinna. Þar austan við er Búðavað, en Krókhylur utan við” (ÖJE, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Torfastaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn Sigurður Gunnarsson ofl). Örnefnastofnun Íslands.

Torfastaðir 156532 32 - 12

Hlutverk: Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; Þar austan við er Búðavað, en Krókhylur utan við. Þá á Stekkjarþýfi (þar nú tún Árna Stefánssonar)” (ÖJE, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Torfastaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn Sigurður Gunnarsson ofl). Örnefnastofnun Íslands.

Torfastaðir 156532 32 - 13

Sérheiti: Sauðavað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Þá er Sauðavaðsbakki, þar niður undan Sauðavað” (ÖJE, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Torfastaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn Sigurður Gunnarsson ofl). Örnefnastofnun Íslands.

Torfastaðir 156532 32 - 14

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í ornefnaskrá segir; „Túngarður ofan við tún undir melnum, sáðgarður og nokkrar litlar þaksléttur frá því rétt fyrir aldamót” (Sjm, 90).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.137-138. Búnaðarsamband Austurlands.

Vakursstaðir 1 - 156534-35

Fjöldi minja: 28

Saga

Vakursstaðir voru í bændaeign og þeirra er fyrst getið í Jarðakaupabréfi frá 1453, þar segir; “ok fram ath læk merkehvame firir avttan vakursstade I selardal fram ath diupagile ok vth ath gilium til mox vid breidamyre ok reika j kroki huals ook vidar firir hamundarstaudum” (DI V, 111). Vakursstaðir voru og eru í eign bænda og sýslumanna. Árið 1744 voru þeir á jarðeignaskrá Björns Péturssonar sýslumanns. Á Vakursstöðum bjó meðal annarra Jón Jónsson hreppstjóri en hann gekkst fyrir fyrstu búnaðarsamtökum Vopnafjarðar eftir miðja 19. öld (Sjm, 95-96). Í jarðatali 1874 er jörðin talin 12 hundruð að dýrleika (Johnsen, 351).

Eyðibýlið Gröf sem er austan Vesturdalsár heyrir undir Vakursstaði. Það var ekki byggt við manntalið 1703 og hefur verið í eyði frá Móðuharðindunum. Í Jarðatali Johnsen frá 1847 er þess getið að í að í jarðatali frá 1804 hafi eyðijörðin Gröf verið yrkt frá Vakursstöðum (Johnsen, 351). Einnig var hjáleiga eða fornbýli frá Vakursstöðum á Úlfstöðum, engin vitneskja er um ábúendur þar. Á árunum 1856-68 var hjáleigan Selárbakki í byggð. Einnig eru sagnir um sel á Selhrygg á Vesturdalshálsi, þar eru rústir. Nú er þrúbýli á Vakursstöðum, fyrra nýbýlið var stofnað 1953 en það síðara 1960 (Sjm, 95-96).

Náttúrufar og jarðabætur

Meðfram Vesturdalsá eru nes og tangar. Upp af nesjunum, vestan árinna þar sem bærinn stendur, er aflíðandi hlíð með melöldum, botnum og hjöllum. Á hálsinum tekur við mýrlendi með ásum og holtum. Síðan hallar landið niður að Selá, þar er gróður fjölbreyttur. Í landi Grafar taka melir við ofan nesja, ofan þeirra mýrahallir og hjallabotnar upp á Fellsás og Selfjall. Jörðin þótti heppileg til búskapar, víðlendi var mikið, vetrarhagar og sumarreit gott góð. Gamla túnið var bæði greiðfært og grasgefið, engjar voru víðlendar niður við ána en annarsstaðar reytingssamar og langsóttar. Hlunnindi eru veiðiréttur í Selá og Vesturdalsá (Sjm, 96).

Landamerki

„Vakursstaðaland nær nv. frá Selá í Selárdal um þveran Vesturárdal og sa. á Hraunlínu upp af Ásbrandsstöðum og Felli í Hofárdal. Mörk við Lýtingsstaði eru við Dimmagil, síðan rúman km na. með Lýtingsstaðamörkum og þaðan sa. mitt á milli V og Ljótsstaða (ytri bæjarins) allt sa. á Hraunlínu í nokkurn veginn beina stefnu á Ásbrandsstaðabæ. Ytrihlíðarmörk frá Selá eru um 1,5 km innan við Dimmagil og sa. yfir hálsinn um Merkgil skammt fram og upp af bæ og með læknum niður í á og þaðan á móti Búastöðum á Selfjall (varða) með stefnu á ytra vatnið nv. undir Selfjalli” (Sjm, 95-6).

Heimildaskrá

Íslenzkt fornbréfasafn V.1330-1476. Kaupmannahöfn og Reykjavík 1899-1902.

J. Johnsen: *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða á landinu*. Kmh. 1847. Bls. 351.

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.95-97. Búnaðarsamband Austurlands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 1

Hlutverk: Bæjarhóll

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál Sveita og jarða er gamla bænum lýst svo; „Gamli bærinn stóð á lækjarbakkanum rétt ofan við íbúðarhúsið á VIII. portbyggt timburhús í þverhúsastíl, sem tíðkaðist á öndverðri öldinni 21x8 álnir. Annar langveggur og stafnar úr torfi að höfuðbitum, timburhlið að hlaði með tvennum bæjardyrum. Járn á þaki og kvistur. Eldhús og 2 stofur og gangar niðri, kvistur og 2 endaherbergi uppi í hvorum enda. Steinsteyptur skýr með vottahúsi, búi og geymslum. Útifjós. F'18: Auk þverhússins baðstofa 21x6 álnir, portbyggð, alþiljuð uppi og 6 álnir niðri. Hlöður f. 560 hb. (tvíbýli þá)” (Sjm, 97). Í örnefnaskrá segir: „[...] Flötur neðst, framan við lækinn, út og niður af

Frambær, Niðurtún niður af Frambæ, Langhóll ofan við sama, [...]” (ÖJE, 4).

Á túnakorti er bærinn sunnarlega í túninu, um 20-30m vestan við lækinn. Matjurtagarður er vestan við hann (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.95-98. Búnaðarsamband Austurlands.

Túnakort, Helgi Gíslason.

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 2

Sérheiti: Hesthústún

Hlutverk: Hesthús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Leyningur utan við lækinn, lægra en hitt túnið, Hesthússtún og Lambhússhóll ofan til, [...]” (ÖJE, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 3

Sérheiti: Lambhúshóll

Hlutverk: Lambhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Leyningur utan við lækinn, lægra en hitt túnið, Hesthússtún og Lambhússhóll ofan til, [...]” (ÖJE, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 4

Sérheiti: Kvíhóll

Hlutverk: Kvíar

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „[...], Kvíhóll og Lambhúshóll vestur af bænum; [...]”(ÖJE, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 5

Hlutverk: Mylla

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „2 myllutættur við læk í hlíðinni” (Sjm, 97).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.95-98. Búnaðarsamband Austurlands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 6

Sérheiti: Litla-Varða

Hlutverk: Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Hrólfslág er framan við Kvíalækinn, móhaft á milli. Fram og niður af henni er Litla-Varða, lítill toppmelur” (ÖJE, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 7

Sérheiti: Stekkjarlág

Hlutverk: Örnefni, Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Upp af Nónmel er Mikaelismýri. Framan við hana er Stekkjarlág” (ÖJE, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 8

Hlutverk: Sel

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Þá er nafnlaus flói og Selhrygg. Utan við hann er Sellækur. Yzt á hryggnum er Sel (tættur)” (ÖJE, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 9

Sérheiti: Bakki

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Þar heitir Selárdalur og í þessu stykki af honum er Bakki, gamalt býli í horninu, þar sem Dimmagil mætir Selárgili” (ÖJE, 4). „Selárbakki, hjáleiga, var í byggð 1856-’68. Rústir eru á Selhrygg uppi á flóum á Vesturdalshálsi og sagnir um sel (Sjm, 68).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.95-98. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 10

Hlutverk: Náttthagi

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „[,,,], náttthagi í Bæjarnesi, [...]” (Sjm, 97).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.95-98. Búnaðarsamband Austurlands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 11

Sérheiti: Úlfsstaðir

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; „Hjáleiga eða fornbylí frá V var á Úlfsstöðum skammt na. við túnið. Þar eru rústir og sagnir um byggð, en ekki er vitneskja um ábúendur” (Sjm, 96). Í örnefnaskrá segir: „Úlfsstaðanes. Í því eru tættur, sem heita Úlfsstaðir, gamalt býli” (ÖJE, 3).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.95-98. Búnaðarsamband Austurlands.
Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 12

Sérheiti: Finnbogahringur

Hlutverk: Garður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Í því er blettur, afmarkaður með torfgarði fyrir löngu, er heitir Finnbogahringur” (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 13

Sérheiti: Gröf

Hlutverk: Býli

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Undir V heyrir nú eyðibýlið Gröf austan Vesturdalsár. Það er ekki byggt 1703 og hefur verið í eyði frá Móðuharðindum (talið eyðibýli 1785)” segir í Sveitum og jörðum (Sjm, 96). Í örnefnaskrá segir: „Landið austan Vestradalsár er gamalt býli, er hét Gröf (eða Gróf). Var það keypt og lagt undir Vakursstaði á fyrri hluta 19. aldar” (ÖJE, 2).

Í örnefnaskrá segir einnig: „Grafarmelur utan við Grafarlækinn. Gróf (gamla býlið) framan við hann, nú beitarhús, með túni í kring” (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.95-98. Búnaðarsamband Austurlands.
Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 14

Sérheiti: Kirkjulág

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Kirkjulág beint fram af skotunum, er kirkjuvegurinn að Hofi liggur um” (ÖJE, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 15

Sérheiti: Kúeyri
Hlutverk: Örnefni
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Kúeyri er við ána, framan við hann [Grafarlæk]” (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 16

Hlutverk: Beitarhús
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í sveitum og jörðum segir: „Undir V heyrir nú eyðibýlið Gröf austan Vesturdalsár. Það er ekki byggt 1703 og hefur verið í eyði frá Móðuharðindum (talið eyðibýli 1785). Þar hafa verið beitarhús frá V um langan aldur” (Sjm, 96).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.95-98. Búnaðarsamband Austurlands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 17

Sérheiti: Öskumelur
Hlutverk: Öskuhaugur
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Ofan við hana er stykki, sem heitir Nes, flatneskja, sem takmarkast að ofan af Öskumel” (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 18

Sérheiti: Lambhagi
Hlutverk: Örnefni
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Lambhagi heitir framan við Öskumelshornið” (ÖJE, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 19

Hlutverk: Hlaða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Hlöður f. 560 hb. (tvíbýli þá)” (Sjm, 97).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.95-98. Búnaðarsamband Austurlands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 20

Hlutverk: Áveita

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál Sveita og jarða segir: „Frá s.hl. 19. aldar áveitugarður í Grafarnesi, vörslugarðar um tún (nú flestir horfnir fyrir tímans ýtutönn) [...], (Sjm, 97).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.95-98. Búnaðarsamband Austurlands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 21

Hlutverk: Mógröf

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Mótekja nothæf” (Sjm, 97).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.95-98. Búnaðarsamband Austurlands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 22

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Garðrækt aðall. til heimilis” (Sjm, 97). Á túnakorti er matjurtagarður vestan við bæinn (1236 m²) (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlapingi I, 1974, bls.95-98. Búnaðarsamband Austurlands.
Túnakort, Helgi Gíslason.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 23

Hlutverk: Varða, Landamerki

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Þaðan ræður Merkgil í hálsinum og þaðan bein lína í vörðu við Vestradalsá” (ÖJE, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 24

Hlutverk: Varða, Landamerki

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Síðan ræður Vestradalsá til norður landamerkjum Búastaða og Vakursstaða að vörðu á vesturbakka árinna” (ÖJE, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 25

Hlutverk: Varða, Landamerki

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „-Austan megin Vestradalsár – milli Búastaða- og Grófar- (Grafar) lands – frá nefndri vörðu í vörðu við Miðklauf” (ÖJE, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 26

Hlutverk: Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Frá beint í vörðu á Selfjalli” (ÖJE, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 27

Hlutverk: Varða, Landamerki

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Að austan (a-n-a) frá vörðunni á Selfjalli, eftir Fellsás í vörðu á Flöguhrauni” (ÖJE, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Vakursstaðir 1 156534 35 - 28

Sérheiti: Torfavarða

Hlutverk: Varða, Landamerki

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir; „Þaðan beint í lág á ástum (svo í lýsingu Vakursstaðabráðra), beint frá henni í Torfavörðu á Háöldu” (ÖJE, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 - 156538-54

Fjöldi minja: 39

Saga

Þorbrandsstaðir eru í Hofsárdal og liggja norðvestan undir Þorbrandsstaðahálsi. Þeir eru fyrst nefndir í Vopnfirðingasögu en þar bjó Brúni sem reið til vorþings í Fljótsdalshéraði með Bjarna Brodd-Helgasyni, sú fór endaði með bardaga í Böðvarsdal milli Bjarna og Þorkels Geitssonar. Þar segir; “En með Bjarna váru í för Þorvarðr læknir af Síreksstöðum, Brúni af Þorbrandsstöðum, Elífr Tjörvason af Torfastöðum, bræðr tveir af Búastöðum, Bergr og Brands, Skíði, fóstri Bjarna, ok Haukr Loftsson, ok báru þeir átján saman” (ÍS, 10; 54). Þorbrandsstaðir eru í Jarðatali Johnsens (bls, 352) talin 12 hundruða jörð. Á 18. öld eru þeir á jarðeignaskrá Björn Péturssonar sýslumanns, síðar, eða um 1800, í eigu Guðmundar Péturssonar sýslumanns (Sjm, 142).

Bænhús var á Þorbrandsstöðum og er þess getið í máldaga frá 1491-1518, þar segir; “Bænhúsit a þorbrandsstodvm j vopnafirde j hofs kirkiu sokn a eina ku oc eitt asavdarkugillde. Þar skulu syngjast tolf messur hver ar oc gialldazt presti sex aurar j tidaoffur” (VII, 19-20). Í máldaga Laurentíuskirkju á Refstöðum í Vopnafirði frá 1367 er þess getið að kirkjan hafi átt heimaland allt á Þorbrandsstöðum (DI III, 236). Þess er aftur getið á máldögum frá 1397 nema þá eingöngu hálf heimaland (DI IV, 217). Utan við Steinsá var hjáleigan Frambær eitthvað byggð í lok 19. aldar (Sjm, 142).

Náttúrufar og jarðabætur

Undirlendi er um 4 km löng og mjó spilda milli Hofsár og fjalls. Við ána eru grösugir hvammar en annarsstaðar melar og móar og harðvellisgrundir inn með hálsinum. Hlíðin er allbrött og ofan hallandi fláar allt upp á Sandháls. Skammt suður af bænum rennur Steinsá í Hofsá. Engjar voru bæði á vallendi og í mýrum, þær voru greiðfærar til sláttar. Gamla túnið sem greiðfært var af náttúrunnar hendi var grasgefið og jarðdjúpt. Túnið hefur minnkað nokkuð af völdum Hofsár sem rennur á eyrunum neðan við það. Hlunnindi eru veiðiréttur í Hofsá (Sjm, 142).

Landamerki

“Hof (þ.e. eyðibýlið Hofsborgartunga) er næsta jörð na. við Þ og mörk við Miðdegisgil við Hofsá og landamerkjagarð þvert yfir hálsendann. Mörk við Einarsstaði eru við Merkigil (sjá þar). Háhálsinn ræður mörkum við Síreksstaði og Hraunfell, en Hofsá að nv.” (Sjm, 142)

Heimildaskrá

Íslendingasögur X bindi. Austfirðinga sögur, Guðni Jónsson bjó til prentunar, Reykjavík, 1953.

Íslenskt fornbréfasafn III 1262-1415. Kaupmannahöfn, 1896.

Íslenskt fornbréfasafn IV 1265-1449. Kaupmannahöfn, 1907.

J. Johnsen: *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða á landinu*. Kmh. 1847. Bls. 352.

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.142. Búnaðarsamband Austurlands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 1

Hlutverk: Bæjarhóll

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Bærinn er á Úttúni, Bæjarbak austur af bæ í Melkrika, þar Brunnur, fyrrum Vatnsból” (ÖHG, 2). Á túnakorti er bærinn norðanvert í túninu, vestan við miðju þess (Túnakort, HG.).

Nánari lýsing

Í Sveitum og jörðum er bænum lýst svo: „Nokkru fyrir aldamót byggði Einar Helgason baðstofu, er stóð til '52. Önnur bæjarhús mjög gömul að stofni til. Baðst. 14x6 álnir, portbyggð, alþiljuð, reisifjöl, þrískipt uppi, þilstafn í vestur. Niðri stofa og eldh. Í öðru húsi samhliða skemma með lofti og bæjardyrum” (Sjm, 143).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.142-144. Búnaðarsamband Austurlands.

Túnakort, Helgi Gíslason.

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 2

Hlutverk: Brunnur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

„Bærinn er á Úttúni, Bæjarbak austur af bæ í Melkrika, þar Brunnur, fyrrum Vatnsból” segir í örnefnaskrá (ÖHG, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 3

Sérheiti: Réttarhóll

Hlutverk: Rétt

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Á framtúni Réttarhóll, [...]” (ÖHG, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 4

Sérheiti: Réttarhólshús

Hlutverk: Útihús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Á framtúni Réttarhóll, Réttarhólshús...” (ÖHG, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 5

Sérheiti: Langhús

Hlutverk: Útihús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Á framtúni Réttarhóll, Réttarhólshús, Langhús...” (ÖHG, 2) [Langhús standa enn].

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 6

Sérheiti: Garðsendakofi

Hlutverk: Kofi

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Á framtúni Réttarhóll, Réttarhólshús, Langhús, Garðsendakofi.” (ÖHG, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 7

Hlutverk: Vatnsból

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Lind undan melnum syðst, upp af Framtúni, núverandi vatnsból” (ÖHG, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 8

Sérheiti: Þorbrandsstaðarétt

Hlutverk: Rétt

Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Framan við Gróf á Grundum var Litlimór og Réttargrund; þar stóð lengi Þorbrandsstaðarétt, lögrétt fyrir Tunguheiði og Hraunfellspart” (ÖHG, 2) [Réttargrund nú horfin undir tún].

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 9

Hlutverk: Beitarhús
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Grænibotn niðri í hálsi, utan við Fremsta tún. Grænabotnslækur fellur úr honum. Þar eru gamlar Beitarhústættur“ (ÖJE, 4).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Páll og Björgvin Einarssynir). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 10

Sérheiti: Frambær
Hlutverk: Býli
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir; „Hjáleiga ein, Frambær, var eitthvað byggð, síðast á 19. öld. Hún var utan við Steinsá. Þar voru og eru enn beitarhús” (Sjm, 142). Í örnefnaskrá segir: „Frambær heita fjárhús rétt utan við Steinsá, draga nafnið af því, að hér voru einu sinni tveir bæir, og var sá fremri kallaður Frambær. Síðan hafa verið þarna fjárhús og nafnið fylgt. Ekki veit ég, hvað langt er síðan þarna var búið, sennilega mjög langt síðan” (ÖPE. 1). „Frambær heitir fast við Steinsá. eru það beitarhús nú, en var áður bær“ (ÖJE, 6).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Páll og Björgvin Einarssynir). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Páll Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 11

Hlutverk: Beitarhús
Tegund: Heimild
Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Sveitum og jörðum segir: „Hjáleiga ein, Frambær, var eitthvað byggð, síðast á 19. öld. Hún var utan við Steinsá. Þar voru og eru enn beitarhús” (Sjm, 142). Í örnefnaskrá segir: „Frambær heita fjárhús rétt utan við Steinsá, draga nafnið af því, að hér voru einu sinni tveir bæir, og var sá fremri kallaður Frambær. Síðan hafa verið þarna fjárhús og nafnið fylgt. Ekki veit ég, hvað langt er síðan þarna var búið, sennilega mjög langt síðan” (ÖPE, 1)

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Páll Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 12

Sérheiti: Mylluhvammur

Hlutverk: Mylla

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Mylluhvammur, dregur nafnið af vatnsmyllu, sem var við Steinsána, en kornið var malað áður fyr” (ÖPE, 1). Í Sveitum og jörðum segir: „Klauf heitir utan við Langamelinn og Mylluhvammur þar utan við, við Steinsá“ (Sjm, 5).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.142-144. Búnaðarsamband Austurlands.

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Páll Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 13

Sérheiti: Kvíahorn

Hlutverk: Kvíar

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Útháls og neðra landið fyrir utan bæ: [...]Kvíahorn [...]” (ÖPE, 1)

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Páll Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 14

Sérheiti: Gamli-Stekkur

Hlutverk: Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Útháls og neðra landið fyrir utan bæ: [...]Gamlistekkur [...]” (ÖPE, 1). „Stekkur út og upp af bænum. Á milli ónafngreindar harðvellisgrundir” (ÖJE, 3). „Stekkur heitir Gamlistekkur, Stekkjarholt þar nærri. Fremristekkur heitir Nýistekkur...” (ÖHG, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Páll og Björgvin Einarssynir). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Páll Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 15

Sérheiti: Fremri Stekkur

Hlutverk: Stekkur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Stekkur heitir Gamlistekkur, Stekkjarholt þar nærri. Fremristekkur heitir Nýistekkur...” (ÖHG, 2). „Fremri Stekkur. Þórður á Fossi byggði hann, er hann bjó á Þorbrandsstöðum“ (ÖJE, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Páll og Björgvin Einarssynir). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 16

Hlutverk: Beitarhús

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Útháls og neðra landið fyrir utan bæ: [...] Húsatóft (gömul beitarhús) [...]” (ÖPE, 1). „Hústóftir, gamlar beitarhúsatættur undir Hálsendanum“ (ÖJE, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Páll og Björgvin Einarssynir). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Páll Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 17

Hlutverk: Smalakofi

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Landið fyrir ofan brúnir er oft í daglegu tali nefndir Flóar. Þar innst á merkjum heitir Skjónugil, Skjónugilsvarða, Heystæðishóll...” (ÖPE, 2). „Heystæðishóll í flóa þessum og á honum var smalakofi“ (ÖJE, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Páll Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands. Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Páll og Björgvin Einarssynir). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 18

Hlutverk: Áveita

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál Sveitum og jörðum segir: „Frá s. h. 19. aldar má ætla að sé áveitugarður á Steinsárgrund” (Sjm, 143).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.142-144. Búnaðarsamband Austurlands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 19

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Frá s. h. 19. aldar má ætla að sé áveitugarður á Steinsárgrund. Frá sama tíma túngarðabrot og litlar þaksléttur til og frá í gamla túninu” (Sjm, 143).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.142-144. Búnaðarsamband Austurlands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 20

Hlutverk: Hlaða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Hlöður fyrir 200 hb.” (Sjm, 143) [1918]

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.142-144. Búnaðarsamband Austurlands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 21

Hlutverk: Mógröf

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í Búskaparannál í Sveitum og jörðum segir: „Gott mótak” (Sjm, 143).

Heimildaskrá

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.127-131. Búnaðarsamband Austurlands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 22

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Flagbotn, sunnan við Djúpaker undir melnum. Þar hafa lengi verið ræktaðar kartöflur“ (ÖJE, 2)

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Páll og Björgvin Einarssynir). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 23

Sérheiti: Vegamelur

Hlutverk: Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Næst fyrir utan Steinsá heitir:...Vegamelur...“ (ÖPE, 1) „Vegamelur eða Heybandsmelur öðru nafni, er upp af henni uppi í miðjum hálsi“ (ÖJE, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Páll og Björgvin Einarssynir). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 24

Sérheiti: Hraunfellsgötur

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Hraunfellsgötur liggja upp með Hraunfellsgili, Hádegishæð á Brúnum, þar á Hádegisvarða...“ (ÖHG, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 25

Sérheiti: Digravarða

Hlutverk: Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Dagmálabotn þar rétt utan við (dagmál miðuð frá Bustarfelli). Lækur rennur úr honum. Vörðusund utan við hann. Þar er Digravarða (stór steinn með vörðu á)“ (ÖJE, 4)

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Páll og Björgvin Einarssynir). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 26

Sérheiti: Hádegisvarða

Hlutverk: Varða, Eyktarmark

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Næst fyrir utan Steinsá heitir:...Hádegisvarða...” (ÖPE, 1) „Hraunfellsgötur liggja upp með Hraunfellsgili, Hádegishæð á Brúnum, þar á Hádegisvarða...” (ÖHG, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Páll Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 27

Sérheiti: Kúagilsvarða

Hlutverk: Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Næst fyrir utan Steinsá heitir:...Kúagilsvarða...” (ÖPE, 1)

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Páll Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 28

Sérheiti: Skjónugilsvarða

Hlutverk: Varða

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Landið fyrir ofan brúnir er oft í daglegu tali nefndir Flóar. Þar innst á merkjum heitir Skjónugil, Skjónugilsvarða...” (ÖPE, 2)

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Páll Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 29

Sérheiti: Hestabotn

Hlutverk: Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Næst fyrir utan Steinsá heitir:...Hestabotn...” (ÖPE, 1). „Hádegishæð heitir stykkið frá Þverlæk að Hraunfellsgilslæk. Liggur í hásuður frá túninu. Hestabotn nefnist fremst í henni, mýrahvammur neðan í brúninni“ (ÖJE, 5).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Páll og Björgvin Einarssynir). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Páll Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 30

Sérheiti: Kúagil

Hlutverk: Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Næst fyrir utan Steinsá heitir:...Kúagil...” (ÖPE, 1)

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Páll Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 31

Sérheiti: Töðulág

Hlutverk: Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Útháls og neðra landið fyrir utan bæ: [...] Töðulág [...]” (ÖPE, 1)

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Páll Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 32

Sérheiti: Sauðakrókar

Hlutverk: Örnefni

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Sauðakrókar yzt í þeim [Efri Flóum ofan við Engidalshlíð]“ (ÖJE, 3).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Páll og Björgvin Einarssynir). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 33

Sérheiti: Síreksstaðagötur

Hlutverk: Vegur

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Síreksstaðagötu liggja ofan til á Rönd, í átt að Hálsenda,...” (ÖHG, 2).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 34

Sérheiti: Girðingarvað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Við landamerki Þorbrandsstaða og Hofs, undan Grundarhvammi, er Girðingarhylur í Hofsá og Girðingarvað ánni” (ÖHG, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 35

Sérheiti: Þorbrandsstaðavað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Þorbrandsstaðavað þar suðvestur undan Melshorni...” (ÖHG, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 36

Sérheiti: Arnarhólsvað

Hlutverk: Vað

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Arnarhólsvað við Arnarhólshyls“(ÖJE, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Páll og Björgvin Einarssynir). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 37

Hlutverk: Garður, Landamerki

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Í örnefnaskrá segir: „Merkjagarður er á Hálsenda, þar var landamerkjagirðing um tíma, nú aflögð” (ÖHG, 1).

Heimildaskrá

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 38

Hlutverk: Matjurtagarður

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti er matjurtagarður austan og sunnan við bæinn (Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason.

Þorbrandsstaðir 1 156538 54 - 39

Hlutverk: Heimreið

Tegund: Heimild

Ástand: Ómetið

Staðhættir

Á túnakorti liggur heimreiðin í vesturátt frá bænum(Túnakort, HG).

Heimildaskrá

Túnakort, Helgi Gíslason.

Samantekt

Alls voru fjórtán jarðir svæðisskráðar í tengslum við væntanlega veglagningu í Vopnafirði. Rétt er að geta þess að jarðir eru skráðar í gagnagrunn eftir landsnúmeri og eftir því hvort þær hafi sérstakt jarðanúmer í Jarðatali Johnsens frá 1847. Jörðin Tungusel á Hofsárdalsleið er hjáleiga frá Hofi og hefur ekki sérnúmer og er skráð með Hofi. Arnarvatn er hjáleiga Hauksstaða en hefur landsnúmer en er ekki í Jarðatali Johnsens, hún er því skráð sérstaklega í gagnagrunni en með sama númer og Hauksstaðir (sjá aðferðir við svæðisskráningu).

Eins og töflurnar hér að neðan sýna þá eru 386 fornleifar á þeim fjórtán jörðum sem þrjú umrædd vegstæði liggja um. Á Hofsárdalsleið eru sex jarðir og fornleifar samtals 146. Á Vesturárdalsleið eru jarðir níu og fornleifar 188. Á Vesturárdalsleið um Hofsháls eru jarðir sjö og fornleifar samtals 192. Friðlýstar fornleifar eru fjórar, allar á Hofi.

Svæðisskráning er einvörðungu byggð á heimildum en ekki vettvangsvinnu. Því eru tölur um fjölda forleifa eingöngu leiðbeinandi en ekki endanlegar tölur því fjöldi fornleifa getur bæði aukist eða minnkað við vettvangsskráningu.

Alls

Jörð	Fjöldi Fornleifa
Arnarvatn (Hjáleiga Hauksstaða)	5
Brunahvammur	20
Bustarfell	41
Búastaðir	22
Einarsstaðir	19
Foss + Kálfell	24
Hauksstaðir	22
Hof	72
Ljótsstaðir	31
Norður-Skálanes	22
Teigur	27
Torfastaðir	14
Vakursstaðir	28
Þorbrandsstaðir	39
Alls	386

Hofsárdalsleið

Brunahvammur	20
Einarsstaðir	19
Tungusel (sjá Hof)	0
Bustarfell	41
Þorbrandsstaðir	39
Teigur	27
Alls	146

Vesturárdalsleið

Brunahvammur	20
Foss og Kálfell	24
Hauksstaðir	22
Arnarvatn	5
Búastaðir	22
Ljótsstaðir	31
Vakursstaðir	28
Torfastaðir	14
Norður-Skálanes	22
Alls	188

Vesturárdalsleið um Hofsháls

Brunahvammur	20
Kálfell og Foss	24
Hauksstaðir	22
Arnarvatn	5
Búastaðir	22
Teigur	27
Hof (Hjáleiga Tungusel)	72
Alls	192

Þar sem veglínur liggja í og við tún er að vænta flestra fornleifa. Þar er m.a. um að ræða bæjarhóla, grafreiti, ummerki um jarðrækt, útihús og túngarða. Samkvæmt yfirlitsmynd Vegagerðarinnar af væntanlegu áhrifasvæði vegalínanna munu þær liggja yfir eða nærri túnnum á Brunahvammi, Bustarfelli, Einarstöðum og Hofi. Þar sem veglínurnar liggja utan túna má helst reikna með að fornleifarnar sem þær kunna að hafa áhrif á séu stekkir, sel, afbýli, beitarhús garðlög og minjar um sjósókn.

Á nokkrum stöðum er vitað um fornleifar í og við umrædd vegstæði. Á Hofsárdalsleið er fornbylið Tungusel, fornt afbýli frá Hofi í Hofsárdal, í veglínunni. Á Vesturárdalsleið er fornbylið Gröf, afbýli frá Vakursstöðum inni á áhrifasvæði veglínunnar. Þar eru einnig beitarhús frá Búastöðum. Veglína Vesturárdalsleiðar um Hofsháls liggur efst í túni ofan (norðan) þjóðveggar ofan Hofis en þar eru friðlýstar fornleifar og fornbyli sýnd í námunda við væntanlega veglínu.

Ekki er hægt að áætla nánar um fjölda, legu eða leggja mat á hættu fyrir minjar á væntanlegum veglínunum fyrr en eiginleg vettvangsskráning hefur farið fram.

Niðurlag

Þegar valin hefur verið veglína mun hin eiginlega vettvangsskráning fornleifa fara fram. Þá er veglínin gengin og fornleifar skráðar og hnitsettar. Þegar upplýsingar liggja frammi um legu minja og fjölda þeirra verður hægt að gera áætlun um mótvægisáðgerðir eða rannsóknaráætlun vegna þeirra minja sem kunna að vera í hættu vegna framkvæmdanna.

Almennt má segja að minjarnar á hinu skráða svæði séu dæmigerðar fyrir austfirskar sveitir og sjávarbyggðir. Þar er um að ræða hefðbundnar búsetuminjar auk ummerkja um útgerð og sjósókn. Hér er þó eingöngu um að ræða skráningu á hluta jarða í Vopnafirði. Frekari svæðisskráning allra jarða í Vopnafirði stendur yfir og jarðir sem

hér hafa verið skráðar munu falla inn í heildarskránna sem verður tilbúin og útgefin á næsta ári.

Fornleifaskráning tekur til þeirra minja er sjást á yfirborði eða þar sem staðsetning þeirra er þekkt út frá heimildum eða öðrum ummerkjum í landslagi. Slík skráning er mikilvægt tæki fyrir allt skipulag og framkvæmdavinnu. Hins vegar ber að gæta að því að minjar geta einnig leynst undir yfirborðinu þótt þeirra sjái ekki stað ofanjarðar. Þar sem fornleifar koma óvænt í ljós við framkvæmdir ber þegar í stað að stöðva framkvæmdirnar og tilkynna fundinn til Fornleifaverndar ríkisins.

Heimildaskrá

Skammstafanir sem notaðar eru í skránni eru í sviga aftan heimildanna.

Finnur N. Karlsson, Indriði Gíslason og Páll Pálsson, 2000; *Múlasýslur, Sýslu- og sóknalýsingar Hins Íslenska Bókmenntafélags 1839-1847*. Bls. 39-56. Sögufélag og Örnefnastofnun. Reykjavík (SS)

Íslendingasögur I bindi. Landssaga og landnám, Guðni Jónsson bjó til prentunar, Reykjavík, 1946. (LN)

Íslendingasögur X bindi. Austfirðinga sögur, Guðni Jónsson bjó til prentunar, Reykjavík, 1953. (ÍS)

Íslenskt fornbréfasafn III. 1262-1415. Kaupmannahöfn, 1896. (DI III)

Íslenskt fornbréfasafn IV. 1265-1449. Kaupmannahöfn, 1907. (DI IV)

Íslenskt fornbréfasafn V. 1330-1476. Kaupmannhöfn og Reykjavík 1899-1902. (DI V)

Íslenskt fornbréfasafn IX. Reykjavík, 1909-1913. (DI IX)

Íslenskt fornbréfasafn VII. Reykjavík, 1903-1907. (DI VII)

J. Johnsen: *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða á landinu*. Kmh. 1847. Bls. 352. (JJ)

P.E. Kristian Kálund, 1986. *Íslenzkir Sögustaðir, IV. Austfirðingafjórðungur*. Örn og Örlygur HF. Þýðandi: Haraldur Matthíasson. (KK)

Sveitir og jarðir í Múlaþingi I, 1974, bls.127-131. Búnaðarsamband Austurlands.

Túnakort Arnarvatns, Helgi Gíslason

Túnakort Brunahvamms, Helgi Gíslason

Túnakort Bustarfells, Helgi Gíslason

Túnakort Búastaða, Helgi Gíslason

Túnakort Einarstaða, Helgi Gíslason

Túnakort Foss, Helgi Gíslason

Túnakort Hauksstaða, Helgi Gíslason

Túnakort Hofs, Helgi Gíslason

Túnakort Ljósstaða, Helgi Gíslason

Túnakort Neðra-Skálaness, Helgi Gíslason

Túnakort Teigs, Helgi Gíslason

Túnakort Torfastaða, Helgi Gíslason

Túnakort Vakursstaða, Helgi Gíslason

Túnakort Þorbrandsstaða, Helgi Gíslason

(Heimildarmaður: Aðalsteinn Sigurðsson). Örnefnastofnun Íslands.

Athugasemdir við örnefnaskrár, Valgeir Sigurðsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Viðbót við Örnefnaskrá fyrir Einarstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildamaður Jón Haraldsson). Örnefnastofnun Íslands.

Viðbætur við örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes, Ásmundur Aðalsteinsson skráði

Viðbætur við Örnefnaskrá, Hermann Gunnarsson skráði (Heimildamaður: Jóhann Sigurðsson). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá Bustarfells, Methúsalem Methúsalemsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Arnarvatn, Friðbjörn Kristjánsson skráði. Örnefnastofnun Íslands

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Brunahvamm, Jón Eiríksson skráði (Heimildarmaður Björgvin Stefánsson). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Bústaði. Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Einarstaði, Björgvin Sigfússon skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Foss, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Stefán S. Þórðarson). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Hauksstaði, Jakob Einarsson skráði (Ritað eftir handriti Friðbjörns Kristjánssonar). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Hof, Helgi Gíslason skráði, (Heimildamaður að nokkru Stefán Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Ljósstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildamaður: Sigurður Gunnarsson). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Norður-Skálanes. Guðrún Magnúsdóttir skráði (Heimildamaður: Sigurjón Jónsson). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Teig, Helgi Gíslason (Heimildamaður: Hildigunnur Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Teig, Hildigunnur Valdimarsdóttir skráði (Heimildamaður: Guðrún Valdimarsdóttir). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Teig, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Gunnar Valdimarsson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Helgi Gíslason skráði (Heimildarmaður: Hallgrímur Helgason). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Páll og Björgvin Einarssynir). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá fyrir Þorbrandsstaði, Páll Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá Hofs, Jakob Einarsson skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá Torfastaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn Sigurður Gunnarsson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnaskrá Vakursstaða, Jakob Einarsson skráði (Heimildarmenn: Sigurður Pétursson ofl.). Örnefnastofnun Íslands.

Örnefnasögur úr Vopnafirði, Helgi Gíslason skráði. Örnefnastofnun Íslands.

Rannsóknaskýrslur

Byggðasafns Skagfirðinga:

- 1 **Villinganesvirkjun** – Mat á umhverfisáhrifum. Fornleifaskráning í hluta lands Tyrfingsstaða, Keldulands, Stekkjarflata og Villinganess. Katrín Gunnarsdóttir september 1999.
- 2 **Hof í Hjaltadal** – Fornleifaskráning. Katrín Gunnarsdóttir apríl 2000.
- 3 **Hólar í Hjaltadal** - Fornleifaskráning. Katrín Gunnarsdóttir apríl 2000.
- 4 **Steinsstaðir í Tungusveit** - Fornleifaskráning. Katrín Gunnarsdóttir júní 2000.
- 5 **Grafarós og Hofsós** - Fornleifaskráning. Katrín Gunnarsdóttir febrúar 2001.
- 6 **Víðimelur í Skagafirði** - Fornleifaskráning. Katrín Gunnarsdóttir júní 2001.
- 7 **Reykjarhóll í Skagafirði**. Fornleifaskráning vegna frístundabyggðar. Katrín Gunnarsdóttir mars 2002.
- 8 **Fornleifaskráning vegna vegagerðar í landi Hnausa, Bjarnastaða, Másstaða og Hjallalands í Vatnsdal**. Ragnheiður Traustadóttir, Rúna Knútsdóttir Teitzschner, Sigríður Sigurðardóttir maí 2002.
- 9 **Fornleifaskráning á Hveravöllum** vegna deiliskipulags. Guðný Zoëga ágúst 2002.
- 10 **Fyrri hluti fornleifaskráningar fyrir Vestmanneyjar**. Katrín Gunnarsdóttir, Sigríður Sigurðardóttir desember 2002.
- 11 **Glaumbær**. Fornleifaskráning vegna deiliskipulags fyrir umhverfi prestsbústaðar, kirkju og safns auk aðalskipulagsskyldra minja utan þess svæðis í Glaumbæ I og II. Sigríður Sigurðardóttir febrúar 2003.
- 12 **Rannsókn á torf- og grjóthléðsluleifum í Skagafirði**. Anna Björg Bjarnadóttir og Sigríður Sigurðardóttir, 2002.
- 13 **Höfði á Höfðaströnd**. Fornleifaskráning fyrir skipulagsvinnu vegna sumarþústaðar í Höfðagerðislandi og fyrir aðalskipulag. Katrín Gunnarsdóttir, Sigríður Sigurðardóttir júlí 2003.
- 14 **Hátún og Mikligarður**. Fornleifaskráning fyrir aðalskipulag. Sigríður Sigurðardóttir júlí 2003.
- 15 **Syðra-Skörðugil**. Fornleifaskráning fyrir aðalskipulag. Sigríður Sigurðardóttir júlí 2003.
- 16 **Fornleifaskráning vegna umhverfismats snjóflóðavarna í Neskaupstað**. Guðný Zoëga júlí 2003.
- 17 **Fornleifaskráning vegna vegagerðar í landi Hvamms, Eyjólfstaða, Bakka og Hofs í Vatnsdal**. Katrín Gunnarsdóttir, Sigríður Sigurðardóttir ágúst 2003.
- 18 **Kirkjugarður í Keldudal Hegranesi**. Drög að skýrslu. Guðný Zoëga, Þór Hjaltalín september 2003.
- 19 **Fornleifaskráning fyrir aðalskipulag. Varmahlíð, Reykjarhóll með Barði, Brún og Laugarbrekku. Einnig Hof, Fagríhvoll og Reykjarhólssel í Brekkulandi**. Katrín Gunnarsdóttir, Sigríður Sigurðardóttir nóvember 2003.
- 20 **Fornleifakönnun vegna vegagerðar í Reyðarfirði og Fáskrúðfirði**. Guðný Zoëga október 2003.
- 21 **Fornleifaskráning fyrir aðalskipulag. Áshildarholt**. Sigríður Sigurðardóttir nóvember 2003.
- 22 **Fornleifaskráning fyrir aðalskipulag. Kimbastaðir, Messuhólt og Lyngholt**. Sigríður Sigurðardóttir desember 2003.
- 23 **Fornleifaskráning fyrir aðalskipulag. Sjávarborg, Tjarnir, Lambagerði, Skógarbakki, Grænhóll**. Sigríður Sigurðardóttir desember 2003.
- 24 **Fornleifaskráning fyrir aðalskipulag. Borgargerði**. Sigríður Sigurðardóttir desember 2003.
- 25 **Fornleifaskráning fyrir aðalskipulag. Brennigerði**. Sigríður Sigurðardóttir desember 2003.
- 26 **Fornleifaskráning fyrir aðalskipulag. Gil, Tröð og Bergsstaði**. Sigríður Sigurðardóttir desember 2003.
- 27 **Fornleifaskráning vegna aðal- og deiliskipulags í Fjarðabyggð**. Guðný Zoëga, Ragnheiður Traustadóttir, Anna Rut Guðmundsdóttir og Bryndís Zoëga janúar 2004.

- 28 **Fornleifaskráning vegna aðalskipulags í Fjarðabyggð**. Svæðisskráning. Guðný Zoëga, Ragnheiður Traustadóttir janúar 2004.
- 29 **Fornleifaskráning vegna aðalskipulags Breiðdalsvíkur**. Guðný Zoëga, Bryndís Zoëga, Anna Rut Guðmundsdóttir, janúar 2004.
- 30 **Fornleifaskráning vegna deiliskipulags á Þingeyrum**. Guðný Zoëga, mars 2004.
- 31 **Fornleifaskráning vegna deiliskipulags í Skálmarbæ**. Ragnheiður Traustadóttir, Anna Rut Guðmundsdóttir, maí 2004.
- 32 **Fornleifaskráning vegna deiliskipulags í Arnarneslandi**. Ragnheiður Traustadóttir og Anna Rut Guðmundsdóttir, maí 2004.
- 33 **Greining mannabeina úr kirkjugarðinum í Keldudal, Hegranesi**. Framvinduskýrsla. Guðný Zoëga, september 2004.
- 34 **Hallormsstaður og nágrenni**. Fornleifaskráning. Guðný Zoëga, nóvember 2004.
- 35 **Hálsþorp í Djúpavogshreppi**. Fornleifaskráning. Guðný Zoëga, nóvember 2004.
- 36 **Neðri-As í Hjaltadal**. Fornleifaskráning vegna deiliskipulags. Bryndís Zoëga, Guðný Zoëga desember 2004.
- 37 **Vopnafjörður**. Heimildaskráning vegna væntanlegra vegaframkvæmda. Bryndís Zoëga, Guðný Zoëga desember 2004.
- 38 **Fornleifaskráning vegna aðalskipulags á Langholti Skagafirði**. Grófar Gil, Brautarholt, Stóra-Seyla, Torfgarður, Ytra-Skörðugil I og II, Halldórsstaðir, Jaðar og Páfastaðir. Bryndís Zoëga, Guðný Zoëga desember 2004.

Heimasíða Byggðasafns Skagfirðinga er:
www.krökur.is/glaumb/

